

OCCASIO
SCRIBENDI.

CAPVT I.

Am ardua omnium
scientiarum perfe-
cta cognitio est, vt
prius tota hominis
vita deficiat, quam
vel vnius disciplinae

*Tantum
scit homo
quantum
ipsi operan-
do mente
ae manu
certe inno-
tuit.*

radicalem rationem, quae disputa-
bilis non foret ex libris tantum
cartaceis in vestigare queamus.
Socrates cum omnes ferme disci-
plinas sic perferutatus esset, tunc
primum ab oraculo sapientissi-
mus omnium iudicatus est, cum se
nihil scire palam fateretur: quod
mihi videtur Ecclesiastes confir-
mare *Cap. 8. V. 17. Intellexi inquit:
quod omnium operum Dei nullam
possit homo inuenire rationem
eorum, quae sunt sub Sole: & quan-
to plus laborauerit ad queren-
dum, tanto minus inueniat etiam
si dixerit sapiens se nosce, non pote-
rit reperire.* Hanc sciendi difficul-
tatem cognouit etiam diuinus
Hippocrates *in Epist. in nostra
medicina*, vt eam veritus non sit

*Non sunt
tamen rej-
ciendi.*

A De-

2 TACHENII

Democrito per literas ingenuè
 confiteri: *Neque enim quantum-
 uis inquit iam senex ad artis me-
 dica summam perueni*. Et idem
 I. Aphor. I. *vitam nimis brevẽ pro-
 vnicam saltem scientia ex funda-
 mento addiscenda agnouit*. Hinc
 motus est lib. I. *de diæta* vt hono-
 rari atque laudari iusserit omnes,
*qui inuestigare conati sint sapientis
 Nature opera*, additque, *quod im-
 merito vllus aliquis ipsorum repre-
 hendatur, propterea quod hæc in-
 uenire non potuerit*. Aliter sentit
 scriptor, qui Augustanam Phar-
 macopœam reformare seminat;
 hic liber excusus est Goudæ, apud
 Guilielmum Vorhouen. Anno
 Domini 1657 Huius libri occasio-
 ne elapsis diebus, amicus meus spe-
 ctatissimus, Ioannes De Lanou bi-
 bliopola celeberrimus vrbis petijt
 à me, vtrum operæ pretium iudi-
 carem, vt hic prælo subijceretur?
 &c. Ego quidem titulum audie-
 ram, at scriptum hæctenus non vi-
 deram, otij enim tanti non fuit, vt
 in similibus tempus fallerem, hac
 occasione inquam, successivis horis,
 dictum volumem non sine admi-
 ratione euolui, & in hoc prætam
 illam notavi consuetudinem qui-
 busdam admodum familiarem, &
 con-

I
 con-
 quic-
 labe-
 rati-
 deri-
 tion-
 stru-
 apu-
 lace-
 aliq-
 alie-
 sint.
 forn-
 peæ-
 etia-
 & C
 vt n-
 tari-
 Cui-
 vipe-
 rexi-
 pro-
 ra i-
 Pha-
 fate-
 quic-
 bori-
 ludj-
 tera-
 crati-
 rum
 bi h-
 eoq

HIPPOCRATES. 3.

contra Hippocratis decretum, vt quicquid probè quisquam magno labore, & studio inuenerit, posteritati & publico bono scriptis traderit, illud statim non quidem ratione & experientia, sed monstrosis calumnijs & conuictijs apud ignarum vulgus traducant, lacerent & vilipendant, vt famam aliquam (Herostrato similes) ex alieni nominis ruina aucupari possint. His vestigijs incedit etiam Reformator Augustanæ Pharmacopææ, qui non solum in veteres, sed etiam in modernos Hippocratis & Galeni sequaces ita debachatur, vt nullum ferè conuictium excogitari possit, quo hos non aspergat: Cui cum olim perficendi modum viperini satis sub metaphora porrexissem (apertè negassem) nunc pro fuce proclamatur, imò *impostura impedire, ne publ. c. iuris fiat.* Pharm. sol. 487. De quo ingenue fateor scribam veritatem dicere, quicquid enim olim medicos laboris amantes illustres reddidit, illud ipsum impostores dolosè adulterant. Hos timuit meus Hippocrates, ea de causa medicamentum antipestilentiale, quo senex sibi honores acquisiuit, subtrahit, eo quòd feliciter, & securè cura-

*Idem & nos respon-
si loco ex-
pectamus.*

uerat, vt testantur epistolæ .

Impostores timuit Paracelsus , qui insanabilia corporis contagia mirifica arte sustulit, vt sonat Epitaphium quod Salisburgi in Nofocomio apud San. Sebastianum lapidi insculptum spectatur .

Imposturam timuit nostris temporibus Lazarus Riuerius ea de causa Febrifugum sub metaphora edidit .

Sic prudentissimè abscondit Helmont liquorem , quem cum Paracelso Alcahest appellat , qui tamen ab impostoribus tutus non est , pro eo enim à Reformatore acetum substituitur *in app. 72.* Hinc malo meo edoctus, meique pædagogus factus animo reuolui sapius istud Eschen reuteri ad Gratarolum : *Leuiori iure scis Bononia latam sententiam , eum proditorum patria appellatum furca dignum proclamatum, qui primus filatorium* (est machina , qua sericum bombicinum suis artificiosis in fila trahitur) *in Germania Tridenti scil: præparauit .*

Vnde non sine causa timui, ne præ torpore , & ignauia mea ad manus impostorum dimanaret , ideoque abscondi hactenus , quod medicum nobilitat, & præcipue

HIPPOCRATES. §

puè ne dignus atque indignus eandem subirent fortem : importuna autem scribæ efflagitatio *phar. fol. 487.* effecit vt ex magno experimētorum & obseruationum mearum cumulo excerperim, quæ (vt adagio fertur) mihi canerem, inque mei ipsius vsum destinaram, ad publicam vtilitatem nunc protulerim, seruato tamen Hermetis præcepto lib. Radic. quod nimirum sapientia Authoris maior debeat esse suo libro. Pergo itaque gaudens quo me fata ineuitabilia vocant, huncque laborem assumo libentius; quo errantibus viam rectam demonstrarem, & in eandem si forte aberrauerint, reuocem, vt etiam qui antiquissimam Hippocraticam artem ex ignorantia hactenus persecuti, errores quandoque emendent, ac sapere incipiant; vt & qui eam exercent nature fundamentis firmatam intellexerint, vt ab impostorum, & sophistarum dolis, & fraudibus in futurum tuti sint. In hoc autem labore potius causæ veritatem, quam locutionis ornatum quæsiui, veritatis enim sermo, ait Euripides, simplex existit, nec interest in dicendis veris quali sermone vtamur, & ipse Cicero eloquentiam in Philosopho

*Soli illi
docent quæ
per causas
& principia
certa
docent.
Aristo
in proo-
mio meta-
phisc.*

*Iustam ad
causam 3
tria verba
sufficiunt
aut pinda
rus.*

non desiderat, multo minus Cel-
sus eam in medico, nam cum de
re agitur, inquit Plato, frustra ele-
gantiam aut ruditatem verborum
attendimus, saltem ut rebus, & do-
ctrinæ satisfiat. Nec in arce nas
disputationes, aut odiosas alterca-
tiones me discendam, sed quicquid
sensibus occultius se obtulit, illud
vestibus denudabo, & veritatem
rerum plane nudam ante oculos
conspicientium exponam, ad eò ut
singulis omnino, & omnibus in-
notescat: hæc breuitatem optat, nec
disputat, id ego seruabo.

Huc ergo adferte veritatem si-
cientes, studiosi, vos admiranda &
iucunda vestris oculis aspicietis
manibusque tractabitis, quæ ab-
scõsa, & occulta longè à sensibus
hactenus steterunt. Nunc ipsum opus
aggredior.

*Quinimum prope rat serius
absoluit. Cap. 2.*

REformator incipit elato su-
percilio. *Nunc ait phar. fol.*
481. *nos conuertimus ad exami-
nandum salem Theriacalem an-
tiquorum, cuius preparatio tam in-
fantilis & absurda est, ut nullibi
veterum simplicitas dilucidius at-
que*

*Disciles
aditus om-
nis impe-
tus habet.*

HIPPOCRATES. 7

que in illa appareat &c. & paulo post: *Animalia dumtaxat gaudent sale volatili, & ferè nil prater solam terram mortuam in violenta calcinatione post se relinquunt, imò reliqua absurda silentio non involuenda, quod loco salis communis armoniacum substituerunt, re profecto ut video ne tantillum inrelecta, quia sal armoniacus totus, in auras pulsus est, & sic non de viperis nec de suo addito sale quocquam illis remansit:* hæc ille.

Mibi autem non videntur veteres hoc loco inculpandi absurditatis & simplicitatis, ad eò ut scribæ immaturam reprehensionem perferre debeant: sed priusquam, iudicentur audire oportet & alteram partem, & indagare, quid sit sal armoniacus veterum? & qua ratione loco communis illyd substituerint? & in quem finem? & ubi denique peccarint, ut reformatoris præcocem iram & acerbam contempionem perferre mereantur?

Sed hæc omnia ut clari ora fiant necesse est salium quorundam intima subire, & exactè horum naturam & differentiam, ex accidentibus proprijs, & sensibus cognitis non syllogismo logicali & con-

A 4 uer-

Nolite precipiti iudicio, & causa non satis excussa insentes dæ. nare.

Redargue. re ea que non recte dicta sūt. minime insitui Hippoc. de dicta l. I.

Imaginarie hic nõ tractantur.

8 TACHENII III

uertibili, vel imaginarijs non entibus, sed plane experimentalibus, & naturali historia examinare.

Nec si quid nescis, reliquis id scire negatum est.

Dico itaque & confirmo, animalia non solum sal volatile possidere, sed præter scribæ opinionem & vegetabilia omnia non habere à natura neque granum quidem salis fixi, nisi arte illud acquirant, & primo à notioribus ordiar, & paulatim ad occultiora progrediar.

Sal armoniacum.

Naturalem salem armoniacum, veteribus magno in usu fuisse testatur Plinius lib. 11. c. 7. *Reperitur inquit: in Africa in regione Cireniaca ad Hammonis templum usque, oblongis glebis & sub arenis.* Id confirmat Dioscorides, quod sal armoniacus natione laudatur. *Hic sal est constans in igne suo modo, sapore multo fals-acidior nostro sale communi cibario, ut ostendam, & ob id medicinis vtiliorem inuenerunt, ea propter hunc commendarunt veteres pro hac re.*

Sal autem Illud quod ad nos adfertur, non est in oblongis glebis, ut neque est naturale, sed componitur arte, ex naturali scilicet sale, & alcali volatili animalium, id docet eius resolutio iuxta Aristotelis axio.

axi
cid
alc
diu
nin
me
sepe
fiur
ant
om
fale
ver
illo
lim
tun
not
vri
ger
not
que
vne
for
fal
eni
eni
ex
Ho
vfo
F
tifi
viti
arte
po

HIPPOCRATES. 9

axioma. Diuiditur nimirum in acidum falis spiritum, & etiam in alcali volatile (omnia falsa in duas diuiduntur substantias, in alcali nimirum & acidum, vt paulatim mechanicè ostendam) quæ ambo separata, & rursus reconiuncta, fiunt sal armoniacum quod erat ante diuisionem. Acida pars habet omnes proprietates, vt illa, quæ e fale communi distillatur: Alcali verò eiusdem est conditionis cum illo, quod ex humana vrina sublimatur, minus tamen fatulentum: Vnde suspicari licet, quod non humanam sed Camelorum vrinam ad illud compositum elegerint: nam Camelorum vrina vt notat Plinius fullonibus vtilior, quam reliquorum animalium, vnde alcali ditior sit necesse est, fortasse, quia vt reliqua animalia sal non comedant: Commune enim sal non abluit. *Nausicaa enim, Alcinoi filia lauabat lineam ex fonte in litore maris, vt scribit Homerus Odys. lib. 6. à versu 85. vsque 96.*

Fit autem sal armoniacum artificiale, eodem modo sicut sapo, vitrum &c. Natura enim imitatur artem & hæc naturam docet Hippoc. lib. 1. de diet. ex acida nimirum

A 5 rum

*In quad
quid resolu
ui potest
ex illo ne
cessario de
bet constan
re.*

lib. 28. c. 8.

Artificiale.

10 TACHENII

rum parte salis armoniaci, & alcali urinæ camelorum (ex alcali fuliginis, & spiritu salis acido communis simile sali armoniaco præparari potest) urina enim per macerationem dissoluit sal, & alcali urinæ, quod alias dierum cursu, in auras abiret, combibit acidam salis partem, atque sic aciditas salis & alcali urinæ uniantur & in neutram creaturam cōuertuntur, quæ massa dicitur & est sal armoniacum artificiale. *Quod autem similes mores non habet Hip. cit. loco neque cum nouo creatio sale concordat, sponte segregatur ad fundum: supernatantem salis liquorem clarum coquunt, & despumant, iterumque feces subsidere sinunt, deinde coagulant in placentam: quæ est sal armoniacum, quod ad nos adfertur.*

Vires

Huius factitij salis armoniaci vires sunt mirabiles, præsertim quando per artem ad summam puritatem deducitur, nam vtero affectis cum croco magno cum fructu propinant.

in podagra

In aqua spermatis rauarum resolutum, & tepidè applicatum podagræ vehementissimum cruciatum confectum tollit, vt de podagra alibi.

Re-

HIPPOCRATES. II

Renum intollerabilem dolorem in aqua sambuci solutum *renum dolor* topidèque in petijs lineis applicat um vtilissimum esse deprehendi.

Vnguentum componitur contra nodos & molles excreſcentias, quas Nattas vocant, quod recipit *Nattæ* sal: armoniaci vnciam, Ceruſſæ drach. tres Cāphoræ dr. i. olei roſati q. ſ. applicatum reſoluit & attenuat materiam, deindè imponitur folium raphani coctum inſtar cataplaſmatis, & pereunt totaliter conſumunturque inſenſibiliter.

Nattæ vero palpebris adnatæ loci ratione ſal armoniacum non conuenit, ſed oppodeldoch Crollij ſatiſfacit.

Oculorum patiter vngues *Oculorum vnguis* & beculasque diſcutit, in ſimplici aqua ſolutum, & inſtillatum, ſemel aut bis in die.

Fixatur cum calcè viua, & per aquā calidā ruruſus à calce ſeparatur atque in ſal coagulatur, quod ruruſus in humido loco facile in liquore fluit, in quo mercuriū ſublimatum diſſoluunt, ſolutum carta *Keſleri ſpiritus mercurij* Emporetica excipiunt, globulos formant, exſiccant & ex arena per retortam in Φ ij ſpiritum diſtillare promittunt, operatio quidem ſuccedit at Φ us aſcendit ſub

A 6 ſub.

sublimati forma, sicut erat ante
dissolutionem.

Idem sal armoniacum alcali fi-
xo aequali parte commistum, & ex
retorta fabulo imposta leui calore
pulsum edit purum vrinæ spiritum,
& vt de podagra clariore fer-
mone ostendi.

Adedque hoc sal artificiale non
est illud, quod veteres pro sale the-
riacali elegerunt, sed accipiebant
illud naturale, quod sub arenis
(*αμμος*) reperitur: vt docet Plinius
citato loco, quod suo modo igni
resistit, & non euolat, vt factitium
illud supra dictum quemadmo-
dum reformatior existimat, quod
tamen in progressu clarius patebit.

Nunc priusquam progrediar, di-
lucidius, quid sit alcali? explican-
dum est.

Alcali sal quid sit.

Cap. 3.

*Sensus du.
Ares vita
& omnium
actionum
voco.*

Instituti mei non est hic, vt dici-
tur, rem ab ovo, aut ab ele-
mentis arcescete, sed de rebus na-
turalibus, physicis, materialibus, &
sensu notis demonstrationem ag-
gredi.

Sal kali

Fit itaque sal kali ex herba kali,
ma,

HIPPOCRATES, 13

magna copia in Ægypto proueniente, quæ ibidem viridis exurit, & ad nos transfertur, à quibusdam vocatur etiam soda, alumen Catinum, at vero nomine sal Kali appellatur, non reperitur tamen sal kali in Natura, nec in omnibus tribus regnis, nisi ab artifice ignis ope producat, hinc tres habere patres hanc Virginem antiqui scripserunt: Naturam scilicet ignem, & Philosophum.

Est etiam sal kali compositi pars, vt reliqua salia virtutibus tamen feminalibus magna ex parte orbatum, habet saltem manifeste absteriuam, saponariam & resolutiuam proprietatem: huius inanitionis gratia quasi informe absorbet combibitque omnis generis acida (imprægnationem dixerunt patres) hinc omnia salsa, quæ acida mortificant, vnico & generali nomine Alcalia appellantur, reperiunturque non solum in vegetabili, sed insuper in Animali, & minerali familia, sunt etiam in his tribus multiplicia, fixa nimirum, volatilia, manifesta, occulta, mediæ naturæ, & ex animalium partibus desumpta, quæ ad oculum sunt demonstranda. Et primò à notiori incipiam, quod reperitur

*Alcali
sal est i-
nane &
vacuum.*

in

in silice, qui quatenus silix, consideratur, ab imperito quasi vnico freno regeretur, vitrarij autem petri Muranenses obseruarunt eundem licet ab vtero aut natali loco exemptum ad centum libras annuatim decem plus minusue acquirere. Inde dicit Hippocraticus *Jouis omnia plena*, & etiam in ambiente nutrimentum accipere: sed quamprimum ignis externus & artificialis accedit, mox vel in vitrum liquatur, vel mox in calcem vertitur.

In silice itaque deprehendit Hippocr. Philosophus duas differentes facultates, à magistro & doctore **IGNEM ET AQVAM** lib. 1. de diæta suis de causis ita appellatas, quæ silicem constituerunt quas per ignem debitum alterat chemicus transmutatque in calcem, quæ alteratio vocatur incineratio siue calcinatio: in puluerem enim sponte abit; vnde communi nomine calx appellatur.

Hoc in cinere vel calce rursus supra nominatas duas facultates deprehensas nunc semel & in posterum semper pro maiore intelligentia **ACIDVM & ALCALI** vbique nominabimus ab effectu.

Calx itaque habet in se duo salia,

*In aere est
occultus vi
tae cibus
docet Cof
mopolita*

*Acidum
& Alkali
Natura
principia.*

*Ignem a-
cidum &
aquam al-*

HIPPOCRATES. 15

lia, Hippoc. duas facultates acidum nimirum & alcali, ambo in igne constantissima, & vnam alteri contrariam, cumque irrigatur calx tunc salia solvuntur aguntque in invicem: Alcali absorbet agitque in acidum, & hoc vicissim assumit alcali non quidem in destructionem sed ad novam generationem, & quicquid in illa actione apprehendunt non procul recedens ab eorum natura indurant secum vna in lapideam duritiem, coagulaturque contrarium à contrario.

Sic Mosaicum aut vermiculatum opus ex quo huius Regiæ splendidissimum & inestimabile Divi Marci vetustissimum templum constructum est, non alio quam ex calcis contrariedade & mucilage seminis lini composito luto in constans & perenne cœmentum colligatur.

Similiter ex calcis contrariedade, & caseo toties laurato, donec aqua defluat limpida, vna celeriter contritis fit gluten adeo tenax vt etiam rupta vitrea vasa vniri possint Statuarijs. Anaglypticis, alijsque artibus familiarissimum.

Calcis viuæ frusto parui oui magnitudine, in xx plus minus aquæ

*cali esse
suis in lo-
cis ostendit.*

*Homines
ex manifestis
obscura
considerare
non noverunt.
Hip. lib. x.
de diata*

*Mosaicum
opus*

*Ex calce
& melle
fit mixt.
qua callos
pedum
mortificat
quod non
facit Em-
plastr. de cū-
cuta vt ait
Hildanus*

*Aqua re-
frigerans*

aquæ bullientis libras proiccto, ac-
quirit aqua ab alcali calcis refrige-
randi & mundificandi vim mira-
bilem, promouet enim omnium
fere vlcerum etiam in secretis lo-
cis præsertim gallicarum celerri-
mam incarnationem, si tepidè &
frequenter in petijs lincis applice-
tur.

*Aqua op-
thalmica*

Huic alcalizatæ aquæ si adda-
tur tantillum salis armoniaci atq;
in vase æneo detineatur per no-
ctem, induit cælestinum colorem,
estque multis aqua ophthalmica fe-
cretissima.

Hanc de calce notitiam, si ex
Hippocrate didicisset reformator,
non instituisset miserâ alcali vipe-
rini cum calce fixationem, vt la-
mentabili voce, in discursu de sale
Theriacali declarat pharmac. fol.
485.

Postquam Hippocraticus iuxta
leges naturæ ex contrariis faculta-
tibus notasset calcem petrificari,
rememorat magistri & doctoris
documentum, quod nimirum si-
milis similibus debeant dissolui, &
id non solum in artificialibus sed
etiam in Naturalibus præsertim
in medicina, & corporibus huma-
nis vt paulatim apparebit *Artes*
nimirum omnes *Natura humana*

nans

HIPPOCRATES. 17

nam imitantur & concors concordi adharere docet Hipp. lib. I. de diata.

Ignis & Aqua seu oleum & Alkali su sapo. Cap. 4.

CAlx vt dixi habet duas diuerfas facultates acidum nimium & alcali, alcali habere solam saponariam & abstersam virtutem supra dixi, quam extrahere & separare docuerunt Hippocratici per suum simile. Itaque saponarii addunt calci Alkali factitium ex vegetabilibus exustum, in tripla proportione vt acida pars in calce mortificetur, & altera suo simili liquetur. Humectant itaque tantillum cineres alcalizatos, quibus cooperiunt calcem inextinctam, sicque relinquunt, donec calx dehiscaat pro mutue actionis inditio, tunc commiscent, effunduntque aquam, vt massa humidior fiat iuxta regulam: *Salia non agere nisi dissoluta*. Ex humida massa per sufficientem aquæ quantitatem extrahunt alcali lixiuiale potentissimum & igneum (igneum dico: consumpsit enim in momento bulliens hoc lixiuium ebrum hominem cum lancis vestibus vt nil eius

Similia si milibus soluntur Hipp. de locis in Homine

Sapo Tapa

*In magi-
stra si bul-
lit lytar-
gyrium
ringit ca-
pikū nigro
colore, con-
sule curi
quia aduris
& caustis
eat.*

*Quellens
utiliter
retorquet
ab aqua
in tuel
Et auge-
scit manus
à minore
Hipp. lib.
1. de diata*

eius repertum fuerit præter linetum indusium, & duriora ossa, vt accipi à fide digno huius artis professore) quod igneum lixiuum Magistram vocant, tanto alcali saturatam, vt ouum impositum non submergatur. Ex eadem mixtura fit & aliud lixiuum minus saturatum, quod ouum non sustinet, cum vltimo hoc oleum seu pinguedinem (alcali contrarium, acidum enim occultum continet, vt paulatim apparebit) primo commiscet (propter suas causas) dum saponem coquant: coquant inquam lenito igne, donec albescant, tunc adiiciunt magistram in tripla olei, vel pinguedinis proportione oleum autem bulliendo coagulat alcali, donec in vnum corpus coeant, vt contraria & permixta, nunquam enim simul in eodem consistunt, sed semper alterantur Hipp. ibid. Necessarium est etiam quæ ab ipsis seceruntur ac producuntur dissimilia fieri: Ex alcali nimirum manifesto, & acido occulto in oleo fit aliquid neutrum falsi saporis: lingua quandoque explorant si sapor dulcis sentitur addunt magistram, si mordax, coquant; donec mordax alcali ab oleo sit absorptum & consumptum docente sic

HIPPOCRATES. 19

fic Hippoc. alter trahit alter protrudit, idem autem uterque facit, & in utramque partem tendunt, & sic hominis naturam imitantur.

¶ Post plurima adhibita remedia Sapo remolliuit pertinacissimam durumque mesenterij tumorem, cum Hypochondriorum flatibus æruginoso vomitu & ructibus, alui stipticitate, excessiuus doloribus concomitantibus, omnia dicta accidentia ab huius applicatione paucis abinde horis mitigata sunt.

*Mesenterij
tumor :*

¶ Podagrico dolori non inutiliter in spiritu vini dissolutus applicatur.

*Podagricū
emplastrū*

¶ Est etiam Emplastrum ex sapone ad plurimum incommoda aptissimum, ut de podagra alibi, pedum callos etiam mirabiliter mollificat omnemque dolorem tollit.

¶ Cum autem in Sapone versamur. Curiosis inuicunda non erit instructio quid sit SAPO NEAPOLITANVS qui conficitur ibidem à Religiosis montis oliueti.

*Sapo Tus-
cane non
nullis .*

¶ Cequitur ex animalium seuo, per ignem prius diligenter à pellibus mundato, quantum ex oliuarum oleo non minus excellat.

¶ Accipiunt huius mundati seui exempli gr. lib. x. lixiij supra dicti lib.

lib. L. (notandum, lixiuum ita temperandum esse vt ouum recens natum placide descendat ad fundum vasis, leuiter solummodo tangat, quod facile aduertitur, si oui filo alligati atque è fundo extracti pondus non percipiatur tum est pro opere aptum, ac ita temperatum, Magistram vocant) lixiuum & seuum supra ignem bulliant, continuaque agitatione ligneo paxillo ducantur ne fundo adhereant, donec inspissata & cocta sint, sub initium per horæ spatium damninum non inferit ignis maiuseulus, quia materia aquosior, postea vero ignem remittere expedit tali gradu, vt saltem bullas emittat, interim incessanter manu ducatur materia tam in fundo quam circum latera per duas horas, tertia hora adherent agitando fila longa subtiliaque, deinde transparentia cum bullis citrino colore apparentibus, estque maturæ rationis signum, poterisque ignem subducere: at exercitatus in arte detineat quo diutius eo melius (caute tamen ne aduratur) in illo calore, id enim semper maiori lucro est, donec fila longiuscula rotunda & subtilia trahantur & sic coctura perfecta est.

Hunc

HIPPOCRATES. 21

Hunc per 2. 3. vel plures annos
rursus soluunt & coagulant, quam
operationem purgationem vo-
cant, hoc modo .

Concidunt in subtiles, bracteas
sive raras, exponuntque sublimi
aeri aprico, vbi Sol, Venti, nebulae
& pruinae libere peruagantur, à
pluuia cauent. Puluerem exsicca-
tum aqua humectant puteali (non
falsa) in largo ligneo & ita humili
vase vt vasis labia saponis massam
non superet, iterumque Solis ar-
dore siccatum, & in puluerem re-
ductum humectant singulis die-
bus agitant, exsiccant, & vt prius in
puluerem terunt, repetunt eun-
dem laborem soluendi sc: & coa-
gulandi, donec faetor plane pereat,
pastaque nobilior fiat.

Ita praeparatus tandem in saxi
duritiem exsiccant, in puluerem
reducunt, affunduntque aquam
distillatam, & insolatam per an-
num, sic odoratior fiet, de meliloto
odorato quam aquam de Tripolo
vocant, id est, de trifolio odorato)
& rursus exsiccant, in puluerem
reducunt & humectant vt prius,
donec alcali & seui seu olei odor
plane ablati sit, quod fit quinta
vel sexta coagulatione.

Si verò in tam diuturno tempo-
ris

ris spatio saponis massa folijs, fe-
stucis, muscis deturpata esset, tunc
affundunt tantam aquæ meliloti
copiam vt quasi spisso oleo similis
sit ad Solis calorem (nō ad ignem)
& percolant raro laneo panno,
quem burattum dicunt, stringunt,
comprimunt, donec per colum pu-
rus transeat, & ita exsiccant. rur-
susque in puluerem comminuunt,
quem denuo aqua rosarum aut
alia odorata humectant, linteo
cooperiunt ne labefactetur à voli-
tantibus per aera, & hunc laborem
bis ter vel quater repetunt.

Tandem addunt portioni hu-
ius massæ nobilissimæ moscum,
ambram, zibetum (horum elegan-
tem proportionem vide in elau-
sub finem Cap. 9.) huius mixtura
accipiunt granum vnum, sacchari
albissimi gra. decem dissoluti in
mortariolo cum aqua rosarum &
guttam succi citri, atque massæ
adiiciunt, vascula implent obtu-
rantque carta pergamena sericio
panno superuectita, estque magna-
tibus atque delicatis gratissima
merx.

Quod si Sapo temporis diutur-
nitate in vasis exsiccaretur repe-
to supradicto labore humectan-
dus scilicet: & denuo exsiccandus est
ad

ad d
rica
N
run
hun
effu
non
sed i
& n
mot
hun
S
vacu
ping
gula
rates
Clau
dem

Viri

V
conti
sapo-
liqua
aliqu
ueris
alcali
roder
nis ig

HIPPOCRATES. 23.

ad consistentiam melle Paulo duricrem.

Notandum Saponem annorum 5. perfectiorem fore 4. & hunc meliorem trium. Item inter effiundendam aquam odoriferam, non statim agitatione pinsandum, sed in quiete sinendum per diem & noctem, vt paulatim intret humor non secus quam si cretam humido emollire velles.

Sal Maris, quia non est corpus vacuum, vt sunt alcalia falia, cum pinguedine in Saponem non coagulatur, habet enim ambas facultates difficulter separabiles vt in Clavis capite quarto ex professo demonstraui.

Sal marinum non fit sapo.

Utrum componitur & dissoluitur.

Cap. 5.

Vtrum fit ex eodem Silice, & eodem Sale alcali, regula contraria, & non via humida vt sapo, sed sicca & ignea fusione vel liquatione. Miscentur autem tres aliquando duae saltem partes pulueris silicium, cum parte vna salis alcali (& non cibarii acidi) quod rodendo liquat silicem, & in fusionis igne absorbet, alcali inquam pars

pars absorbet acidum illud quod
silex pro calce continet, superna-
tatque interim fuso silici quod vo-
catur à vitrariis axungia aut fel
vitri. Altera pars alcali coit cum si-
lice, saturaturque de eo, & quia in
eodem consistere nequeunt, vt
docet Hippoc. euadunt ambo in
pellucidam massam, aiuntque ar-
tifices vitrum esse coctum.

*Anatron
Crollio, in
lapide me-
dicamen-
toso.*

Alcali autem supernatans acido
saturatura ferreo cochleari depo-
nunt, illudque vitri fel dicunt, id
proiciunt, tanquam pro vitro in-
utile, in falsum enim commuta-
tum est à permixtione, idè pasto-
res pecoribus illud ad lingendum
porrigunt, præcipuè in locis vbi
Sal carius venditur. Hoc humido
Cælo facile in liquorem abit, &
Silicium puluis ab eo sponte exci-
dit, liquor calore coagulatur in
verum sal commune, quod probat
eius granulatio, & deinde distil-
latio. Fundus vero vel fæx in vri-
næ difficultatibus est medicamen-
tum non contemnendum, non se-
cus quam silex ignitus & in aqua
vel vino extinctus vt docet Hart-
mannus in praxi, vt & Keslerus
Centuria quarta titulo Hydropi-
cum.

Hæc autem aqua aliquando
frustra

HIPPOCRATES. 25

frustra propinata fuit, præsertim quando filix minore vel maiore quam par sit calore excandescit, & diuretica illa vis perit, perit autem cum ignis calor silicem alcalizat, id est quando ambæ facultates in vnum coeunt, tunc ad urinæ loca non pertingit ratione fixitatis, imò & alia urinam mouentia tunc temporis retardat, quatenus stomachi digestionem, quæ est ex acido, perturbat, sibi que appropriat. Et ideo veteres ceperunt vitrum in silicum puluerem reducere per extinctionem in acidum salem cum felici successu.

Hanc reductionem, & præparationem plane Hippocraticam & ingeniosissimam vocat reformator more suo fol. 732. phar. *leuidensem inutilem, ineptam, & omni iure explodendam. Videant inquit quam turpiter se dent tales Philosophi putati, & sermocinales, qui vera philosophia destituuntur, & in quantos ruant errores, ut non solum illis, qui penitus naturam, eiusque penetrabilia scrutantur, sed & rusticis ipsis, imò lippis & tonforibus, nec non vetulis & anis se deridendos propinent. Vitrum hoc modo præparatum (pergit scriba aculeis pungere) sine pe-*

*Menstruo-
sus sermo,
monstruosi
ingenij est
index ait
Galenus*

B ri

Tantum
no est ab
re tua otij
tibi aliena
ut curi?
Terent.

riculo, aut detrimento, agrotis, l' cet
illud protinus non senserit, exhiberi
minime potest.

Ego vero probabo contra refo-
matoris friuola fundamenta eum
qui docuit vitri ustionem, rectè
sensisse, illumque à columnis qui-
bus illum scriba aspersit, vindica-
bo, & præcipuè contra illud: *Quod
vitrum hoc modo præparatum, si-
ne periculo aut detrimento agrotis
exhiberi non possit.*

Vitrum
unde habet
suum com-
poni, in id
per idem
suum ha-
bet resolu-

Accipe ergo vitrum clarum,
pellucidum, illudque cum pluri, &
vitro simili alcali liquato, postea
aeri humido illud expone & repe-
ries mox totum vitrum resolu in
aquam, huic affunde sufficiens aci-
dum, id est alcali contrarium, &
cadit silicum puluis. Hic puluis
amplius vitrum non est sed puluis
inquam ipsius silicis, à quo scriba
abhorret, & sine detrimento æ-
grotis non exhiberi asserit: imme-
mor, se silicum puluerem Reginis
commendare ad lactis generatio-
nem in Append. Regia fol. 136.

puluis sili-
cum.

Veteres separandi artem mor-
talibus diuinitus concessam ita
exacte non habebant, ut in hoc se-
culo, per discursum tamen eam
cognoscebant, extinguere id est
fundere itaque cæperunt vitri pol-
linem,

HIPPOCRATES. 27

linem, in cineribus stiptum fabarum, quorum sal ex acido falsus est, ut suo loco ostendam, fusionem repetebant semper nouo cum cinere, pulueremque vitri aqua abluabant, ita ut quaelibet fusio fuerit vitri vel eius alcali destructio, illudque abluabant, & rursus fusioni committebant, donec fabarum cinerum sal omne alcali destruxerat & impalpabilem puluerem relinquebat. Hic puluis silicum est, non secus quam ille, qui supra cum alcali liquatus, & acido precipitatus, quem scriba plebeis per os tutò exhiberi posse non putat, & ut dixi Reginis lac generare promittit.

Curiosulus reformator qui in veterum peccatore oculis gefians, suos interrim errantes non videt.

Hac in preparatione quam reformator ex ignauia & inscitia leuidentem appellat, latet profunda naturalium rerum notitia, ut paulatim apparebit, & nullo modo eius assumptio est timenda, ut falsè docet scriba. Sed plurimum ignorantes plurima timere necesse est.

Simpliciter vera preparatio & cognitio totius hominis vitam propemodum sibi requirit.

Sed cum curiosis oculis nil iucundius quam vitrum rubini colore tinctum spectare, mechanicam sic habe-

Accipe Aurichalei limati vnc. i. falsi armoniaci vnc. iij. Mer-

B 2 cu-

curii sublimati uncias duas ; misce, inde phiolæ rotundi ventris, hæc erecta non stet, sed prona decumbat in arena, & quando videris sublimatum ascendisse, verte phiolam in calore continuo, donec tota materia rubescat, quod fit 8. horas circiter. Refrigerata & fracta phiola, abluè salia tepida aqua acidum pulverem sparge supra vitrum seu bulliens seu ignitum & intrat, & tingit pulcherrimè.

Sic quoque possumus literas seu figuras polito marmori calefacto cum sanguine draconis inscribere, cuius acida pinguedo penetrat lapidis porositate, ut de novo poliri possit, ignari vero existimant miraculum & naturæ opus. Idem fieri potest cum Gutta Gemù.

Rumor sine Capite.

Cap. 6.

Circumfertur modus eliciendi ex calcinato silice diureticam vim per alcali destructionem, id est per regulam alcali contrariam cum acidis spiritibus hoc modo. In spiritum salis frustulatum iniiciunt calcem viuam, qui statim

HIPPOCRATES. 29

magno impetu & vehementi ebullitione ab alcali calcis combibitur, phlegma inspidum euocant, & calcem acido saturatam, in triquetro seu crucibulo leui igne liquant, liquefactam in frigidum mortarium fundunt, frige factam materiam tundunt (igneas scintillas tunc spargit) in puluerem, ex quo aqua calida falsedinem eliciunt, purificant, coagulant, & rursus sponte in liquorem salsum defluere sinunt non inutilem.

Reperiuntur autem sophistæ & impostores, qui promittunt hunc liquorem per retortam distillari, miscent nimirum prædictum liquorem cum calcinatis silicibus & puluerizatis in quadrupla portione, & distillant aperto igne in acidum spiritum, quem spiritum calcis vivæ Basilii peruerso nomine appellant.

Sed videamus cuius sit filius dictus distillatus spiritus, primo nimirum absorptus fuit spiritus salis ab alcali vitrificante, & in igne constantissimo.

Deinde acida pars silicis per aquam fuit separata & reiecta sub sæcum larua.

Tertio Alcali fixum silicis vel calcis hausit acidum salis spiri-

B 3 tum,

tum, nil inde fieti potest, quam materia falsa, est enim composita ex acido & alcali.

Quarto, miscent hoc salcum calcinatis silicibus, id est cum calce viua, alcali fixo prædominante.

Hanc mixturam vrgent igne validissimo, sed reuera aliud nil extillat neque extillari potest quam acidum volatile quod affudisti, id est, idem spiritus salis, quem alcali absorpserat.

Hunc spiritum, celeberrimi viri plurimi æstimarunt in podagra & lithiasi tanquam quid singulare, euentus autem docet nil aliud quam salis simplicem spiritum esse.

Adeoque Basilius male intellectus, non scripsit impostoribus licet ab his inique pro falsario proclamatus. Quadrat hic Comici dictum: Si sapias, quod scis, nescis.

Addo huic examini.

Quod hac methodo quilibet processus, tam chemicus quàm medicus, possit ingenio & discursu probari, & verus à falso discerni, sine expensis vllis aut temporis perditione, postquam imbutus fueris hac Hippocratica doctrina, quam

*Natura
nil quicquam
habet occulti
in hoc sub-*

HIPPOCRATES. 31

quam breui compendiolo hic tra-
do, nec amplius possis ab impostori-
bus, sophistis & deceptoribus
circumueniri: imò hac methodo
operando, & libros scribendo per
omnia tria regna, animale scilicet mi-
nerale & vegetabile, in hac natu-
rali Hippocratica vera & antiquis-
sima philosophia recto tramite
progredi sine errore vllò, nec se-
duci in progressu fateberis.

*lunari glo-
bo, quod
medicinã
spectat, vt
Hippocra-
tico hac
methodo
manifeste
non fiat.*

Qui benè distinguit benè docet.

Cap. 7.

PRO maiore lumine & intelli-
gentia, operæ pretium erit al-
calium differentiam, & quid sit
contrarietas vel acidorum absorp-
tio & imbibitio, priusquam pro-
grediar, ad oculum demonstrare
*segnius ait poeta irritant animos
demissa per aures quam quæ sunt
oculis subiecta fidelibus.*

Sunt autem vt dixi varii gradus
& species salis alcali fixi, quæ ex
vegetabilium cineribus acti flam-
ma reuerberatis per lixiuationem
educuntur *vt cap. 21. declarabo, vt
tartari singularis priuilegi, tilæ,
coryli, ex omniumque quercuum
generibus, & ex iis vegetabilibus,*

*Alcalig-
tus cinis
proiectus
ubi cimes
regnant.*

B 4 quæ

omnes mo-
tinnur.
non se-
cus quam
à ruta de-
scello.

quæ per Noruegiam, Lituaniam
& Muscouiam in desertis viridia in
cineres alcalizatos exuruntur, imo
ex qualibet herba & ligno fit per
reuerberationem longam (id
est quando viua flamma cine-
res quasi liquefacit) alcali fi-
xum.

Item ex omnibus herbis calidis
& oleosis vt rosmarino, lauendula
ruta &c. licet à principio harum
alcali fit volatilius, omnia inquam
huiusmodi salia ynico verbo aci-
dis sunt contraria, illorumque de-
structiua quorum differentiam
ostendit sequens tabella.

Dissolue semynciam Qij subli-
mati (qui ex acidis spiritibus cum
 Qrio vt alcali compositus à per-
mixtione in salsum est mutatus)
in aqua communi distillata vncijs
quingenta, in particulam hulus
claræ solutionis, guttatim, sed cele-
ri lapsu stilla alcali tartari fixum (est
namque liquor tartari sponte re-
solutus) quod in momento diuidit
compositum, absorbet acidum, &
 Q illicò petit fundum obscure ru-
bens.

Alcalium
fixorum
mira diffe-
rentia.

Ex aceti facibus calcinatis elici-
tur per aquã, tartari alcali, & licet
ex eadem vite cum vino fit produ-
ctũ, mercurium tamen præcipitat
ruti-

HIPPOCRATES. 33

rit' laudem & splendentem.

Cum vero idem alcali ad rubedinem calcinatum fuerit tunc præcipitat Mercurium cinnabaris contritæ coloris.

Tartaro exusto si calcem superaddis & alcali per lixiuationem extrahis præcipitat Mercurium rutilum.

Ex herba kali extractum præcipitat Mercurium multo obscuriorem priore.

Lixiuum quod saponarii magistram vocant, constans ex calce & alcali quercuum edit Mercurium obscure rubentem.

Ex Hispania adfertur alcali incertum vtrum simplex an compositum, Mercurium tamen præcipitat fului coloris.

Cum vero idem Mercurius præcipitatur alcalibus ex herbis cephalicis vt rosmarini laudulæ &c. modestè calcinatis, hæc quidem sunt alcalia, sed non cinerum reuerberatorum, vt priora ideo multo volatilia, deiciunt tamen Mercurium rubidum lucentem.

Sic chelidonia habet Alcali mirabile (vt non sine mysterio laudetur à Paracelso & Lullio eius quinta essentia, & vt Cæli donum de ætrinaliter admodum & præ-

B 5 clare

*Verucas
rollis suc-
cus cheli-
donia.*

clare laudetur ab Isaac Hollando dicente: *qui hoc sal non novit nihil unquam in arte præstabit*) quod deijcit mercurium rubicundissimum: vasculum cum hoc præcipitato ex incuria neglexi, neque liquorem abijci iussi, post mensem circiter in liquoris summitate effloruit color aureus chelidonij flore non absimilis (striarum more nitri coaluit) non sine spectantium admiratione.

*Geber fol.
mibi 222.*

Exempla hæc docent Alcalia ut talia retinere proprietates cæcas rei, à qua desumpta sunt ex Gebri doctrina & alcali quo ignea facultate virtuteque ditius eò promptius acida bibere & rubicundiorum detrudere mercurium. *Hinc Rosarij Autor. Qui non gustaverit salium saporis, nunquam perueniet adoptatum fermentum fermenti.*

Sal fuliginis.

Sal fuliginis & volatilia omnia mercurium candidum & niuei coloris ex dicta solutione præcipitant quod notandum.

*Tartari
tintura.*

Ex Tartari tintura quo perfectiore tanto candidior cadit mercurius, ex viliori flavus, & ex sale Tartari obscure rubens ut ostendi. Secretum curiosis aperui, quod paucis permixtum est.

Salsa autem cuiuscumque sunt
ge-

HIPPOCRATES. 35

generis mercurium non præcipitant, & quo falsis viciniore tanto minus acidis nocent.

In exemp'la.

SAl commune cibarium, mercurium ex dicta solutione non præcipitat, & licet longum tempus & acri flamma concremaretur, nunquam fit alcali, vt neq; sub digestionem mutat naturam: est ergo ex omnibus perfectissimum, & non sine prerogatiua singulari vocatur ab Helmonte *salium summum*.

Salis marini constantia

Mulier quædam deiecit vermem quinque vlnarum globi formem, cui datus fuit haustus aquæ in qua tantum salis marini solutum fuit quantum soluere aqua potuit, bina habebat capita, vnum in globi medio.

Alcali falsis petreæ, licet eius prima origo sit ex alcali vrinæ, cum sulphure autem in alcali fixatum, quod fit cum fufum ex iniecto per vices sulphure non amplius ardet ideo quodammodo tunc falsum sapit, quare mercurium sic solutum non præcipitat.

Alcali falsis petreæ

Huius falsis, per solutionem & coagulationem mundati datur

Purgans ex nitro

B 6 sem

sem vncia in sufficienti aqua dissoluta ptiffando in colicis doloribus ex calida causa, dolores minuit expurgat, & sitim sedat atque vrinam potenter mouet, sic quoque in febribus omnibus ardentibus est remedium nobile, non ingrati saporis.

Sic Alcalia quocunque modo in falsum mutata mercurium non amplius præcipitant vt docet sequens mechanica.

*Sal fulmi.
nani*

Accipe nitri partes iij, Alkali tartari exsiccati partes ij, sulphuris part. j, pulueriza ac misce. Huius compositi drachma circiter in cochleare vel æneo vel ferreo supra carbones accensos teneatur donec massa acidum spirare incipiat, Acidum hūc fumum amplectitur alcali inuicemque saturata ambo in falsum conuertuntur, in hac falsa massa bullit vtrumque sulphur igneque perseverante flamma concipitur quæ sub salina cuticula locum angustum non perferens, ideo cum magno fragore & strepitu in auras erumpit, non secus quam puluis pyrius angusto loco inclusus, cuius granum incensum occupat spatium centum & viginti quinque millibus granorum maius Vvillebordio Snellio

*Puluis py-
rius*

te

HIPPOCRATES. 37

teste. Materiam verò in margine cochleari plano relictam ex alcali in verum falsum transmutatam esse deprehendimus, quia mercuriū ex dicta solutione amplius non precipitat.

Hoc ex fundamento etiam Ceraunochryson strepitum edit cuius preparatio ita se habet.

AVrum soluitur in aqua regia (ita dicta, quod Aurum metallorum regem in aquam visum tenuis reducat) conficitur ex aluminis vsti lib. ij. & nitri clari lib. j. apertoque igne in aquam acidissimam distillatur: cum autem nulla sit acidorum actio in pingua & sulphurea ut in progressu mechanice monstrabitur, ideo in huius aquæ vncijs iij vncia vna salis armoniaci sub marmore contriti liquanda est, sitque aqua falsi saporis.

In falsa hac aqua dissoluitur laminatum Aurum leui calore, dissoluto guttatim & paulatim instillatur Alkali tartari seu liquoris falsi tartari (dic ut lubet) tantum ut aqua appareat clara, id est tantum ut acidum nitri spiritum alcali sit ab-

Aurum fulminans

absorbendo, factaque nitri & auri sulphurei regeneratio noua, noua coniunctio & vnio, præceptis in fundum eadem opera cadit flauis coloris, hæc autem sex seu fundus omni falsedine tepida communi aqua abluta exsiccat admodum caute, facile enim accenditur, & impetu aerem ferit validissimumque strepitum edit non sine adstantium periculo, instar enim pulueris pyrii in orbem diffunditur, maioreque violentia, utpote ex nobiliori sulphure & nitro miscella validior, non autem deorsum versus præcipitatur ut in experti scriptores existimant.

Accensionis autem ratio non prouenit ex salis armoniaci & tartari in compatibilitate ut putant, sed quia spiritus nitri in alcali tartari reassumit corpus & nitri naturam (ut suo loco, & in clauis sexto capite ex professo ad oculum demonstrauimus). Nitrum illud, cum auri sulphure acido & pingui iunctum, vnitum & exsiccatum per æquæ ac puluis pyrius flammam concipit. Ex nitro namque & sulphure pariformiter vterque puluis componitur: ideoque similes mores habent, ut apparet etiam in croci metallorum præparatione:

HIPPOCRATES. 39

ne : vbi sulphur Antimonii cum nitro simili modo accenditur .

Cum vero maior quantitas alcali instillatur, vt nitri spiritum superet, tunc fit in falsum mutatio, ideoque nulla amplius accensio, sicut & puluis pyrius, cui nisi aderit proportio iusta, accensus non dilatatur in orbem, sed flaccescit.

Aurum hoc fulminans potest sublimari in flores pulcherrimos hunc in modum .

Flat vitreum vas spheri-formæ, quod recipiens dicunt decem vel duodecim plus minus librarum aquæ capax, habeatque foramen in medio ventris magnitudine scriptorij calami, os recipientis non sit admodum amplum, sed iuste formatum, ori adaptetur cooperculum ex argento aut cupro instar pyxidum, igne incalescat cooperculum & per foramen calamo intrudatur tantillum auri fulminantis quartam nimirum partem grani circiter sic vt cadat in cooperculum, ita accenditur: foramen digito claude, & parieti recipientis adhæret, puluisculus, qui spiritum vini tartarifatam in aureum colorem tingit in cordiale non

Sic aurum in spiritu salis solutum & alcali tartari precipitatum non accenditur redit enim in sal quod flamma resistit .

Auri flores .

non contemnendum.

Ferrum non fit fulminans in aqua regia solutum vt somniat Hartmanni cōmentarius in Crollii cordiale, quia sulphur ferri neque acidum neque pingue est sicut Auri, sed terrestris materiæ, quare Horazio sterilis vocatur rubigo, vt clauis cap. 8. ostendit. Nunc vnde digressus redeo.

*Anatron
crollio in
lap. medi-
camentoso*

Fel vitri (sui de verre Gallice) compositum ex acido silicis & alcali vegetabili in falsum, mercurium non præcipitat.

Sic Talci liquor (non oleum, vt vult ignara turba flammam enim non concipit) mercurium ex dicta solutione non præcipitat, ideo falsus fit necesse est.

*Sal ex diu-
reticis*

Salia ex herbis diureticis omnibus, vt stipitum fabarum, genistæ Hypericonis. Herniariæ, vrticæ &c. omnia inquam sunt ex acido falsi saporis, & ideo mercurium ex dicta solutione non præcipitant, cum vero acri flamma alcalizantur, tunc cadit rubicundus.

Hinc liquet, quod veterum ille doctissimus, qui vitrum ignitum in cineribus stipitum fabarum liquari iussit & non in alcalizatis, rectè vitri vstionem instituerit contra reformatoris opinionem.

De

HIPPOCRATES. 41

De quo capit. 5.

Cineres, ex classe vulneraria-
rum, vt betonica Agrimonie, py-
rolæ, Veronicæ, Stellariæ Alchi-
millæ &c. omnes fundunt plane
falsum salem, ob id ad vitrificatio-
nem inepti, & mercurium non
præcipitant, qui & ipse eiusmodi
est vt dicetur suo loco. Omnia au-
tem dicta salia per ignem fusionis,
mutant naturam, sunt alcalia, vi-
trificantur, & mercurium deiciunt
rutilum. Hinc Zoar super Exo-
dum notat quod ex quouis cinere
vitrum paratur, id est quando in
alcali cineres reducuntur.

Sal absinthii est ex acido salis
& mercurium non præcipitat, vt
neque spiritum vitrioli absorbet, vt
docet reformator phar fol. 788. sub
titulo *spiritus vitrioli coagulatus*,
cum vero per colliquationem al-
calizatur, tunc vitrificatur & mer-
curium præcipitat flauum, spiri-
tumque vitrioli alcalium more
absorbet.

Hinc elicitur multa fortiori
igne quam eorum natura fert, fi-
xari & in neutrum verti. Fiunt
itaque quam plurima solo ignis
regimine, non quod ex orco in lu-
cem actutum generentur, vt cre-
dit vulgus Hippoc. doctrinæ igna-
rus,

*Sal ex vul-
nerarijs*

*Sal Absin-
thij.*

rus, sed saltem simplici alteratione subiecti vt docet magister *de diet:* illique sciunt, quæ internum cum externo harmonicè coniungere norunt.

Vnde erudimini, quod herbæ oleosæ omnes, & quæ calidæ dicuntur atque pingues sunt, leui & simplici incineratione sal alcali edunt suo modo volatile: cui si Hippocraticus propriam reddit pinguedinem cum spiritu vini dilutam, conuertuntur arcana coctione in falsum admirabile, quod tunc Elixir paruum vocatur à nostris magnarum virium in medicina.

Vide Ripleyum Baccanem &c.

Alcali volatile,

Aliquando peritis manibus, non tamen sine Herculeo labore ignis ope magnaue diligentia, ascendit alcali volatile grati odoris; adeo rarum leueque, vt vix tangenti digito sentiatur, aliquando grisei, aliquando niuei coloris, salini saporis, linguam ferientis, & penetrantis, ita subtile, vt citra ignis irritamentum ab aperto vase sponte in auras abripiatur cum per se ipsum in igne constans persistat per huius alcali proprietatem inquam fiunt plurima vere potabilia, ita vt non solum in corpora redire sit impossibile, sed insuper sic à vinculis

HIPPOCRATES, 43

culis coagulationum liberantur, vt libere nobiscum colludere queant.

Ex lilii conuallii floribus ascendit brunni coloris in capitis affectibus promptissimum remedium.

Ex lauendula in rubedinem vergens paraliticis non iniucundum.

Sic ex corticibus nucum iuglandium viridibus se manifestat limpidissimus liquor, non secus quam rectificatus fuliginis spiritus camphoræ odorem spirans, horum omnium virtus est illustrare spiritus vitales, & inter cordialia medicamenta adnumerantur, & mercurium præcipitant leuem spongiosum & candidissimum.

Salia etiam in diuersa transmuntantur ex simplici & rustica. Commissione: quod sic probò: Confunde ex. gr. liquorem salis absinthii, quem falsacidum ostendi cum rosmarini qui suo modo alcali volatile est, liquor fit lacteus & granulatur in sal neutrum, acquiritque vires longe diuersas à priore, mercuriique liquorem turbat solum, & non præcipitat.

Curiosulus quærit, ad quid medico tam operosus labor? cui respondet magister, quod simili prorsus

Ex nucum iuglandiæ corticibus & oleo fit vnguentum contra Scrofulas excchèti si. idem oleum tingit capillum nigri coloris sed ex integris nucibus mense Iunio decerpitis.

Ab ol. di. still. ros. marini per plures menses per os sumpto paraliticum restitutum vidi, sicut & ab vntione oppobalsami contrahit etiam balneis utebatur ex capitibus ver necum. Vinum ros. ab astmate præseruat.

ius modo hominis natura operatur, cum qua omnes artes omniaque artificia communicant, & medicus huius doctrina ignarus defraudat, quandoque suam intentionem, propter attributa circumstantias & varias mutationes, que in multiplicibus humani corporis ventriculis contingunt. Verba Hippocratis.

Fusoria ars, alcalibus acida absorbi docet. Cap. 8.

OMnia mineralia cuiuscumque sunt generis, quæ metallica corpora absconsa gerunt, associata sunt acidis (sulphuri nimirum vario) quæ impediunt quominus metallum ab impuritate fordinarum segregari possit. In hac angustia necesse est confugere ad alcalia, quæ celerem præstant opem.

In pulverem itaque reducunt minerale, idque alcali commiscunt ac in crucibulo fundunt, fusionem nitro accelerant, quod cum dicto sulphure accenditur, sic pro parte deflagrat, pars vero cum tartaro in alcali vertitur. Hoc alcali absorbet & combibit omne acidum, quod metallum in fugam vertere potis esset, sed hac via fūdū
in

*Metalli
precipita-
tio per Al-
cali.*

HIPPOCRATES. 45

in fusione petit, quem artista REGVLVM, id est purum metallum sulphuribus priuum appellant: quod rursus sub cupella probatoria cum plumbo ad puritatem vltterius deducunt: de quo vide doctimasticos, mei saltem est intentio de salium natura loqui.

Dixi, metalla etiam perfecta ab acidis mineralibus in fumum verti, quod in argento cum plumbo fuso in testa, quam cupellam vocant, facta ex Cinere lauato manifestum fit: in hoc frustulatum sulphur iniice, cuius aciditas cum fugit, etiam metallum in fugam vertit, quod recolligere licet madido lineo panno in camino expanso.

Aliud experimentum quo probantur metalla perfecta ab acido minerali in fugam verti, est Cementum illud quod Regale vocant, & componitur ex commune marino sale & laterum puluere, quo cum stratificant aureas monetas cupro ligatas, in hoc cemento aurum sine fusione dimittit cuprum quod cum acido salis spiritu in fumum abit, spiritus tamen etiam de auro non nihil secum aufert: sed cum spiritus acidus auro grauatus coopercula testacea transuolare tentat terreum alcali

*Argentū
fugit cum
acido mi-
nerali.*

*Aurum
fugit cum
acido mi-
nerali.*

multo

cali

cali sorbet acidum fumum, & aurum irretitur seu præcipitatur, cooperculisque inhaeret, dum spiritus hæc rodit, quæ postea conteruntur, cum argento viuo & aqua, in hac contritione mercurius bibit aurum, illudque hero suo reddit, quando per corium ab illo separatur.

*Regulus
Antimonij.*

Quemadmodum mineralia metalla ferentia in **REGVLVM** funduntur, eadem via etiam ex Antimonio **Regulus** præcipitatur: scilicet Antimonij Tartari ana lib. i. Nitri lib. s. in puluerem contere, & commisce, & per vices hanc mixturam accende in crucibulo candefacto ad totius materiae accensionem, tunc addito igne fusionis alcali bibit aciditatem antimonij, regulique puri segregantur 4. vicia.

Sunt qui loco nitri sal marinum accipiunt, sed vt dixi non fit alcali cum sulphure, ideo Antimonium ab eius aciditate roditur & in ignis tortura eleuatur in bullas minusque cadit reguli. Hæc exempla de præcipitatione per fusionem cum alcali in via sicca satis esse iudico.

Est & alius præcipitandi modus via humida dictus cuius exemplum

HIPPOCRATES. 47

emplum sit : Alkali quoddam in aqua solurum, vel commune purum lixiuum idem erit sicut semper vt dixi acida absorbet, & sic mundificat etiam sal petre seu Nitrum ab omni acido, quod ideo emunctiores medici in angina pro summo refrigerante elegerunt, ob id sal prunellæ vocari cœpit (quidam ex ignauis patribus, cum forte laudari à nostris audiuiſſet sal prunellæ, accessit noctu ad pharmacopolam, & de sale prunellæ quæſiit num paretur ex prunis siluestribus vel domesticis? Hi tamén à vulgo idiotis & mulierculis canonici vocari amant) coquunt inquam nitrum in lixiuio alcalizato, donec gutta in frigido ferro vt seuum constet, tunc in frigidum locum se ponunt, sine effusione in aliud vas, & per noctem in strias concreſcere permittunt nitidissimas & purissimas, quas sequente mane abluunt. Alkali enim omne acidum nocuum & impurum ab illo absorpsit, sicut in humano corpore etiam contingit Hippoc. sic docente lib. 1. de diæta.

Nitri sic mundificati vires sunt diuinæ & innumerabiles in omnibus fere morbis, qui refriger-

*Nitrum
cū sulphure
combustum
fit salsum,
& angina
plus vocet
quam prodest.*

*ut illic
vixit
vixit*

*ut illic
vixit
vixit*

48 TACHENII

frigerationis indigent .

In alui stipticitate cum febrili calore coniuncta fit potus humectans, refrigerans & lubricans oculis & palato gratus ex nitro, Manna & aqua, proportionem pro indicantis exigentia .

Idem potus confert Astmaticis, febricitantibus, & ructibus ex accensis Hypochondrijs .

Vrinae ardori nitrum licet mundificatum non prodest, quod falsorum more urinae loca pertransit, quod alcalibus non licet ob rationes ubique explicatas, & mercurium non praecipitat, ideo falsi naturam hoc loco sequitur .

Hactenus de acido & alcali in genere, nunc specialiter de Tartari alcali aliquid dicendum .

Alcali tartari praeparatio.

Privilegiatum Alcali Tartari .

Cap. 9.

Dixi quod inter fixiora alcalia sal tartari gaudeat singulari privilegio, & licet sit corpus graue, terrestres, impurum, & sordibus inquinatum, digestum tamen cum quocumque metallo per debitum tempus id conuertit in mercurium currentem, quod expertus, incredulis

Aurum cum sit fere totum sulfur minimum dat mercurij .

HIPPOCRATES. 49

dulis pro veritate affirmo, id vero
si qui credere nolint, parum solici-
tum me reddit.

Ingeniosus autem Helmont
paucis illud curiosis indicat Tract.
Potest: medicaminum, parag. 40.
his verbis *Sensi inquit crudisatem
Saturni pinguedine fixorum sa-
lium solubilem, sicque dividi par-
tes compositi, ut crudum argentum
(idest mercurium) currere per-
mittit.*

Quod autem pingue sal id est
Alcali, calcinata metalla dissoluat
docent vrbis vetulae, quae coquunt
litargyrum idest plumbum cal-
cinatum in forti lixiuo ad de-
nigrandos capillos, quod habet
etiam Porta in Magia Naturali,
cui lixiuo instillatus vitrioli spiri-
tus lixiuale alcali in sal conuertit,
& statim cadit litargyrum sub al-
bi pulueris forma, quem leni igne
reduc in plumbum, & securus eris
alcalia abscondere in suo ventre
metalla, apta esse.

Ideo pergit Helmont: *Calcina-
ta acerrima cum sale armoniaco
resoluto & tariaro putrefacto dul-
corantur.* Id est, vertuntur in mer-
curium currentem non amplius
acrem vel mordacem, ut calcina-
ta, sed linguæ inspidum.

C

Accipe

Accipe ergo Argenti in aqua
forti soluti & cupro præcipitati (de
quo postea dicitur) vncias quatuor
salis armoniaci purificati per sub-
limationem repetitam vncias tres
alcali Tartari puri vncias quatuor,
misce exacte cum tanta aqua
quantitate vt fiant instar pulvis li-
quidæ, quæ per 3 & plures menses
relinquenda est in tepido loco, va-
se bene clauso, deinde rursus exsic-
cati debet in Solis calore aut len-
tissimo igne in puluerem, quem
inde humili vitreo vasi largum
fundum habenti, vt puluis aequali-
ter distendi possit, cui adapta alembicum vitreum, in summitate fo-
raminatum, vt humiditas exhalet,
& supposito carbonum igne sub-
limabitur griseus puluis, qui re-
frigeratis vasis digito tactus fluit
in currentem mercurium.

*Mercurius
Argenti*

Hinc Basiliius de Tartaro lib. de
magno mundi miraculo.

*Durch meinen geist, das sie sich
rechen*

*und alle metalle ganz zerbre-
chen.*

Quemadmodum omnia sub-
lunaria, experientia teste & anti-
quissima Hippocratica doctrina
su-

HIPPOCRATES. 51

fulficiente ex duobus ACIDO
nimirum & ALCALI constare (vt
in hoc scripto) mechanicè osten-
dam : id etiam de argento omni-
busque alijs metallis intelligen-
dum volo . Huic enim nostro ar-
gento affusum alcali tantum acidi
sulphuris per digestionem & co-
ctionem absorbit, quantum mer-
curio in argenti statu pro sui con-
stantia satis erat. In ¶ locum suc-
cessit alcali (adulterium vocant
Philosophi) quod ab argenti acido
sulphure amplectitur, perdit ideo
formam & pulcritudinem, muta-
turque in naturam neutram, idcir-
co liquatur lentissimo igne sicut
plumbum, vel sicut sal armonia-
cum cum silicum viua calce com-
mistum (de quo supra) vocaturque
à Crollio Luna cornea quod cor-
neum instar cultro scissile sit.

*Diana na-
da*

*Luna cor-
nea*

Cornea hæc luna licet centies
aqua calida ablueretur, liquare-
turque celeri fluxu ex tartaro &
nitro, separari tamen ab inuicem
possibile non esset, nisi in Saturni
balneo, in quo quicquid argenti
superest, redit in integrum : Salia
verò cum plumbo in scoriam &
litargyrum, quod etiam rursus
simplici fusione in plumbum re-
ducitur. Scoriam vero quæ salia

*vt de auro
fulminante
alibi dixi.*

C 2 erant

erant in elementa rapiuntur simul cum Argenti acido sulphure, quod absorpserant.

Sal Tartari itaque est medium in quo reuiuiscunt metalla & mineralia, licet per artem validumque ignem videantur plane destructa.

Simili modo cum Alkali sic

Mercurius currens, ex

Antimonio.

Accipe mineram Antimonij reduc in puluerem subtilem hunc laua communi aqua donec aqua decurrat clara, exsicca puluerem, huius recipe ex. gr. lib. vi. Alkali tartari puri libr. iiii. salis armoniaci libr. ii. misce & cum vrina veteri clara pone in vitreum vas clausum per tres menses in tepido loco, vt putrescant, elapso tempore, adde Aluminis crudi puluerizati vnc. iiii. calcis vitæ puluerizatæ libr. iiii. aceti distillati libr. ii. misce, fac globulos, quos in aere modice exsicca, distilla ex retorta in magnum vas recipiens, & decurret vitus mercurius in recipientem, pars adhærebit collo retortæ, quam aceto ablue, hunc
ferua

HIPPOCRATES. 53

serua & pro Helmontis secreta
cinnabari vttere, de qua postea.

Alcali tartari itaque videtur
quodammodo typum representa-
re philosophorum chaos, in quo
aiunt reuiuiscere eorum mercu-
rium, de quo Paracelsus *lib. de
Natura rerum*.

Regeneratio, inquit, & renoua-
tio metallorum fit ita: quemad-
modum homo redit in terram, ex
qua primo fuit desumptus, & ita
rursus in die nouissimo regenera-
bitur, sic & metalla iterum possunt
in mercurium (ex quo primo nata
sunt) abire, & cum illo solui &
mercurius fieri, & iterum per
ignem (qui etiam iudicabit mun-
dum) renasci & clarificari. Hac
via, inquit, generantur lapides, &
tincturae speciales argenti vel au-
ri. Haec tenus Paracelsus.

Interea nemini Auctor cro vt
sibi persuadeat sal Tartari quo-
cumque modo preparatum Chaos
Catholicon Philosophorum esse!
licet metalla per illud in curren-
tem mercurium redeant, id pau-
cis admonuisse visum fuit.

*Huc quadrat elegans & simplex
utilissima tamen Argenti*

Calcinatio

Argentum foliatum cum sulphuris flore commixtum in crucibulo ignito calcinatum abit in pulverem granulatum, rursusque subtiliter contritum cum sulphure vt prius calcinatur, repetatur labor calcinationis ter, quaterue, omneque exhalet sulphur, huius solubilis argenti granum in vitreum scyphum aquae plenum proiectum, descendit paulatim ad fundum caerulei quasi coloris iucundo spectaculo: per os assumptum in capitis morbis ea praestat, quae Autores argento potabili ascribunt.

*Vacuum
in natura
demonstratur
per experimentum.*

*Vacua esse Alcalium Corpora
ostendit. Cap. 10.*

Liquori salis Tartari affunde guttatim spiritum vitrioli donec strepitus cesserit, mixturam reduce in Cristallos, vel totam exsicca, & reperies sal, vitrioli naturam habens, vomitus mouens drachmae pondere per os datum, & quando quid superbibitur, purgans

HIPPOCRATES, 55

gans per inferiora, non secus quasi
crudum album vitriolum.

Albicans mucilago, quæ in con-
iunctione amborum liquorum
subsider, est similis nigro sedimini
ex vitriolo crudo affuso alcali ca-
denti, constansque in igne sicut
colcotar, & fusioni resistens, adeo-
que non ex tartari sale, sed vitrioli
spiritu procedit.

Hoc sal si miscetur cum nitro
& mercurio, eleuatur sublimatio
rubra, cui si sal marinum addide-
ris fit sublimatus corrosiuus.

Potest distillari per se sine addi-
tione sicut vitriolum naturale, li-
cet segnius acidum emittat.

Si itaque hoc sal, quod tartarum
vitriolatum dicunt, possidet vitrio-
li proprietates, & ideo regenera-
tum dicatur, oportet ergo alcali
vacuum fuisse corpus, si spiritus
ex illo proprium sibi domicilium
formare potuerit.

Multo præstantior, & perfectior
fit Tartarus vitriolatus ex vitriolo
crudo, in aqua soluto, & ex liquo-
re tartari affuso, donec solutio non
amplius turbetur, quod punctum
saturationis cum tædio reperitur,
vnica nimirum guttula superantis
vertit misturam aut in vitriolum,
aut in alcali. De quo Hippocr. de

C 4 diæt.

*Tartari
vitriolati
facilior
preparatio*

diæt. *Nanquam simul in eod. m. consistunt.* Clarum liquorem coagula secundum artem in cristallos splendentes. Tartarus hic vitriolarus multo nobilior est priore, eo quod in distillatione per violentum ignem ex vitriolo cupri liquamen eleuatur, spirituique commiscetur, stomachoque molestum est. In hac autem simplici via, alcali saltem bibit simplicissimum illud naturale acidum, quod embrionarium metallum persfluendo erodit. Estque hoc acidum illud simplex (de quo cap. 9. clavis) naturæ nostræ amicum in acidis fontibus, refocillans naturam bibentis, ventriculo gratissimum, licet quæque in magna copia haustum. De hoc breuissimè differere decreui: *Paracelsus tamen nartat de morbis Tartareis, quod in Pagulo Veltin Heluetiæ sit fons, cuius similem totius mundi ambitum non continere.*

Si ergo ex simplici affusione vaneum alcali induit vitrioli naturam, oportet vt spiritus penes se habeat animam, quæ aptum domicilium sibi ex alcali formare possit.

Acida itaque sit feminalis virtus necesse est, imò in acido consistere fer-

HIPPOCRATES. 57

fermentum vniuersale rerum, & acida omnia esse diaphoretica vltterius demonstrabo, estque illud, quod olim sanxit Magister: *Semina scilicet abducere materiam, quò volunt.*

Sic spiritus nitri guttatim fusus in alcali Tartari in momento sibi fabricat aptum domicilium ex eo, fitque Nitrum naturale frigidum, flammam concipiens, & anginæ remedium, quæ ambo alias separata caustica erant, vt in auro fulminante ostendi.

Nitri regeneratio

Eidem vacuo alcali tartari si addideris spiritum salis, post coagulationem fit sal commune, quod erat, priusquam per validum ignem in spiritum profliret.

Salis marini regeneratio

Idem vacuum sal Tartari si combibit acetum ex vino, distillatum, fit tartarus vini vulgaris omnes tartari proprietates habens, excepto quod in humido facilius colliquescit ex terræ ablatione. Hunc tartarum regeneratum, quem nonnulli vocant inapte factis terram foliatam philosophorum, per solutionem & coagulationem mundificatum ab omni impuritate, per retortam vitream in arena positam, valido igne vrge, & elicies oleum, & liquorem amarum,

Tartari vini regeneratio

C 3 rum,

rum, similem illi, qui ex crudo tartaro elicitur, refert tamen oleū vini bonitatem, ex quo acetum factum fuit. Incredibile dictu, quod acetum distillatum in suo sinu pinguedinem absconditam habeat, & tamen verum est, sal tartari hanc non habuisse constat, est enim fixum, & per ignem probatum.

Romæ ex libra vna huius regenerati tartari olei drachmas sex elicui citrini coloris gratique odoris, sed Venetiis libra vix drachmam dedit, & nigri coloris graueque olentris. Incredibile inquam, quod in aceto distillato eluceat non solum vini, sed etiam Regionis qualitas.

Experientia ergo patet, spiritum esse vehiculum, & domicilium animæ, atque vinculum coniungens animam cum corpore, quod porro de Podagra cap. 6. potentiori argumento mechanicè demonstrabo.

Ex dictis elucet, nihil iucundius esse generoso Medico, quam ea nosce, & sub amico silentio oculis cernere, manuque tractare, quæ sensus communis plane non comprehendit, & à Natura procul posita sunt. Non autem ut
 igna-

HIPPOCRATES. 59

ignarum vulgus deblaterat, illos
sci, qui arte diuina, & antiquissima
Hippoc. scientia, & veritate dele-
ctantur, centrumque rerum co-
gnoscere student, Mammonæ in-
feruire, atque nil aliud intendere,
quam aurum & argentum confice-
re: dum interim ipsi diu, noctu-
que continuo motu inquietudine
molestiis, & rixis agitantur &
circumducuntur contradicentes,
atque à tergo quæ non intelli-
gunt taxantes, se ipsos apud igna-
rum vulgus extollunt, miseri lu-
celli spe, atque sic propriam auri,
& argenti auaritiam turpiter o-
stendunt, manifestant, & publi-
cant.

Concludens dico, quod quic-
quid ostendi de acidis spiritibus al-
cali tartari transmutantibus in eo-
rum naturam, illud ipsum de om-
nibus reliquis acidis succis intelli-
gendum esse, in acido enim consi-
stet fermenti vis atque propagatio-
nis potestas, vt in progressu pate-
bit; in acido consistit eleuatio at-
que attenuatio, tam rerum, quam
morborum: & per consequens
acidi ope res perficiuntur, & mor-
bi depelluntur. *Ructus acidus nido.*
rosis superuenientes sanitatem ac-
celerare: docet Magister.

C 6 Su-

Superest ostendere quomodo
ipsum Tartari alcali; & quicquid
illi copulari potest in aquæ ele-
mentum per partem reducatur.
Misce ex.gr.oleum vel distillatum,
vel expressum iusta proportione
id est ad satietatem (vt de sapone
dixi) cum alcali tartari, mixturam
distilla ex arena per vitream retor-
tam, & redibit medietas olei; altera
medietas aqua erit: egressum oleū
rursus misce cum nouo alcali vt
supra, & repete distillationem,
donec totum oleum conuersum
videbis in aquam relicta paucula
terra cum tartaro id à pondere au-
cto cognosces. Oleum igitur
quod alias totum inflammabile
hic conuersum videbis in aquam
odoriferam, si oleum ex aroma-
tum familia fuit. Hanc aquam
rursus ex alta phiala distilla, & eli-
cies aquam ardentem: quæ denuo
cum alcali tartari in aquam ele-
mentalem reuertitur.

Caput mortuum seu remanens
sal tartari in retorta, ferreae tabulae
imposui, & in pellucidum liquo-
rem fluxerat, quem ex retorta in
arenam posita distillaui ad siccita-
tem, & rupto vase remanens sal
iterum in aere humido dissolui sa-
pra lamina ferrea (quæ quicquam
non

*Oleum fit
aqua*

*Oleum fit
aqua ar-
dens*

HIPPOCRATES. 61

non patitur) quod fit circiter 40.
horis , & nil restat in tabula præ-
terquam tantillum limosæ facis:
liquorem iterato distillari acuto
igne vt prius , donec nil amplius
neque stillans , neque fumans ex-
ibat , & rursus idem sal fracta re-
torta super ferrea lamina resolui,
hasque operationes duodecies rei-
terari, & totum sal tartari conuer-
sum fuit in aquæ elementum : à
fœcibus in lamina relictis singulis
vicibus collectis per aquã distillatã
omnem falsedinem extraxi , qua
cum eundem processum vt supra
habui, ita vt totum sal tartari sicut
acetum, oleum, & aqua ardens in
aquam inspidam, & terram mör-
ruam nullius saporis, aut odoris
sunt conuersa , quæ terra , & a-
qua paulo antè sub salis forma
erant , & causticum referebant.
Mirum dictu quorsum abiit ignea
vitalis vis, & caustica potestas salis
tartari aceti, olei, & aquæ ardentis?
Hæc tamen virtus vel forma in
igne constans persistebat vsque ad
reductionem in elementa . Hanc
formam filium Solis vocat Anō-
nimus philosophus , & in Genesi
legitur *Lumen Corpus assumpsit*-
se : quem filium Solis hic pro
maiori intelligentia **RECTO-**
REM

*Sal Tartari
si fit aqua*

*Memento
quod ven-
tus est vi-
ta mea -
Iob c. 7.*

REM voco, tu vero voca vt lubet, ignem, formam, Archem mihi perinde nunc est, nominum enim diuersitas rem esse diuersam non efficit: omnia similia esse concludo cum Hippoc.

Reformator si alcalium fixorum notitiam habuisset podagricisoleum Saponis Veneti non promississet: nam quicquid olei a saponis stillat, laterino simile est, & nil de alcali vt podagrico appropriato anodino continet. In Append. fol. 84.

Similiter, & magnifici domini decani ridiculaque inepta societas non surripuissent, de verbo ad verbum prædictum reductionis processum alcali in aquam, hancque pro sale tartari volatili subdole, & fraudulenter mundo per imposturam, & in medicina contumeliã nõ veditassent, si rustico saltem more alcalium notitiam habuissent. Vt ex professo ostenditur cap. 4. clavis.

Nunc Harpocrates de tartari sale fixo me silere iubet, ne in doctorum virorum curiosas inuestigationes sim iniurius, qui multum laboris sumperunt ad huius plenariam cognitionem, quod profecto medium est viuificatum mul-

HIPPOCRATES. 63

multarum rerum, id notarunt Ba-
filius, Paracelsus Ripleus Lullius &
alii, qui illud vestibus spoliarunt, &
pro soluente elegerunt; quando
quidem obiecta sua illuminat, &
viuificat, eodem ferè modo, vt al-
cali fixum herbarum ex trahit è
calcinato silice aliud & simile al-
cali, quod quidem nullo alio sapo-
re elicere sit possibile, quam suo si-
mili, illudque multo potentius ef-
ficat, & verè in igneam naturam
conuertit: sic à notis ad ignota fie-
ri debet progressus. vt Aristoteles
rectè docuit.

Hoc est de quo exclamat Ioh:
Baptista van Helmont de Febrib.
cap. 15. § 25. *Discite inquit: dissol-
uens aliquid, quod sit semper idem
& nactus eris intimas rerum ef-
fentias, quod probat exemplo dum
querit Tract. de verbis herbis, &
lapidibus; lapis ossifragus, fixus,
non calcinabilis, curat os fra-
ctum assumptum per os, & quare
non lithiasin & podagram?* Ref-
pondeo viro incomparabili, refor-
matoris fidiculum **ALCAHEST**
& secretum soluens nil aliud esse
quam **ACETVM DISTILLA-
TVM** App. fol. 72. ex ærugine, &
licet rodat ostiocolam lapidem,
rodendo tamen nil acquirit lapis
præ-

præter proprietates aceti, unde non pergit ad yrinæ loca, sed in stomacho illico præcipitatur, vt paulo post ad oculum demonstrabitur. nulli enim modo nobis
 Sal Tartari itaque hæcenus vilibus vestibus suam scenam ludit, cum vero philosophi manu spoliatur, vt compareat in forma nuda, & lucida tunc res, quæ illi committuntur, reducit in eandem, & similem sui materiam, & quoniam in forme vt omne alcali, accipit ideo formam eius, quo cum vnitur (est nimirum sal tartari medium quoddam inter minerale, & vegetabile, ob id facile amborum naturam amplectitur) & sic pergit &c. Hic memoriam subit, me olim lapillos cancerorum, sic solutos in longa quotidiana febris proponentem mulieri à poculis medicis abhorrenti, interpellatum fuisse à timidulo medico canonico tunc præsentem, esse, scilicet id minerale, & periculo plenum. Sed hæc de differentia alcalium fixorum indigitasse sufficit.

Per

*Pergit ad Alcalia Animalium
volatilia. Cap. II.*

Quemadmodum alcalia fixa
acida omnis generis abfor-
bent, & iuxta acidi naturam in
salsum vertuntur, vt in præceden-
tibus ostendi. Sic etiam alcalia vo-
latilia omnium animalium ex
quibuscumque partibus per retor-
tam nudo igne in magnum vas
recipiens gradatim elicita acidi,
quod affuderis, seminalem pro-
prietatem imitantur. Vt si vitrioli
spiritum affundes, fit illud volatile
salsum, & vitrioli naturam sequi-
tur. Si Nitri spiritum, fit nitrum
eiusque naturam induit, & sic de
reliquis acidis intelligendum.

Et quemadmodum vrina con-
tinet alcali volatile per fermentum
putredinis sic sudor sanguis caro,
ossa, cornua, & carnes particula-
rum animalium omnium ex di-
uerso fermento, quodlibet iuxta
virtutem loco innatam Gebii te-
stimonio.

Et sicut de alcalibus fixis diffe-
rentiam intrinsecam per mercu-
rium sublimatum solutum, sic &
volatilium esse suam rempublicam
in progressu ostendam.

Om-

*Quid sit
fermentum
paulo post
ostendam*

*Alcalia
omnium a
nimalium,
facies sunt
similia va
suaq; cor
pora.*

Omniū animalium alcali vrinæ, sanguinis, sudoris (etiam calculorum omnium animalium) serpentum ranarum &c. ☿ ex supradicta solutione præcipitant candidi coloris, ita vt nullam differentiam hac mechanica cernere licuit: adeoque dicta alcalia non sunt saporis falsi, vt scriba sola opinione docere præsumit: Salsa enim vt ostendi ☿ ex dicta solutione non præcipitant. Recipiunt autem dicta alcalia formam iuxta acidi affusi proprietatem vt dixi, & in progressu clarius patebit.

Mumiale autem vel specificam differentiam (quam occultam vocant) notarunt veteres in alcalibus, & insuper notarunt quod acidis saturantur, & in aliqualem quodammodo constantiam firmantur. Obseruarunt inquam alcali volatile tantum de sale circumniaco amplecti, & absorbere, quantum pro sui constantia, & saturitate sufficit pro sale armoniaco artificiali, ita nimirum alcali vrinæ, & acida pars dicti salis, tam strictè se ipsa amplexata sunt, vt per se diuortium non patiantur: Sal enim vrinæ in ignis tortura fugam tentans rapit secum acidam partem, quam sorbet, & simul sublimantur

Sal armoniacum artificiale,

HIPPOCRATES. 67

in sal armoniacum vt capite 2. mechanicè ostendi.

Quod autem sal commune, cibarium, vel marinum, voca vt lubet, vel cireniacum, seu ammoniacum veterum habeat acidam partem extra ignem alcalibus communicabilem, id probat sequens mechanica.

In sal marinum resolutum in aqua, silla liquorem tartari, & paucis ab inde momentis videbis terream partem separatam paulatim fundum petere, & alcali acidam salis partem amplecti, fierique nouam salis marini regenerationem post coagulationem.

Veteres itaque his fundamentis suffulti ceperunt stratificare, viperas cum sale cireniano, seu armoniaco naturali, quod cap. secundo demonstraui, eo fine vt viperarum alcali combiberet tantum de acido sale, quantum si fficeret, ne sponte in fugam abiret.

Hanc compositionem non sine leui coniectura sal theriacale appellarunt, eò quod didicerant viperarum carnes multa venena superare (imò ingenioso viperino decocto non semel Gallicam luem in delicatulis extinxi) consequenter ratione munitialis fermenti can-

eandem facultatem alcali viperi-
num continere debere. Gebri au-
toritate: *memorabili in uisibus*

Hæc ueterum in contemplatio
non tam *infantis*; & *absurda*
videtur; ut reformator *fol. 481.* in
textu scribillat; ipse sane absur-
dior multo quod auorum memo-
randas excogitationes non intel-
lexerit.

Quod uero obijcit *non habuis-
se purificandi artem!* uerum qui-
dem est, non propterea sunt illis
calumniæ struendæ, neque honor
detrahendus; multo minus ca-
chinno exponendi: sic enim iubet.
Doctor meus: fortasse post multa
secula deridebitur, & reformator,
quod tam absurda suo tempore
scripserit; nunquam enim deerit
ocasio post mille millia annorum
noua, & meliora inueniendi; &
addiscendi; eò quod rerum natura
*sacra sua non simul tradat: illius
arcana non promiscuè, nec omni-
bus patent, reducta, & in interiore
sacrario clausa: ex quibus aliud
hæc ætas, aliud que post nos subibit,
accipiet.* Audi Hippocratem
meum multo modestius de hac re
loquentem *lib. 1. dicit, immerito
ullus ipsorum reprehendatur, in-
quit: propterea quod inuenire non*

Seneca
lib. 7. qu.
natur. c. 31

po-

HIPPOCRATES. 69

poterat; imo laudandi potius omnes, quod inuestigare conati sunt.

His intellectis videamus nunc qualem prerogatiuam, & precellentiam habeat sal viperinum reformatoris prae veterum inuentis, nam quod illi prepararunt facili operatione, hic magno sumptu, operoso labore, pompa, & solenni ostentatione ac triumpho.

Distillato viperino alcali ex retorta sub titulo proprio fo. 486. Pharm. affundit spiritum salis acidum ad satietatem, compositum ex acido, & alcali fit salsum, quod lege artis in vitreo vase coagulat in sal marinum, ex quo spiritus profectus erat. Istud sal commune seu marinum igne arenae si presseris, eleuatur in sal armoniacum artificiale, omnes eius proprietates habens, quod probat sequens mechanica.

Commisce puluerem salis tartari (id est alcali tartari fixum) cum aequali parte salis viperini Reformatoris, hanc mixturam distilla per retortam ex arena, & videbis statim alcali ex viperis per collum ascendere, quia fixum alcali tartari apprehendit salem acidum, & alcali ab acido liberatum caloris impatiens in fugam abit, quod in recipien-

Sal viperinum reformatoris, est sal commune.

Alcali viperinum purum.

(Jann)

cipien,

cipiente & collo retortæ purum, & splendidum inuenies.

Fac idem cum sale armoniaco vulgari, misce nimirum cum æquali parte alcali fixi tartari, stilla vt dixi, & nullam differentiam deprehendes.

Adeoque quod veteres cum salis corpore, & substantia, illud ipsum reformator cum salis spiritu maiore cum labore expensis, & sumptu perficit: & si veterum sal viperinum erat inutile vt scribitur, reformatoris eandem habet prerogatiuam, ac inutile pariter erit.

Cum vero istud Alcali ex sale armoniaco vulgari, & alcali tartari commixtis vt dixi, fuerit elegatum, tunc habebis spiritum seu alcali vrinæ purum, & siccum, quem scriba ineptissime *Spiritum salis armoniaci salsum*. Sicut & eadem stupiditate illud acetum, quod ex farina cum sale armoniaco commixta ex retorta distillat, *Spiritum salis armoniaci acidum* appellat in appendice ad animaduers. fol. 73. & 74. Additque hanc sesquipedalem crassitiem: *hi ambo spiritus ex sale armoniaco acidus & salis* (& tamen ambo ne guttam quidem de sale armoniaco continent)

Alcali v-
rina puru

de Hæth.
de Hæth.
de Hæth.

HIPPOCRATES. 71

ment) ex vno subiecto licet produ-
cti; sibi inuicem tamen contrarij
sint, ac simul iuncti, sese mutuo de-
struunt: propterea pharmacopœi
salsa, & acida distinguere sciunt.

Sed reformator pharmacopœos
admodum rusticè de saporibus in-
format; imò docere alios præsu-
mit, quod ipse ignorat. Inter alia
autem, & infinita mihi testis est a-
quâ Mindereri ad auditum.

Aqua ad
auditum.

Hæc aqua pro fundamento ha-
bet urinam, & acetum: hanc mix-
tionem non solum reprobat scri-
ba, quatenus rustico modo credit,
sine ulteriori inquisitione *salsum*,
& *acidum*, inter se planè destrui:
ignorans quod destructio vnus
sit generatio alterius, sic opiniones
suas, vt simia catulos suos ample-
ctitur, sed in super conuitijs, op-
probrijs, & calumnijs aspergit vi-
rum optimum, qui experientiam
candide, & sine fuce publico bono
communicauit.

Hic non obstantibus more suo
in appendice fol. 336. sic scribillat:
præter plurima absurda video a-
cetum & urinam affandi, quæ in-
uicem plane contraria sunt: nam
urina animalis distillata præbet
spiritum salinum acrem, aceto so-
rum spirituum omnium destructo-
rem.

rem. Hæcille.

Hactenus autem demonstraui-
mus, urinæ sal volatile nullo mo-
do esse falsum, sed alcalizatum, &
ob id acido commistum fieri ex
his duobus saporem falsum : ex
commistione igitur alcali volatilii
urinæ, & aceti distillati itidem vo-
latilis, quæ ambo nunquam con-
crescunt, neque coagulantur, sit
distillabilis, falsus, & penetrantissi-
mus liquor, vt dubitem an in na-
tura sit aliquid subtilius (à simplici
commistione) in antiqua oppila-
tione. ea de causa Mindererus in-
geniosissimus recte, & sincero iu-
dicio hunc in obauditione & au-
ditus difficultate laudat, & propo-
nit, eò quod falsus sit sudor, & vo-
latilis naturali ordine, & instinctu,
vt euolando secum raperet excre-
menta à sanguine degenerato hinc
inde detenta sub humorum voca-
bulo : non secus quam sal armo-
niacum (quod falsum ostendi, &
volatile) cuiusque rei copulari
potest, & sublimando secum rapit,
vt probabitur. Propter symbolum:
ergo hæc distillata salsa & volati-
lis aqua membranam tympani per-
uadit imò lubenter admittitur.
Salsum dixi, hunc spiritum & ex-
perientia demonstrabitur, Mercuri-
um

*Sine la-
sione, & dolo-
re corneam
tunicam
peruadit,
& mapu-
lus albos
in pupilla
à variolis
ibidem re-
lictas nisi
inuetera-
tas dissol-
uit.*

HIPPOCRATES. 73

rium enim ex sapius nominata
 solutione non præcipitat, sicut &
 reliqua falsa, quæ iuxta Galeni
 sententiam incidunt, attenuant,
 discutunt excrementa, siccant,
 virtutem colligunt, & roborant, &
 id in rudi salis mole, quid ni spiri-
 tus hic subtilissimus falsus?

In sciis
 quæ non
 capit car-
 pit

Iudicent nunc periti, non ne in-
 digne perstringitur hic ab impo-
 storum turba Mindererus ille do-
 ctissimus, qui experimentum can-
 dide, & sine fuce posteritati non
 sine graui fundamento reliquit?
 Scriba Hippocratem male intelle-
 xit. *Medicum inquit præceptio: li-
 bello ratione videntem aliorum nuntia-
 quam inuidiosè calumniaturum
 sic enim animi impotentiam pro-
 det.*

Nunc redeo vnde calamum de-
 clinauerat aqua Mindereri, nimi-
 rum ad fecem, ex qua sal viperi-
 num reformatoris fuit distillatum,
 quam caput mortuum dicunt (sed
 indigne) præsertim illud à sale ar-
 moniaci vulgari, è quo spiritus
 vrinæ prolectus est: istud caput
 mortuum ex acido & alcali est
 compositum, eritque sine dubio
 falsi saporis, sicut sal viperinum re-
 formatoris, vt & vulgare sal armo-
 niacum, vt sapius dictum, &

D osten-

ostensum est.

Dissolue dictum caput mortuum in sufficienti quantitate aquæ communis, fac vt feces fundum petant, clarum liquorem leui calore coagula ad siccitatem in sal album: Hoc sal cum bolo comitani commisce quadrupla proportione in subtilissimum puluerem, quem ex retorta vitrea luto obducta nudo igne vrge in magnum vas recipiens in spiritum acido salum, qui cum sit generationis artificialis, mercurium ex supradicta solutione non præcipitat: quare medicinis per se, vt & mineralibus quibusdam destruendis non inutilis: peracta autem hac vnica operatione, pars tartari in aquæ elementum redit, & salis armoniaci aciditas sibi notum corpus reinduit ex eadem salis tartari parte, quæ rursus sublimari, & separari potest vt in sui principio.

*Sp. salis
armoniaci
reassumit
corpus in
tartaro.*

Quærit curiosulus, quare hoc loco elicitur spiritus ex alcali tartari fixo iuncto cum acido, & supra idem ex alcali silicum fixo iuncto cum acido salis spiritu non succedit? cui respondeo alcali tartari per vehementem ignem plane in nihilum abire, vt alibi ostendi, ea de causa facile cum socio in
spi-

HIPPOCRATES, 75

spiritum rapi : Sed silicum alcali
quia constans in igne, potius cuna
adjuncto in vitrum verti.

*Alcali volatile quomodo ab ani-
mali & eorum partibus se-
paretur. Cap. 12.*

Dixi in examine aquæ Mindereri sudorem à naturali pro-
tochimico, falsum fieri, sicut etiam
omnia alia composita ex acido &
alcali constare, ipsa vrina non ex-
cepta: probatur hac mechanica.

Accipe lixiuum istud, in quo
sordida indusia fuerint solummo-
do macerata, & abluta (non co-
ctum, neque calefactum) hoc li-
xiuium inde phiolæ longi & stri-
cti colli & æqualis, appone alem-
bicum negligenter saltem, & in
digestionis calore loca, & vide-
bis ascendere alcali sudoris odore,
& sapore simile illi, quod ex vrina
non putrefacta sublimatur.

Hoc alcali non separatur à su-
dore, quem falsum ostendi, nisi
eius sapor diuidatur, qui constat ex
acido & alcali ambobus volatili-
bus, sicut in aqua Mindereri non
solum, sed vbique ostendi. Lixi-
uium igitur fixum est alcali & li-
quidum, quod sicut à proprietate

*Sudorem
voco aut
insensibili-
ter trans-
piratè aut
ablutum,
hic perinde
est, unde
dicitur
quod non
facit sudor
præstat id
tenuis odor*

*Alcali su-
doris*

vacuum est, & acida sorbet, sic & hic acidam sudoris partem, & ideo alcali fugax ab acido diuisum alium petit, & frigidum locum.

*Sudor sal-
sus & pin-
guis.*

Sudorem salsum, volatilem & pinguem, & propterea penetrantem & resoluentem obseruavi iter faciens curribus equis (quos postam vocant) & licet crura defendi ocreis ex selectissimo corio confutis, & cera perunctis, neque pluuiam, neque aquam admittentibus, equorum tamen sudor vaporis modo exhalans eas penetrauerat, ita etiam euenisse notavi magnæ conditionis comitibus. Ad euitandum autem huiusmodi incommodum, unguentum excogitavi instar vernicis, quod alias aquis fortibus resistit: tunc in secundo itinere minus quidem incommodi primis diebus sensi: subsequentibus vero sudor non solum partem vapor tetigerat, plane dissoluerat. Hinc didici sudorem ob id à natura salsum esse debere, ut resoluere sordes in viuentibus hinc inde coagulatum suscipientes.

Vernix

Ne autem quid omittatur in gratiam viatorum, & iter facientium, priusquam progrediar, describam supra nominatam vernicem, quæ

HIPPOCRATES. 77

quæ sic paratur .

Oleum lini coquitur in cupreo vase donec ex libra 12. vnciarū remaneant circiter 5. vnciæ, Recipe huius partem vnam & duas partes litiij ordinarij non fortis, misce & ad ignem calefac, sic linimen acquirit lactis formam, quo adhuc fumante & calido cum penicillo ocreæ 3. vel ad summum quater obliniri debent. Facile admodum est, sed iter facientibus nihil commodius.

Quomodo autem omnium animalium sudor, & quicquid in sensibilibus exhalat & expirat, imò id ex quo animal constat falsedinem acquirat, non nihil dilucidius explanabo solius salis viperini gratia. Huius inuentorem me esse profiteor, vt vt crepent illa momo: Et licet propter paruum lucellum in hoc teatro multi homines imperiti, homines naturæ instrumentorum & Hippocraticæ scientiæ rudes, ignavique confederint, qui non sine nominis mei detrimento, nescio quid impruidis & inexpertis obtruderint, sciant tamen lectores me ante Clavis(vbi integer habetur processus) publicationem, nulli mortalium clarò sermone exposuisse: in cuius confirmatio-

D 3 nem

nem addam sequentem amicam
Epistolam .

*Natura & artis Hermetica
studiofissimo*

*Ottoni Tachenio Marcus Aure-
lius Seuerinus rem bene
agere .*

Epistola

QUAM benevolentia tua, ante
hac habui fiduciam, eam
mihi presentem re ipsa comperi.
Quapropter & falis tui viperini
desiderio meo vix significato, con-
tinuo satisfecisti: de quo, quam
plurimas, humanitati tuae gratias
ago. O vti nam, si liberet forte for-
tuna vadosam Hadriam cum flo-
rentissima Parthenope comutare,
non equidem ab re & emolu-
mento tuo putarim. Accedit quod
lectissima Matrona, quam cali-
gantem Neapoli visitasti, ab ea te
die semper auit ab instituta tua pe-
regrinatione praeceptum. Quo-
niam verò vipereum mihi donum
tradidisti, & vipereum ipse red-
dam: volumen inquam, de viperæ
natura, veneno, medicina Patavini-
nis à me formis editum, quod à
magnifico Typorum magistro
Paulo Frambotto, meis his offen-
sis

HIPPOCRATES. 79

am
e
re-
nte
am
ri
ini
on-
am
tias
or-
lo
re,
lu-
rod
ali-
a te
pe-
go-
um
ed-
eræ
ni-
d à
o
en-
s

sis literis quas tibi meo nomine.
Impertiet autem liberius, si qui-
dem obseruationes multæ frugis,
quam ex vsu viperino feceris diu,
communicaturus, te receperis,
correctori clarissimo Ioanni Rho-
dio amico meo spectatissimo, qui
si res ferat, addere valebit operis
calci. Utinam autem & aliquam
preparationem salis viperæ de-
scriptionem coagmentare de tuo
possis. Salis ego volatilis appa-
ratum, ex Ioanne Vespero posui,
quam quantum ipse probes, indi-
cato, & me cæterum ve hemen-
tius deinceps amato, qui te non
obscure colo, ac Neapoli, si quid
aliud exopto, sed quam, aut quan-
do eius mihi felicitatis spem ex-
hibes? nequè enim hæc tua foret
infructuosa seges. Optime vale:
Neapoli idibus Maij Anno 1650.

Saluere te iubet illustrissima
Matrona, Capicij Regentis vxor,
cui viperinum ad iumentum ob-
tulisti.

Sed ad quid Doctorum viro-
rum testimonia adduco? Scriptum
præfens satis denotat eiusmodi sal-
cum omnibus requisitis eius ne-
quidem per somnium ante me re-
formatore in mentem venisse,
posses proprijs eius literis ad me

D 4 datis

80 TACHENII

datis ostendere, nisi honori eius parcerem, & nisi alia quam haecenus naturæ & artis fundamenta produxerit ad huius salis cognitionem nunquam perueniet: Et non solum ille, sed ne quidem alij quicquid insolenter, ambitiose, glorioso & vano sermone iactitent.

*Alcali
sanguinis
volatile
purum
mercuriū
præcipitat
candidum*

Digressus eram ab alcali separatione. Dictis itaque adiungendum quod sicut utina & sudor, sic & sanguis cum adhuc calet, potest lixiuio commisceri, & inde sublimari alcali. Cum vero idem sanguis absque lixiuio exsiccatu igne valido ex retorta distillatur, tunc in capite mortuo relinquit multum salis aliquantulum fixi. Volatile alcali præcipitat mercurium ex sæpius nominata solutione in album puluerem: sal vero minime. Hinc liquet, nisi per lixiuiale & fixum alcali acidum ex sanguine combibatur; alcali volatile sanguinis propriam aciditatem quoque volatilem arripit, & in ignis regimine fixantur in salum, vt hæc mechanica demonstrat.

Ne autem noua veritas nouum mihi odium pariat, operæ præmium esse puto, priusquam progrediar, etiam ostendere huius salis fundamenta Hippocratem non latuisse:

is

HIPPOCRATES. 81

is enim in aureis istis libellis de
dieta dicit.

*Const. uuntur quidem tum ani-
mantia alia omnia tum homo ipse
ex duobus differentibus quidem fa-
cultate concordibus uero & com-
modis usu IGNE & AQVA. Hæc
ambo sufficientia sunt, tum alijs
omnibus, tum mutuo sibi ipsis, u-
trumque uero seorsim neque sibi
ipsis, neque ulli alteri sufficiens est.
Hæc ille.*

Has duas facultates IGNEM &
AQVAM adduxit Philofophus &
dector meus in quorum sinu om-
nia illa continentur, quæcunque
necessaria sint ad generationem &
transmutationem abfoluendam.

Subdit autem paulo post,
IGNEN hunc non esse culina-
rium sed ex multo nobiliore fa-
milia: dum sic loquitur: *Homo fru-
mentum tundit, lauat, molit, &
ubi igne coxit, utitur & forti qui-
dem IGNE in corpore non conflag-
rat; uerum MOLLI ac LEN-
TO. Quis autem sit mollis ignis
in rebus omnibus in progressu ap-
parebit, uide etiam cap. 9. Clauis.*

*Cum ego
me reduxi
ad princi-
pia natura
hæc cognoui
tunc ar-
tem esse ue-
ram ait A-
uicenna*

*Qua nul-
lus expla-
nare ten-
tauit ea
qualia sine
demonstra-
bo. Hip.*

Acidum occultum fit manifestum.

Cap. 13.

*Acidum
Hippoer.
vocat ignē
& sibi soli
non suffi-
cit: hinc
appetitus
alimenta-
tium, qua
alcalia sūt
vt appare-
bit.*

SANO in ventriculo habitat aci-
dum volatile nunquam defi-
ciens, cuius beneficio alimenta,
quæ omnia nullo excepto alcali
volatili sunt referta (vt paulo post
ostendam) in chilum vel succum
primo accescentem & paulatim in
salsum id est maturum vertuntur,
& transmutantur: Hoc acidum
habeatne ventriculus ex se, aut
aliunde, non est huius loci, alibi ta-
men satis lucidè indigitabo: hoc
loco satis est, vt aciditatem ad ocu-
lum demonstrarem, primo autorita-
te & deinde experientia.

*Hippocrates inquit: 6. Ap. 1. in
longis leuitatibus intestinorum se-
ruētus acidi superveniant, qui
prius non erant bonum: Quia ni-
mirum redijt stomacho aciditas,
qua cibus in chilum vel succum
vitalem transmutatur, tunc ne-
cessario redit etiam sanitas. Hinc
salsatura omnes atque ciborum
condimenta ad acuendum appeti-
tum acida sunt, vt succus citri, gra-
nati, aurantij, omphacii, tartarus,
pampina vitis & similia, quæ ta-
men*

HIPPOCRATES. 83

men omnia inter se magnam habent differentiam, de quibus nunc differere ad euitandam prolixitatem supersedeo. Videatur tamen cap. 10.

Huius acidi amissi restituendi gratia in morbis, instituerunt veteres syrupos acidos, oxisaccara, acetum aqua mixtum, & similia, quorum beneficio stomachus reficeretur, ne alimentum ut vt parca assumptum simplici tepore putresceret, quod tamen a paucis animaduertitur, praesertim qui putrefactionem & chilificationem idem esse sibi persuadent. Nunc memoria occurrit quidam ex noua secta, qui non infimus sibi videbatur febricitanti acida valde appetenti, sub poena mortis succum limonum, vt crudum, prohibuit, cui praescriptum syrupum acetosum simplicem: mirabar quod acetum cum saccharo coctum pro alterante concesserat, succum vero limonum, quem appetebat, non: qui respondit eleuata voce: quod iuleb acetosus ex aqua & saccharo conficitur. De quo Medico loquitur meus Hippocrates lib. 1. de dieta: *Si constitutionem ab initio non cognoscet, & id quod in corpore dominatur, non poterit ea, qua homi-*

D 6 ni

ni conducunt, offerre. Redit autem stomacho acidum à longo morbo presso, aut sponte, aut ingeniosi Medici arte.

Atrophia

Sic vidimus Atrophiam vniuersalem in quadragenario viro cum deiecta appetentia sanari solo tartaro crudo, quem sumpsit singulo mane, reliqua acida odio habebat, argumento ex alcali prouenisse.

Item per plures menses decumbentem feminam vidi cum prostrato appetitu & cibi nausea, quæ inter infinita acida succum aurantiorum desiderabat, sed quia illi à curante & assistentibus denegatus fuit, præ timore ab eo abstinuit, tandem licentiam adepta quotidie diuersa comedens, paucis diebus sana euasit. Horum exempla in praxi plurima occurrunt. Memini me visitasse nobilem feminam febricitantem, quæ acida omnia fugiebat, piper saltem flagitans, cuius ori ventriculi applicari iussi cataplasma ex piperis puluere & melle compositum operatissimo successu.

*Acidum
Stomachi
demonstrat
242*

Vt autem ab experientia dictum acidum cognoscamus: bibat sanus quispiam ieiune lactis haustum, & ilico istud reuomat, tunc acidum non solum lingua percipiet, sed in-

HIPPOCRATES. 85

insuper videbit lac in reditu femi-
caseatum, quasi acetum illi insper-
sum fuisset (simile ferè acidum re-
peritur in natura, quod in vitro
omne alimentum iniectum 4. vel
5. horarum spatio admoto simpli-
ei debitoque calore in lacteum
chilum ex acido falsum transmu-
tat iucundo spectaculo, quod ad
oculum demonstrare possum) hu-
ius obscuri gratissimi tamen acidi
ope coercetur viperinum alcali ad
suos fines.

Sed nullus sapor coagulat lac
nisi acidus, qui in triplici est ge-
nere.

Primo in ventriculo sano om-
nium animalium viventium later
aciditas, quæ tamen non solum
simpliciter coagulat, sed in ipsa
coagulatione imprimat specificam
vitalem vim ipsius animalis, quæ
quamvis in acido consistat, differt
tamen à quouis acido, cum alibi,
in vniuerso mundo similis non
reperiatur, continetque in se quic-
quid indiuidui animal habet & in
futurum quamdiu viuet, habebit:
cum hoc acido inquam chilifica-
tur lac, & in alimentum recipitur:
in cane nimirum induit canis na-
turam &c hæc tamen Hippocrati-
ca doctrina cum non sit huius lo-
ci,

*Principia
naturalia
qui ignoras
non habes
scientiam
veram su-
per quam
intentione
suam fun-
dat, Geb.*

*Res admi-
randa.*

ci, indigitasse sufficit, alibi enim mechanicè ostendi acidum spiritum ubique esse vehiculum, & vinculum animæ, cuius beneficio corpori alligatur atque coniungitur.

Secundo in stomacho animalium ægrotorum acefcit quidem lac, sed non imprimitur vitalis character, quia impeditur à morbo, propterea aciditas fit putrefactiua, quæ non nutrit, sed malum auget: Hac ratione Hippocrates meus 5. Aphor. 6. lactis vsum prohibet.

Tertio coagulatur lac tum manifestis, tum omnibus acidis vel *ex minerali classe* vt sunt fontes aciduli, vitrioli in substantia, spiritus vitrioli, sulphuris, salis, nitri: Vel coagulatur in animalium parte vnica & sola, *Ventriculo* inquam omnium, & nulla alia in parte, manifesto argumento, quod perceptibile acidum in reliquis animalium partibus non admittitur, & si casu irreperit, fit statim morbosum & exitiale. Sanis itaque solis ventriculis inhabitat acidum, quod quia lac generaliter coagulat à Dioscoride *Coagulum* & à vulgo in Italia *Conaglio* appellatur. Imò omnium auium ventriculi habent dictum acidum ita abun-

Coagulum
quid

HIPPOCRATES. 87

abundans, & ita potens, vt nisi frequenter arenulas vel laterum fragmenta comedant, quibus illud refrænent, superabundans acidum elabens ex illorum stomacho, reliquas digestiones turbat: vnde Atrophiam patiuntur, & nunquam pinguescunt. Vel coagulatur *vegetabilium succis* vt limonum, aurantium, berberum, aceto, & quibuscumq; acidum spirantibus.

Lac etiam sponte acefcit (sicut reliqui succi tam vegetabilium quam animalium cum in putrefactionem tendunt, imò nil putrere neque generari potest noui, nisi præcedat aciditas) & tunc etiam coagulatur, serumque separatur, quod occultum gerit alcali volatile, cuius ratione refrigerat, aluumque subducit, distillatum vero nil horum, sed opinione potius quam ratione propinatur: & non secus se habet quam succus rosarum expressus, qui aluum soluit, aqua vero distillata non: quia plurimis odore grata, & intima consolat, ideo inter cordialia enumeratur.

Ambæ hæ facultates in lacte sano & integro latent occultæ, ideoque occultum etiam falsum in lacte consiciunt, & est causa qua sal
cuius-

*Acidum
& alcali
in Lacte.*

*Salsa lac
non con-
stringunt.*

cuiuscunque sit generis aut natu-
rale, aut artificiale, lacti noxiam
non adfert: imo ipse mercurius
sublimatus compositus ex acidis
mineralibus supra dictis, vitriolo
nimirum nitro & sale, quorum
acidum ab argento vivo ut alcali
absorptum in excellens salsum
mutatur, lacti nullum damnum
infert. Hinc patet, salsa quidem
attenuare mucilaginosa composi-
ta, acida vero licet occulta dissol-
uere res, & ubique tam in macro-
quam microcosmo per fermenta-
tionis actum in neutra transire.

Calculum resoluunt, & componunt.

Cap. 14.

Dixi præcedente capitulo, per-
ceptibile, vel manifestè aci-
dum extra stomachum esse mor-
bosum, hancque assertionem calculi
compositio docet, quem pro
maiore lumine mechanice resolu-
am & iterum componam.

Accipe calculum vesica exci-
sum vel sponte renibus elapsum
drachmæ unius vel alterius pon-
dere, perinde est, hunc inde vitreae
retortæ novæ ac mundæ (calculus
non sit in pulverem contritus, sed

*calculi a-
nalytis*

ca

HIPPOCRATES. 89

ea magnitudine, vt in retortæ collo non hæreat) retortam in arena locato, cui appone receptaculum mundum ac nouum, vrge moderato igne, sic primo extillabit alcali simile alcali vrinæ, nullius tamen odoris, & paulo post sublimatur sicciior pars, quæ retortæ collo adhærebit, ambos spiritus liquidum scilicet & solidum misce, ac diligenter vasculo vitreo cera obturato serua, alias in aperto in auras fugax abiret, de quo Hippoc. de diet. *seorsim neque sibi, neque ulli alteri sufficiens est.*

In frigefacta retorta reperies calculi frustula eadem forma, qua posita fuerint, aded tamen leuia spongiosa & friabilia, vt si digito leuiter saltem tetigeris in puluerem concidant, sicut cadauera in subterranea Roma: Quibus frustulis integris si rursus affuderis abstractum & reseruatum alcali, corpus pristinum non assumunt, eò quod proprium acidum coagulatorem inuisibilem, quem alibi **RECTOREM** vocauimus, amiserint, vt in salis tartari examine mechanice etiam demonstrauimus: at huiusmodi spongiosam materiam in retorta resistentem cum spiritu vitrioli rectificato & omni aquo
hu-

oio

humido priuo, statimque alcali affunde, sic eodem momento illud coagulatur calculus similis illi, quem in examen traxisti, non quod spiritus vitrioli sit calculi faber, sed quod sine acido calculos non coagulati, ostendere volui visibili argumento, nisi alcali, inquam, in dicto cadauere reperiat acidum specificum, quod illud liget, aut vinciat, simul concordent ait magister, calculus coagulari nequit, solum enim non persistit, sed iuxta eius naturam in auras auolat: *seorsim enim neque sibi, neque ulli alteri sufficere docuit Magister.*

Hinc discitur, quod calculus non coagulatur, neque in vesica, neque in renibus, nisi ab vrinae alcali, aut alcali loci, & particulari acido indebite, inperginenter, aut per errorem ibidem degenerante, & esse immiscente, ideo necessarium in massam coeunt, & coagulantur, vt vbique in amborum conjunctione ostensum est, & quicquid non procul recedens ab eorum natura, illud apprehendunt atque secum coagulant, vt de calce soluta & coagulata supra dixi, & experientia firmat: hinc calculi ruffi coagulati sunt vna cum pau-
culo

HIPPOCRATES. 91

culo sanguine ibidem ex grossa vena ab acido loci defluente, suntque ideo friabiliore, alij candidiores, eo quod mucilaginem associatam habeant, & propterea duriores. Hoc est quod admiratur senex & peritissimus chimista Hippocrates lib. I. de diæta. *Hæc ira fiunt per diuinam necessitatem, nesciunt tamen quid faciunt: unumquodque fatum destinatam explet.* Id sonat ambos dictos spiritus aut facultates in quocunque loco coniunctas necessario concreescere, & coagulari, at seiunctas in natura nihil efficere, cum persistere nequeant *ideo neque sibi, neque alijs sufficientes esse.* Acidum itaque manifestum extra stomachum in quocunque loco extiterit, morbosum & naturæ humanæ odiosum est.

Hæc doctrina Senis est verissima, quotidie enim in praxi observantur calculi in omnibus corporis vacuitatibus concreescere, quocunque acidum per errorem cum alcali conuerterit, vt in pulmonibus, in iecore, vena porta, vteribus, intestino colo, in bilis quoque vesicula: contra acutissimum Galenum, qui docet: *lapidem in vesica & renibus duntaxat à calore nasci,*

nasci, lib. 1. de locis affectis. Calculus itaque omnium animalium (de quo hic sermo) non habet in sua compositione nisi acidum coagulatore & alcali ambo volatilia, vt & sanguinem aut mucilaginem. Cum vero in vesica fellea coagulatur, apprehendit loci succum ibidem repertum, & amarescit, estque illud, quod voluit *magister lib. 1. de diata Accedentibus illis huc, his vero illuc, & inter se permixtis*. &c.

*Histriceis
& apis*

Hinc erudimur quantum valere possit in morbis periculosis aqua lapidi porcino affusa in felle histriceis inuento? quem tamen summis laudibus extollunt medicinarum instrumenta ignorantibus, mirum autem quod hunc lapidem vt igneum non timeant, cum a felle amarescat, quod hactenus non animaduernerunt. Sed huius lapidis ablutio si quicquam prodesset, profecto vnica fellis guttula cuiuscumque vilissimi pisciculi multo praestantior esset, quam 20. lapillorum ablutiones, eò quod piscis sic de Histrice dicitur, nunquam aegrotat. Susurrantes audio, si lapis praeter amarorem alias vires non obtinet, quare hunc aegrotis oblatum probo? Respondeo cum
ma-

HIPPOCRATES. 93

magistro, cum nimirum in acutis non sit certa prædictio, ideo si ab alijs suggestum ratione, experientia, & autoritate rejcerem, & ager moreretur, viliozem me medicum terram nunquam, & nunquam esse passuram.

Ex coagulatione itaque calculi nunc elucet quid lithontribon, cantharides, sanguis leporis, vulpis, & similia in lithiasi profecerint hætenus?

Propterea rectè sentit Paracelsus calculum (& nodosã podagrã) instar tartari coagulari binis facultatibus iuxta Hippocratis doctrinam ACIDO nimirum & AL-CALI, secumque coagulare feces quasdam ibidem casu repertas: *Et Galenus lib. 7. Method. contra se fuscque testatur, cognita causa facile esse remedium invenire*: Sed quicquid lapidum cancrorum, iudaici, silicum, ciprinorum, percarum & similium pulvere tenuis, vel aceto saltem aut imaginario veneris spiritu solutorum ad calculum per os sumitur, combibit quidem coaguli antecedentem causam id est acidum errans, quod ostendi, coagulatum autem calculum non minuit.

Sic etiam salsa, pro acida parte
sui

fui impediunt quidem calculi
concretionem, quatenus alcali
vrinæ absumunt & absorbent, ita
vt errans acidum in corpore non
inueniat alcali, quo cum se con-
stringere & coagulare possit, ip-
sum tamen concretum calculum
falsa non dissolunt.

*Nihil natu-
ralius est
se docent
sapientes,
quam sol-
ui rem a-
liquam
per id, à
quo suam
habet com-
positi.*

Quod autem sal commune seu
marinum vrinæ alcali & reliqua
alcalia animalium in se combibat
& absorbeat, supra in salis armo-
niaci præparatione ostendi, &
nunc alia mechanica demonstra-
bo.

Notum est, quod carnes quo-
rumcunque sint animalium con-
seruantur ad tempus communi
sale: paucis abinde diebus in li-
quorem salsum sanguineum de-
stente hunc liquorem coque &
despuma, huius libram circiter
inde retortæ vitreæ & blando igne
omne humidum euoca, vltimo
obruet retortam arena; & ignem
auge, tunc eleuabitur in retortæ
collum alcali carnis volatile, vrinæ
alcali admodum simile, quod sal
commune rationæ suæ aciditatis
ex carne attraxit & absorpsit, sola
maceratione pancorum dierum.
Eodem modo sal, quod in cibis co-
medimus, quotidie absumere &
com-

HIPPOCRATES. 95

combibere superfluum alcali in
cavitatibus seu ventriculis (vt ait
Hippoc.) hinc inde collectis trans-
pirationi ineptum, necesse est, &
ratio suadet; imo & experientia re-
rum magistra id confirmat: ex vri-
na enim facili methodo sublima-
tur alcali, & sal maris sicuti co-
mestū manet in fundo eadem via,
vt iam de falso carnis liquore o-
stendi, qui per coagulationem &
solutionem in purum sal mari-
num reduci potest, vt non sine rati-
one ab Helmonte salium sum-
mum apelletur, quia nunquam
transmutatur, sed vbiq; constans
permanet. Vnde colligere licet,
quod sal mortalibus datum sit tan-
quam necessarium sanitatis & vitæ
sustentaculum: quare Basilius hoc
sal necessarium aroma vocauit.

Ex d'ctis & ostensis nunc liquet
mechanica necessitate, quod aci-
dum naturale & digestionibus præ-
siciens in solo habitat primario sto-
macho scil. in reliquis autem vi-
sceribus per errorem aut lapsum
aut ibidem degeneratum conti-
nuo morbosum fieri, vnde magi-
ster de medicinis purgantibus: Aci-
dos cibos si quis citra delectum ac
inconsideratè exhibeat, nihil com-
modi perficiet.

Cal-

Salis di-
gnitas

Salis di-
gnitas

culi
alcali
, ita
non
con-
, ip-
lum

setu
qua
ibat
mo-
&
tra-

uo-
on-
uni
ali-
de-
&
iter
gne
mo
em
rta
ina
l sal
atis
ola
n.
co-
&

Calculus ergò non dissoluitur nisi medio sapore inter acidum & alcali, eo quod is sapor mutatur in urinam integris viribus, intimis gratus, ut dictum est, debetque esse subtilis, a deo ut libere cuncta peruat. Hanc soluendi methodum voca à contrario, vel a simili non errabis, *per similia enim morbus oritur & per similia oblata ex morbis sanatur, sanxiuit olim Hippocrates de locis in Homine.* Alkali enim si trahit acidum, seu acidum si destruit alcali à simili & contrario eiusmodi actio perpetuò procedit: Ecquis alius cuius vis scitæ quam Hippocrat. hunc nodum nobis dissolueret? Hippocratem itaque in medicina directorem, & in reliquo vitæ cursu egregium præceptorem non sine causa commendat nobis Galenus ad Glatconem.

Alibi ostendi, Aurum, Antimonium &c. quia pinguis & sulphurea ab acidis non dissolui sed solummodo à falsis: Sic etiam in calculum quia coagulatum cum fecibus, quæ pingues atque sulphuræ sunt, ob id acida vulgaria agere nequeunt. At spiritus falis marini ultimo reueterij igne expulsi qui neque pure acidus sed falsus

Magnetica
vi id
contingit

HIPPOCRATES. 97

falsus quodammodo existit, hic, inquam, non solum aurum, & antimonium, sed etiam calculus in vitro dissoluit; quod nullus alius distillatus spiritus, quod sciam efficit. At calculosi, ut plurimum incurij negligunt in principio remedia, donec calculus organa continuo metu eraserit, & inflammavit, ideo impossibile est, dictum falsi spiritum illis propinare, qui cum falsus sit, organa erosa pertranscundo urinam solito modiciorem facit, quare in hoc statu nil nisi insipida alcalia, quæ acida loci refranare possint, adhibenda, ut lapidum supra nominatorum pulveres, atque strutionum ovarum cortices, mucilaginosi & oleosi omnia, quæ subinde cum cicerum decocto sunt propinanda, inter omnia tamen nil promptius quam nymfæ semen deprehendi, quod non solum vterum contracturam relaxat, sed insuper dolorem admirabiliter placat.

Dissolvi olim strutionum ovarum cortices in supradicto falsi spiritu, huncque peregrini saporis liquorem multoties in parva dosi ingenti cum fructu non solum calculosis, sed etiam hydropicis propinaui.

Calculus pulvere tenuis assumptus calculus in vitro dissolvi potest à Paracelso ludus & catur

E Ge-

98 TACHENII

Generosus eques septuagena-
rius calculosus, atque podagricus
vtebatur sequenti fetidissimo oleo,
quod tamen in secretis habuit. &
olei iuniperi; Terebinti ana dr i.
succini, & feminis petroselini ana
vnc. f.

Hoc affundebat super myrrhæ
vnc. ij. mastiches & aloes ana
vnc. j. & sulphuris drach. ij. pulve-
rizata rursus ex retorta in arenam
posita distillabat, in extillatum in-
fundebat margar. præp. dr. vi. cro-
ci drach. iij. cubebæ drach. ij.

De hoc oleo de tertio in tertio
diem in cicerum decocto sumebat
6. ad xij. guttas: calculos vidi eie-
ctos per plurimos cicerum ma-
gnitudine, & sine vilo incommo-
do, vt ipse affirmabat.

Sic vidimus in hydrope & vri-
næ penuria non sine minore fa-
tore sed cum fructu bibi quotidie
infusum spiritum vini ex rasan-
tæleolis. Vt & in urinæ totali sup-
pressionem rasanum contusum alli-
gari sub axillis, & subter genibus
bono successu.

Est & specificum remedium vi-
triolatnm, quod iunioribus calcu-
lum vesicæ plane tollit sine reci-
diua, eodem remedio sanatur et
Astma perfectè, vt & Epilepsia ex
infe-

HIPPOCRATES. 99

inferis ortum ducentia.

*Res inaudita & admirabilis ta-
men antiquissima.*

Cap. 15.

Ostendi in stomacho acidum, ostendi etiam calculum, urinam sudorem & sanguinem, carnemque falsa esse: sic etiam ostendi, quomodo falsus sapor ab alcali fixo diuidatur, ut nimirum alcalia volatilia ab acido liberentur. Nunc meum erit demonstrare, quomodo urina sudor sanguis &c. falsum saporem acquirant?

Alimenta omnia, & quicquid nutrit, parum habent acidi, & plurimum alcali volatilis, tantum scilicet acidi ut alcali colligat, ne evanescat (*sibi enim soli sufficiens non est*) in dictum alcali agit stomachi aciditas, fitque falsus succus, qui eodem opere impressus vitali specifico caractere illius animalis vocatur chylus: hic non transit mesenterica, imò non admittitur nisi falsum saporem (id est maturum) induat, alias fieret intimis odiosus atque molestus, adeoque stomachi aciditas vivificat chylum, ut nutritioni fiat aptus: Hinc Hippoc.

E 2 de

*Sic cibus
in stoma-
cho fomen-
tum susci-
pit intros
ait Lullius
in Testa-
mento*

100 TACHENII

*Stomachi
dotes.*

de humoribus: *Ut in animantibus stomachus alit, calefacit, refrigerat sic in vegetabilibus terra.* Id sonat, stomachum esse omnium actionum præfidem, quæ in corpore contingunt solum acidi vitalis gratia ibidem latentis.

*Vrina sanorum sal-
sa.*

Potatorum & helleuonum urinam (propter copiam potus, quem ingurgitant, mingunt singulis horis, præsertim à vino Rhenano aquoso) non existimo per omnes venarum ductus transire, alias tincta decurreret, huiusmodi urina colore licet aquæ simplicis similis, attamen salsa est sicut illa, quæ tincta à moderato potu generatur, quod probat lixiuum alcalizatum, ut de sudore ostendi.

*Vrina morientium
caret sale.*

Contra morientes licet paucum atque tinctum mingant, salsetine tamen omnino caret eorum urina (præter commune sal, si eius quid in cibis assumpserint) necessesse est itaque salum generari debere ab impressione acidi vitalis in stomacho sedentis, quod morientes deserit paulatim.

Hac ex observatione luce meridiana clarius patet, vitale instrumentum in sanis, quo alimentum imprimitur ac veluti balsamatur, priusquam pyloro, clabatur, ne putre-

HIPPOCRATES. 101

trefcat, vt dixi ex Hippoc. esse ACIDUM, quo cum in ipso stomacho chilus (ouum aut seminis granum representans) debet falsus fieri. Vnico verbo, ex acido stomachi & alimento fit falsus chilus, falsa vrina/etiam in ijs, qui in Alpibus solo lacte viuunt nunquam sal degustantes) falsus sudor, sanguis carnes & ossa, imò ipsa alui excrementa: Quorum tamen alcali licet centies rectificaretur, paucis abindè horis iterum induit fetorem pristinum fermenti loci vel occulti acidi ratione in cæco intestino latentis. Vnde verificantur quæ cap. præcedente dixi, quod alcali cuiuscunque rei habeat, conseruetque in se occultum acidum sen sibus in perceptibile totius animalis vel partis, ex qua desumitur: Quare Paracelsus antiquissima Hippocratica scientia illuminatus liquorem pro calculo soluendo, ludo specificat propter symbolum, vel propter loci fermentum, id quod nobis reuelare licet.

Cum vero stomachi acidum ita potens sit, vt alimenti alcali superet, & in falsum ambo non mutantur, aciditate casu intro recepta & ad sanguinem perreptante, statim fiunt febres pleuritides,

E 3 fan-

Protachmicus habet in stomacho.

Salia conseruare proprietatem rei ex qua desumpta sunt docet Geber.

ibus
rige-
Id
ium
cor-
vita-

vri-
uem
ho-
no a-
nnes
alias
vri-
s si-
illa,
ge-
n ai-
li
pau.
falsu-
rum
eius
ceef-
lebe-
is in
rien-
me-
stru-
ntum
atur,
e pu-
e-

102 TACHENII

sanguis enim tunc temporis emif-
sus in grumos concrefcit, eò quod
superans acidum alcali cogit non
secus quam acetum lac, vt suo lo-
cò ostendi, coagulatur: Hoc in casu
veteres nostri indagauerunt pleuriti-
dis specifica remedia, stomacho
familiarissima, & quæ abundant
alcali volatili, quo acidum errans
confestim absumere possent: ex il-
lorum classe sunt sanguis hirci,
succus cichorei filuestris, priapus
cerui vel tauri, semina carduorum,
& similia.

*Pleuriti-
dis reme-
dia.*

Non omittendus spiritus vini
saturatus camphora & croci tin-
tura, cuius 20. plus minus guttis in
vncijs duabus olei lini recenter
expressi datis indubitate sanantur
omnes pleuritics, imò & quos ani-
ma iam iam expirare timebatur.
Suntquæ etiam in syr. florum pa-
pau. erratici, vel oleo amygdalino
propinant, sed ol. lini spem nun-
quam sefellit, etiam sanguine non
euacuato, camphora nimirum est
alcali volatile, quod statim aci-
dum putrefactiuum & erodens
absorbet, vt suo loco de camphora
dicturus sum. Vnica ergo guttula
acidi in sanguinem si perrepat,
statim morbus in promptu est, vt
mechanice patuit.

Vn-

HIPPOCRATES. 103

Vnde liquet augustissimum punctum, in quo sanitas consistit, estque istud punctum Galeni temperamentum ad iustitiam vel ad pondus *lib. 1. de temperamen- tis* quod absque Hippocratica doctrina potius imaginamur, quam quod reuera existat. Hinc Hippoc. *Corpora ad summum vigorem progressa non persistunt, sed velut aqua lance librata in contrarium ruunt.*

Instrumentum itaque vitale, aut feminalis virtus (voca vt lubet) omnibus tribus regnis imò eorum particulis & musculis inest, speciale scil. fermentum acidum, quod stomacho manifeste, reliquis autem particulis omnibus occultè inhabitat, attestante id Hippoc. lib. de arte: *Homo inquit non habet unum ventriculum sed plures, & omnes musculi suum ventriculum habent.* Ventriculi autem proprietates est in aliud ens transmutare duarum facultatum ope, acido nimirum innato, & alcali acquisito, sic etiam intelligendum hoc loco iubet meus Hippoc. inquiens lib. 1. de diæta. *Secant homines lignum per ferram, alter trahit, alter protrudit, sic & hominis natura.* Acidum itaque dictum, tam occultum

E 4 tum

mis-
quod
non
o lo-
casu
riti-
acho
dant
rans
ex il-
irci,
apus
um,

vini
tin-
is in
nter
atur
ani-
ur .
pa-
lino
un-
non
a est
aci-
lens
fora
tula
at,
b, vt

tum quam manifestum in ventriculis, assumens alcali, quod alimenti modo illabitur, trahit & trahitur, idemque facit vtrumque: & quicquid eorum naturæ non repugnat, cum ijs coagulatur, crescit in molem, quæ actio vulgariter nutritio: magistro vero NATVRALIS LABOR dicitur lib. I. de diæta. *Homo inquit sanus esse non potest, nisi etiam laboret: oportet autem, velut par est, Medicorum laborum vim pernoscere, tum NATVRALIVM, tum eorum, qui per vim sunt & qui ex ipsis carnes in augmentum preparant: vt de sapone, vitro & calce rudibus exemplis Hippoc. auctoritate narrati.*

Naturalis labor, nutritio est Hippocrati.

Sed cum vilitate dictiones Hippocratis obscuritatem brevitate præferant, in subsequentibus capitulis copiosius clariusque proponentur, dum particulatim refecabimus, quæ huc vniterim proposuimus, quibus cognosces naturam in omni re similem vt docet cum Magistro & Doctore meo in Aureo carmine venerabilis Pythagoras.

Cum itaque in stomacho omne ingestum in saluum volatile transmutari debeat, chilus autem propter

HIPPOCRATES. 105

ter errorem vel intus genitum, vel ab extra aduentitium, vel nimis, vel minus aceſcat, vt in potatoribus vidimus, qui aſſumpta quandoque per vomitum reiſciunt acidum redolentia, & non proportionatur, tunc fit alimonia & ſubſequentibus ventriculis ineptus, & importuna aciditate per meſerica perreptante, tunc totum corpus inæqualiter calet, & quoniam alimentum diſproportionatum eſt, fieri etiam ineptum exhalationi eſt neceſſe. *Neceſſarium eſt docet Magiſter præcitato libro, qua ab ipſo ſecernuntur ac producuntur diſſimilia fieri &c.* Vnde ex vſu dicimus poros eſſe obſtructos, ideoque tranſpiratione prohibita, neceſſario ſequi febrim vel morbum. Hinc omnis morbus iuxta Hippocrat. de Natura hominis conſiſtit generaliter vel in materia coagulata vel ſoluta magis vel minus, diſfertque iuxta qualitatem ſaporum, quorum numerum infinitum recenſet de veteri medicina & in 6. Aphor. 1. *Ructum acidum, qui prius non erat, nidoroſis ſuperuenientem, bonum pronunciare: Quod ſonat, non in omni morbo ſoluto ex.gr. alui fluxu totaliter deeſſe ſtomacho acidum vi-*

Si importune, & violenter cogatur, omni ſuceſu priuabitur Hippo de diata.

Coagulata ſoluere, & ſoluta coagulare in his duobus conſiſtit medendi methodus Hippocr.

tale fermentum, sed quandoque degenerare, & salis erodentis naturam induere, stomachi pylorum stimulare, atque sic *concreta solvere*. Ideoque eiusmodi fluxus solo lacte superantur, eo quod lac facillime salis commiscetur (vt supra de lacte mechanice ostendi) visque erosiva eluitur, & sic *soluitur rursus coagulari* Magistri sensus est. Unde sequitur, si proportionatum acidum & alcali cum debito calore omnibus in ventriculis conveniant *concordem* ait magister de dieta *concordi adharere ac assidere sine pugna & dissidio*: NATURALEM LABOREM perfici, & carnes in augmentum crescere vocaturq; à Galeno hæc actio temperamentum ad iustitiam: Pariformiter quoque perficitur & *coagulatur* sine gma, quod & ipsum si quandoque disproportionatur, fit crudum atque morbosum, debetque suo simili *resolui*, ac rursus suo contrario, vt suo loco ostendi, ad sanitatem reduci, *recoqui*, & in falsum *coagulari*.

Hæc pro salium volatiliū ortu & generatione, in animalium familia ad hanc rem spectantia indiguisse sufficiant, nisi quis obiectere vellet, quod nobis salsa com-

HIPPOCRATES. 107

medentibus exinde fieri falsa volatilia, quod tamen supra impossibile ostendi ratione salis constantissimæ naturæ: cum sal sicut comeditur, ita reperitur in vrina, forma atque natura immutata citraque ullam sui alterationem, quod cuiuscunque facillime experiri licet, ex vrinæ nimirum inspissatione, calcinatione, solutione, & coagulatione reperitur sal granulatum, & purum, sicut in culina quotidie vtimur.

Viuunt etiam homines in alpinibus ex simplici lacte, quorum tamen vrina acido & alcali non caret, & licet eius sal in salis forma concresecat, non tamen granulatur, vt sal marinum, sed cubiforme, neque est in igne constans, sed leui calore fugit ab igne, vt experientia declarat.

Generatio vnius alterius destructio. Cap. 16.

Ostendi ex sudore, vrina, sanguine, carnibus &c. modum alcali eliciendi, dixi etiam, quod alcali in comestibilibus in stomacho in falsum volatile mutari debeat, sicut in subsequentibus ventriculis omnibus, quorum nu-

E 6 me-

merus multiplex esse confirmatur Hippoc. lib. de arte, cumque istud falsum pensum suum perfecerit tunc simul *cum dissidente, aut pugnante, aut Magister de dista* id est cum vntuoso excremento transpirat, & in elementa abripitur, non secus quam reliqua omnia sublunaria, quorum exempla dedi supra de fixo sale tartari, oleo, sapone &c. quæ postquam per artem in falsum perfectum reducta fuerint, ac ita vsui inseruiuerint in aquam & terram rursus redeunt; quæ tamen generatio & destructio manifestius apparebit.

Bibatur, vel leuiter voluatur in ore tantillum vitrioli martis (cuius præparationem Tyrocini scriptores luculenter docent) & paruo temporis spatio nigrescit lingua, ita vt nigro vestita videatur holoserico, cuius quia pori semper turgent exhalationibus occulte falsis, quæ vel cum saliuâ permiscuntur, vel in auras abripiuntur. Ideo vitrioli martis aciditas statim atque arripit falsum in lingua, tunc diuiditur & alcali saliuæ bibit acidum vitrioli, colcotar ferri cadit in linguæ poros, his inhaeret, linguamque nigricantem reddit.

Ne autem credas, me tibi fabulas

HIPPOCRATES. 109

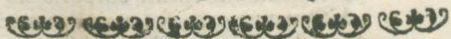
las narrasse, en rursus ad ocularem demonstrationem accedo.

Dissolue vitriolum martis in aqua limpida, claramque in solutionem guttatim stilla alcali urinæ, vel sudoris, quæ cum salivæ alcali idem sunt, in momento collocata ferri cadit in nigrum fundum, quem linguæ hærentem ostendi.

Sic cuncta alcalia diuerso tamen colore vitriolum præcipitant, atque in salia à priore diuersa commutant, vt in Tartaro vitriolato manifestavi, & nunc paucis ostendam.

Al- ca- li.	}	Chelidoniæ.	} præci- pitat vi- triolū martis solutū in fun- dum colo- ris.	}	Flau.
		Lauendulæ.			Viridis.
		Absintij.			Citrinantis.
		Rosmarini.			Obscurioris.
		Tartari.			Atri:
		Sanguinis.			virid:obscuri
Viperinum.	virid:marini				

Sal stipitum fabarum in flauedinem illud conturbat, & post horæ quietem ocre ex imo eleuatur.

Sal commune vt perfectissima

ur
nd
rit
m-
est
nf-
on
ut-
fue
ne
in
nt,
um
ta-
ia-

in
ru-
nii
&
icit
sa-
ori
us
ua
ri-
di-
in
ue
rri
et,
it.
u-

110 TACHENII

num salium, in quo aciditas præualet, miscetur cum vitriolo, hocque non destruit.

Vt neque ☉ sublimatus, qui est sal artificiale, vt & acida quæque vitriolum non turbant.

Sola itaque alcalia vitriolum præcipitant in varij coloris fundos, qui tamen omnes in atrum deflectunt, & quia fixa alcalia in animali viuenti non reperiuntur, erunt itaque alcalia volatilia, quæ in viuis vitriolum in obscurum seu nigrum præcipitant colorem, hæcque indefinenter sub salina forma, postquam vsui inferuerint, è nobis continue transpirant, exhalantque, docente id Magistro de morbis popularibus.

Quam diu inquit viuitur, hominis totum corpus est expirabile, & conspirabile, & quicquid expirat occulte falsum esse docet mechanica supra ad oculum demonstrata, illud autem falsum non solum ad externum corporis habitum euaporat, sed maior pars ad intestina procumbit, quod sic probatur.

Bibito vitriolum martis in aqua solutum, & videbis alui excrementa vel nigra vel viridia &c. tincta eodem modo ab alcali diuerso

HIPPOCRATES. III

uerso præcipitata, vt in tabella paulo ante mechanicè ostendi. *Simili prorsus modo operatur hominis natura, cum qua omnes artes omniaque artificia communicant: docet Hippoc. de dieta.* Sed in externo corporis habitu vitriolum solutum non præcipitatur ab effluuijs falsis, ad intestina itaque maior erit confluxus.

Vrina vero non tingitur nigra à vitrioli martis vsu: quia colcotar præcipitatur, priusquam liquor ad mæstaraica rapiatur, ita vt de necessitate per intestina fluere cogatur.

Si itaque ad intestina confluit excrementorum maxima pars à natura in exilium proscripita, & aliquando per errorem à vinculis coagulationum in locis indebitis detinentur illa, vel vt cum Fernelio loquar, in prima corporis regione, necesse est omnino, vt medicamento soluente ad exitum promoueantur: quare mihi non videtur, omne solutiuum medicamentum in omnibus morbis reprobandum vel abdicandum, vt quidam existimarunt: *neque ad consulescentiam vt credit practi-* *Purgantia quando adhibenda.*
Sola satis sunt vt habet Hippoc. lib. de arte.

Nunc

Nunc ad acidula vitriolata, quæ ab indigentibus potanda sunt in ipsa rosionis actione, id est hauriendæ sunt aquæ ab ipso viuifico fonte, nam si paululum defluerint, tunc actio cessat, spiritus acidus à ferro immaturo absorptus fatiscit, & cum soluto præcipitatur in ocræ, quæ non obscurum (cum ab alcali non sit præcipitatum) sed flavescentem fundum exhibet, sicut omni vitriolo ferri ferenti contingit.

Fons autem licet in magna copia potaretur, à stomacho tamen auide abripitur, & tunc alcali ex mesenterii morbofis glandulis confestim, & quasi magnetica vi per poros (stante perspirabilitate Hippoc.) ad acidum fontem in stomachum confluit, ibidem collocatur præcipitatur in nigri vel viridis &c. coloris fundum iuxta ibidem latentis alcali morbofi feminalem proprietatem, ut in tabella ostendi.

Quando vero glandulæ non alcali, sed aciditate morbola turgent, ut in Hypochondriacis, hæc similiter ruit ad ferrum immaturum, sicut acida quæque, & tunc cadit colcotar nigri coloris, quod alui excrementa testantur. Notandum

*Oppilatio
quid?*

HIPPOCRATES. 113

dum autem, quod acidulae diaphragma non transcendunt, ideo morbis thoracis ac pectoris nisi ab inferis foueantur, nullo modo conferunt.

Medicus canonicae sectae litigandi instrumentis ab Aristotile diues, Nobili patritio viris Hypochondriaco ad portandum curabat paucis abhinc annis fontem ferri venam rodentem, ex tridentino agro, qui spiritum rodentem expirare timens, iussit fonte impletis vitreis lagenis longo collo oleum super addi, osculumque cum cera obsignari, & desuper vesicam bouinam ligari, succutiebatque togam gaudens quod subtili argumentatione fontis spiritum irretiuisset, quem vt spiritum vini considerabat (ideo exclamat audax at ingeniosus Helmont tractatu de catharri deliramentis. Rarum esse Medicum in Europa) Hic si Hippocraticam veram scolam coluisset, & naturae librum versasset, non tam turpiter lapsus esset, *vt neque medicina omnium artium vilissima aestimaretur Hippode lege: cognouisset, inquam, acidum non expirare, sed ab actione in ferrum tandem deficere, neque tunc exhalare, sed sub forma fecis*
ambo

ambo fundum petere, quem ochram appellant.

*Claudin.
de ingressu
ad infir-
mos de na-
tura aqua-
rum.*

Non fatis quoque mirari possum ostentatorum quorundam garrulorum nugas, qui fontem distillare & ex fundo hariolari eadem stupiditate apud ignaros promittunt. Sed diuites sic dimittuntur inanes.

Spadana est multo acidior, & licet roserit venam ferri, illi super est tamen quædam aciditas, propterea se asportari aliorum permittit.

Huius fontis fama per celeberrimam mouebat ante decennium circiter Nobilem Vicentinum, ut curiosè fontis naturam propriæ sanitatis ratione perquireret, cui breuiter proprietates, & quibus morbis conferret, descripsi, tunc temporis cum serenissimo Georgio Guiljelmo Duce Brunsvico Luneburgensi de hinc iter in Germaniam inferiorem institui. Nobilis domum reuersus forte retulit Ciuitatis medico, quæ de fonte diximus: hic longam exarabat epistolam sub forma consilij ad clarissimum ac præstantissimum virum Dominum Theodorum Konerdingium doctissimum Ducis Archiatrum, quam tamè apertam dire-

*Parum fir-
mamenti
& virium
habet sal-
fitat.*

HIPPOCRATES. 115

direxit ad manus ipsius Ducis ac in margine positum erat nomen meum vt intuenti statim se offerret: Legens Dux indignatus contra hunc Malā Cretam: Nostin inquit huius epistolæ scriptorem iniquum? Quod cum negauissem: bonum, inquit, omen, quod à vulgo contemneris, & conuitijs laceraris: Legito inquit ac porrige Domino Konerdingio, vt & illi scriptor innotescat. Incomparabilis Princeps calumniatori aures non præbuit: sed ac si nunquam legisset, se gessit. Totum autem folium nil nisi conuitia, & calumnias continebat, me accusans, quod nouam Philosophiam introduce-rem, quæ tamen cum nil aliud nisi malignum animum & stupidam ignorantiam manifestent, redierunt ad ortum. Sed ad rem.

Quemadmodum vitriolum & aquæ omnes, quæ ferrum solutum continent præcipitantur per alcali in obscure nigrum fundum: sic & ipse vitrioli spiritus acidissimus vt vt rectificatus metalli tamen immaturi liquamen continet, quod probat alcali instillatio, statim enim istud liquamen, vt colcotar in fundum obscurum cadit, supernatans vero clarus liquor

*Semper
præclari
& sapientis
hominis
esse iudicant
antiqui
impertorum
calumnias
magno
modo parum
facere.*

116 TACHENII

quor coagulatur in Tartarum vitriolatum, vt supra ostendi suo loco.

Quapropter qui vitrioli spiritu in dentibus dealbandis vtuntur, valde errant, roborat quidem debiles gingiuas, sed dentes inficit tenacissima flauedine, sicut vitricolum ipsum hos nigricantes reddit propter colcotar, quod alcali manifestat: ratio est, quod indefinenter ac necessario aliquid è nobis exhalat madoris specie alcali repletum, quod mechanice cap. suo ostendi, idem expirans alcali etiam circa dentium alueolos colcotar ex dicto spiritu separat, quod dentibus firmissime adhæret, eosque flauos reddit. Quare sciant, qui munditiæ, vt decet, student ad id præstare salis spiritus, in momento enim vnicoque frictu dentes candidissimos efficit. Ita etiam eburnæ imagines vetustate defædatæ nitidissima fieri possunt dicto salis spiritu, statimque aqua ablucendum est, ne ærugo contrahatur.

Quomodo autem fiat spiritus vitrioli, abunde docent Tyrocini scriptores, & nunc omnibus notissimum est, ille vero qui per 6. dies & noctes continua flamma expellitur, & deinde ex vacua cupella

*Nec grata
est facies,
cui gelafinus
abest.
Mart.*

HIPPOCRATES. 117

pella rectificatur, reliquis præferendus est.

Vñum tam internum quam externum docet Angelus Sala admodum eleganter, cui addo ardentibus vescis, quæ aliquando tam virorum quam faminarum labra oris defædant, cum in sui ortu prurire incipiunt, si leuiter saltem tetigeris spiritu vitrioli acidissimo licet non rectificato, & quando percipitur morsus simplici aqua ablueris, cessabit progressus illarum, aciditas enim bibit & absumit alcali in labris vrens.

Sic etiam in turpissima capitis furfuratione sine pruritu, nil præstantius quam si humectetur caput semel aut bis cum tantillo spiritu vitrioli rosarum aqua vel alia diluto, vt vix aciditas percipiatur. Cum pruritu vero coniuncta, album recentis oui per concussionem in aquam conuersum, & prurienti loco inunctum celerissime sanat.

Ambustorum priusquam vesica eleuetur, statim extinguit ardorem, & deinde aciditas simplici abluatur aqua. Succus autem Capæ mirabilis est in hoc casu, vidi puerum, cuius tota facies à puluere pyrio accenso fuit combusta, solo succo

Spir. vitrioli.

Furfuratio capitis

Ambusta.

fucco capæ ad perfectam salutem
reduci citra cicatrices .

Spasmus .

Vtimur etiam spiritu vitrioli re-
ctificato in spasmo quotidie ad 4.
guttulas in appropriata quadam
aqua optimo successu . Mercator
amicus à spafino fuit valde tenta-
tus vt quoties somnum capere in-
cipiebat ex conuulsis motibus
expergiscebatur , cui rustica ape-
ruit hoc amuletum : ducatur *in-
quit* filum cannabinum à viragine
(seu mala femina vt dicitur) hoc
circumliga nudum corpus , vt os
stomachi attingat , alioque filo
vtrasque tibias : ex quo nunquam
hactenus per plures annos spaf-
mum passus est , quam primum
autem deponit filum , statim redit
spasmus rationem addere non li-
bet , huius loci enim non est , le-
gatur autem Helmont de magne-
tica vulnerum curatione .

Sic & pruritus oculorum lucu-
bratoribus valde molestum ma-
lum , extinguitur vnica gutta spir-
vtrioli diluta in aquæ simplicis
claræ sem vncia , atque oculis bis
vel ter instillata .

*Phlegma
vitrioli .*

Phlegma non minus vtilissi-
mum plurimos & præstantissimos
vfus habet , à scriptoribus vero ne-
glectum , eius potus plurimum
con-

HIPPOCRATES. 119

confert omnibus dissolutis mor-
bis, dysenteriae diarrhoeae, sanguinis
spuito febris coniuncto, etiam po-
dagricis doloribus tam intra quam
extra. Sic ulceribus omnibus, vul-
neribusq; in petiis tepide applica-
tum ut & haemorrhoidum dolori
saedoque inflammatione, tam in-
tus quam extra miro modo, refri-
gerat enim & dolorem lenit. Sunt
qui in secreto habent amuletum
in haemorrhoidum insolentis ge-
statum, Crassulae scilicet seu faba-
riae radicem non sine fructu. Alii
fomentum ex floribus sambuci
instituant, quod miro modo ex-
tollunt.

Aridum Colcotar. quod ex aere
nihil humidi attraxerit, quod ca-
put mortuum vitrioli inepte vo-
cat scriba, etiam infinitos habet &
egregios usus. Cecidit è lecto, fax-
mina generoso vino ebria quae
dexterum carpum allisit ad vrinae
de maiolica sic dicto, illoque
ictu amputatis loci venis, sangui-
neque copiose exsiliante animo
defecit, & pro mortua attolleba-
tur, non potuit sisti sanguis, nisi di-
cti capitis mortui affatim applica-
to puluere & obligato, sanguis il-
lico stetit, chirurgicis dein reme-
diis sanata.

Colcotar.

Eidem

Eidem capiti mortuo seu arido colcotari affunde spiritum vini dephlegmatum, qui cum sit pinguis & sulphureus bibit spatio 24. horarum nescio quid inuisibilis vitrioli sulphuris anodini, fitque remedium apoplecticum excellens.

Ablutum autem colcotar siue terra vitrioli dulcis in chirurgia infinitos habet vsus, estque basis vnguētū sclopetarii Felicis VVrzii, modum autem parandi hanc terram studio abscondit, fit autem facillime hoc modo: vitriolum nimirum in sole exsiccatum vel Romanum, vel aliud, quod ferro sit diues, inditū ollæ terræ cū suo cooperulo commissuris oblutatis, ponatur ad ignem rotæ, vt paulatim candeat, deinde obrue carbonibus, ac ita permitte in igne, donec non amplius naribus percipias sulphureum odorem, frigefacta olla, reperies vitriolum tuum, vt sanguis rubrum, cui affunde, aquam, & abluere vitriolatam saporem omnem, vsque dum puluis plane inspidus sit, quem exsicca, estque terra vitrioli dulcis, quam VVrzius in secreto habuit, omnibus vlceribus accommodatum remedium, applicatur diuersimode iuxta indigentiam. Latrat quoque

*Apople.
ticum.*

*Vitrioli
terra pi-
coribus
gratissima
merx.*

HIPPOCRATES. 121

que in Crollij oppodeldoch.

Aquam ablutiois rufus in vitriolum coagulare potes, & ad idem aut ad aliud opus referuare.

Tantillum vitrioli in phlegmate vel aquæ communis quantitate dilutum, vt dulcem quasi laporem linguæ referat duplicatis petijs lineis exceptum, & tepide fecū dum artem, & cum iudicio applicatum ingentia vlcera, & vulnera paruo temporis spatio mundificat, & incarnat.

Vitrioli occasione, pergit reformatoris imposturas detegere.

Cap. 17.

Ferrum seu chalybem, inquit in Mantiffa nullo alio menstruo quam vitrioli & sulphuris spi. in genuinum vitriolum solui posse.

Vbi notandum Mantiffam Tusca lingua additamentum dici, quod sine vllo vsu est. Sic sane reformatoris Mantiffa, in qua nil aliud quam receptula hinc inde excerpta male intellecta, nugæ, vana atque inania promissa reperies.

Ferrum dissoluit in spir. vitrioli, & in vitriolum coagulat, quod

F sine

Mantiffa dicitur inane pendus

sine iudicio vocat naturale, atque in spiritum distillari iubet, gratissimi saporis, ignorans hunc spiritum nil aliud esse, & nil aliud esse posse, quam eundem vitrioli spiritum quem affudit, & quem post distillationem a ferro rectificauit: in hoc labore non solum nil acquirit, sed repetita distillatione tandem in aquam inspidam atque elementalem reuertitur, vt de sale tartari suo loco ostendi, & ideo alias vires illi adscribere non audet, quam vulgares, scilicet esse grati saporis: adeoque hic labor præter imposturam inutilis est, & mantissæ nomen confirmat. Tinctoribus vero magno vsui esse nunc ostendam, & hac occasione etiam ad vegetabilium alcalia paulatim procedam.

Dixi, neque acidum, neque salsum, neque vllum alium saporem vitriolum destruere nisi alcalia: sed succus ex gallis immaturis coit cum vitriolo in nigrum, quia destruit, & assumit eius acidum, adeoque hunc succum esse ex alcalibus patet.

Atramentum.

Hoc modo sunt atramenta, & omnes tincturæ nigrae, imò quando vitrioli aciditas gallarum alcali ad sufficientiam non combibit (quod fit quando ex gallis nimis ma-

HIPPOCRATES. 123

maturis pluuiaque ablutis alcali ex-
pirat, vt omnibus vegetabilibus
contingit (falsedo enim exhalat in
aere exsiccat, vt suo loco) tunc
vitrioli aciditas erodit pannos, vt
quasi marcidi fiant, & vulgus cla-
mitat. *la robba e bruggiada nella
tinta.*

Sic etiam literæ scriptæ atra-
mento ex dictis gallis cocto pal-
lescunt, quia præualens aciditas
vitrioli gallarum debile alcali à
pluuiâ & aere semiconsumptum
debellat, simili prorsus modo: vt
acidus spiritus quilibet mineralis
scripturæ oblitus statim nigrum
colorem (id est alcali) destruit &
absumit, quem rursus aliud alcali
potentius reducit.

Sic scribito cum aqua, in qua vi-
triolum ferreum sit solutum, cum-
que exaruit, nullum scripturæ ve-
stigiū apparebit, obline scriptum
gallarum simplici infusione, &
momento harum alcali acidum
bibit, scripturamque nigricantem
reddit, quæ acido potenti vel aqua
forti statim deletur, alcali nimi-
rum ab acido consumpto.

Rursus imbue cartam cum al-
cali fixo, quod iterum absumit aci-
dum, iterumque apparebit scriptu-
ra.

F 2 Ex

*Criptogra-
phia fun-
damentum*

Ex dictis nunc patet, quod vitriolum non tingit, nisi acidum eius ab alcali quodam sit absumptum.

Vt autem gallarum alcali fiat perfectius, perunge saltem gallas pinguedine, vel oleo quodam, quod in lento cinerum calore cum alcali coeat, relinque ibidem in ollula, donec videris gallas quidem nigriores factas, non autem in carbones redactas, tunc alcali harum erit tingendo promptius, & huiusmodi vstarum vncia plus tingit, quam alias libra, imò per se sine vitriolo tingunt, eo quod pinguedo earum alcali per ignis calorem maturavit.

Simili alcali volatili & occulto abundant quam plurima vegetabilia, vt semper-vivum maius, falvia, granatorum, atque iuglandium viridium cortices &c. (ficos, antequam maturi fiant, macerant feminæ in oleo in solis calore, hocque oleo tingunt capillum nigrum) hæc omnia vitrioli acidum absumunt, & ab eo colcotar præcipitant plus minus nigrum iuxta alcali naturam.

Non omittendum, quod magni nominis vir naturæ mysteria anxie perquireas mirabatur, cum au-

*Capillum
nigrum tin-
gunt.*

HIPPOCRATES. 125

audiuisset, quod domicella ex Gy-
neceo in aula sumpisset per os
granatorum cortices, qui adstrin-
gere vniuersaliter iudicantur, ni-
hilominus illi menses per multum
tempus deficientes prouocauere-
rant, non secus quam filuestris ru-
ta, seu creticus dictamus &c. cui
cum ostendissem copiosum alcali,
quo scatent dicti cortices, & etiam
mensium obstructionem originē
traxisse ex acido morbofo, quod
alcali corticum absorpserat, mirari
desiuit.

Notandum vitriolum artificia-
le lazereum, quod Cypricum ine-
ptē appellant, cum gallis licet to-
stis non nigrescere, sed cum corti-
cibus granatorum tingiere in ob-
scure flauum.

Fit autem ex cupri bracteis per
spiritum vitrioli aut sulphuris: post
solutionem in frigido coagulatur
in lapillos oblongos, angulares,
difficilē resoluibiles, ac distillatio-
nibus inutiles, nihil enim expri-
mitur, quam stagma, quod affudi-
si, sicut est illud, quod reformator
ex ferro componere docet in ca-
pitis principio, eod quod immaturo
sulphure plane destituitur. Hoc
cum vrina viridescit, & cum alcali
eiusdem vrinæ precipitatur in fun-

*Permista,
& discreta
alterantur
Hipp. de
diata.*

*Cypricum
falsum fit
ex cupro.*

dum lazereum per fusionem in cuprum rediens.

Sic & ærugo (quatenus ex maturo cupro & aceto) non nigrescit cum gallis, sed fit spadicei coloris, sub pace reformatoris scio atque comperio exinde nil nisi acetum distillari posse, eò quod remanens caput mortuum post distillationem in purum cuprum per fusionis ignem reducitur, de quo suo loco plura.

Vndeliquet, quod neque æstum cum tostis gallis nigram tincturam producit, vt Alexius Pedemontanus mulierculis promittit, quo cum tamen se anxie torquent his oris ad capillos denigrandos, quicquid enim illiusmodi compositio tingit, solis gallis ascribendum, & non vso æri.

Vitriolum autem cypricum est vere Hermaphroditicum, & naturalis acidi & ferrei, & cuprei sulphuris ditissimum, ob id semper humidum, & nunquam per se in lapillos concrefcit, promptissime ob id cum gallis nigrescit, argumento, quod Veneris, & Martis naturæ sit particeps (vitriolum enim veneris sine Marte cum gallis non nigrescit, vt ostendi). *Ferrum enim & cuprum sanguine & nati.*

ærugo distillata dat acetum acerrimum.

Alexij secretum.

hæc metaphora de veneris & martis concubitu non ineptè qua drare videatur.

HIPPOCRATES. 127

naruitate sunt coniuncta, ut mas
& famina, hoc arcanum, inquit
Basilius de vitriolo, debetis tacere,
& tamen notare, plurimum enim
interest. Hoc vitriolum in aqua
dissolutum fului est coloris, in
illo si dissoluitur aes vstum, vel
cupri lamina, vel ferrum antiquū,
tunc in lapillos conefcit, fitque
vendibile, .medicinis tamen infe-
rius.

Album illud de Goslria, vt &
illud de Carinthia participant qui-
dem Martem & Venerem non ta-
men sunt opulenta immaturo sul-
phure ferri, ob id admodum pigre
nigrescunt cum gallis: huius solu-
ti guttula cum gallarum succo
mixta supra cartam cadens facit
iridem varij coloris, postquam
exaruit. Istud album nobile est vo-
mitorium, de quo vide Crollium.

Vitriolum vero Romanum,
quod ferro est ditissimum, licet
pauper spiritu, seu naturali acido,
tingit promptē immaturi ferri ra-
tione

Sic vitricolum artificiale, quod fit
ex ferri limatura cum spiritu vi-
trioli, vel sulphuris, eadem promp-
titudine tingit, & ideo tinctorum in
defectu vitrioli dulcis, addunt vi-
triolo mordaci ferri limaturam,

F 4 qua

*Gilla para
celsi vomit
tus mouet
facilioris
quam viri
de vitriolo*

Romanum

*Artificia.
le vitriolū*

qua plane ab isto mordaci, & humido vitriolo dissoluitur, & sic dulcescit, fitque ad tingendum aptius.

Crocus martis

Crocus martis (qui fit ex artificio vitriolo, in cooperto crucibulo ignito, donec rubescat) solutus in salis spiritu, ac digestus cum vini spiritu acquirit aureum colorem, fitque medicamentum nobile in colicis, cetero, antiquis oppilationibus hernia &c. Herniarum plures sunt species, nascuntur in hoc affectu plerumque flatus à propria partis indispositione, quorum generatio nisi hoc, aut simili remedio per os assumpto impediatur, nunquam sanatur hernia.

Huius soluti croci martis gutta saltem in sem-uncia decocti, vel extracti gallarum completissimum fit nigrum: effunde liquorem, & aqua clara elue vasculum, hæc ablucio tibi dabit ametisti colorem. Guttula prioris in cartam cadens, post spontaneam exsiccationem edit colores varios, ut pavonis caudam, curiosis oculis valde delectabiles.

Sanguis venaris, & martis.

His periucundis experimentis olim cum non sine fructu insudarem, vidi digitos colore purpureo tinctos, sicut contingit ex auro soluto

luto

HIPPOCRATES. 129

luto in regia aqua, perseveravit-
que tintura per aliquot dies, hanc
Basilius *sanguinem veneris &*
martis appellat, & non sine ratio-
ne, eandem accuratè obseruare,
& tacere iubet.

Aurum aqua regia corrosum, *Aurum*
ac in vitrioli formam coagulatum,
tingit, vt dixi, digitos purpureo co-
lore, & cum gallarum infusione
fit instar succini flauis liquor, quo
cum larga manu obline cartam,
in qua post exsiccationem tinctu-
ra lucet vt vernix.

Si ergo auri, vel prænominati *Poterij pul-*
croci martis solutio, tingit æquali-
ter, magnam convenientiam in-
trinsecè vt habeant, necesse est
coniunctis ergo his duobus per
colliquationem, fit subiectum rai-
rabile, ex quo Poterius suum pul-
uerem scil. sulphur metallorum,
vel hydroticum, vel aurum dia-
phoreticum, sic placuit appellare,
preparauit. Cuius actio est, non
alium laxare, non vires labefa-
ctare, vt Scammonea, Elaterium
&c. verum incidendo, separando,
atque natium calorem adiutan-
do. Operatur istud remedium in
nobis Solis instar crudos humores
coquendo, & superfluos insensibi-
liter exsiccando; sic fluxiones om-

F 5 nes

130 TACHENII

nes tollit, partibus nobilioribus
 robur conciliat, ac demum repa-
 rat vires, fessaque membra leuat.
 Videatur de hoc puluere Centur. j
 Poterij curationum insignium.

Dolore, atque animi mœstitia
 languentem noui virum, qui post
 cœnam bina auri folia cum borra-
 ginis conferua deglutiebat, & bre-
 uis animum, & somnum cum ala-
 eritate, & virium robore recepit.

Priusquam autem per os assu-
 mitur, oportet vt splendor per ex-
 candescentiam ab auro tollatur,
 nisi enim hoc fiat, non solum
 tunc negatur acido, & molli igni
 in stomacho sedenti ingressus, sed
 etiam ipsis salf-acidis, & corrosiuis
 regalibus aquis.

Hanc Hippocraticæ scientiæ no-
 titiam, & cognitionem prius ad-
 discere debuisset reformator, prius-
 quam in aurum, tam ludicrè, &
 iniquè, contra veteres rustico mo-
 do debacharetur.

Argentum.

Argentum in aqua forti ex ni-
 tro, & alumine corrosivum à galla-
 rum infuso non mutat naturam:
 hac mistura si liniatur carta, post
 biduum quaelibet litera nigra ar-
 genteo splendenti filo circumdata
 visitur, quod sine aleali non con-
 tingit. Hinc rarus ille intelliget,
 quare

HIPPOCRATES. 131

quare metaphoricè aurum masculinum, & argentum feminam vocarunt veteres nostri: gutta huius soluti, si larga manu in cartam cadit, ducit vltra argenteum filum, aliud castanei coloris, quasi studio ita depictum esset amano spectaculo.

Scorpionis, aut cuiusuis insecti venenosi morsus, aut punctura, licet in tumorem eleuata per lamellam, aut monetam argenteam superligatam statim cedit, vt & tumor, & ardor.

*Scorpionis
istui medetur
argenteum.*

Sunt qui ante tempus deformantur canitie, cuius vitium famineo sexui valdè incommodat, possunt autem dictum vitium cæulare argento in aqua forti soluto ad satietatem, humefacta scilicet scopula fetacea, prius in aqua rosarum optima distillata (non distillata enim habens alcali, argentum præcipitat) quam denuo excute, ne humore sit ebria, hæc scopula ita humefacta leuiter apprehendat solutionem argenti, rursusque excutiatur, ne gutta cadat, qua inunge capillos canos, qui non statim nigrescunt, sed posttridie, nihilominus die sequente ablui debet caput lixiuio, & sapone, sic pulcherrima inducitur nigredo tres

F 6 menses

menes perdurans . Elapso dicto tempore repetenda est operatio, & toties quoties necessitas vrget .

Cauendum est in operatione, ne cadat gutta liquoris in faciem, macula enim nigra inuritur vix per 4. dies deletibilis . Sin autem casu ceciderit , statim perungito locum oleo quodam, hoc enim impedit pro parte stigma, ne valde penetrare possit .

Obseruandum etiam, ne scopula argenteo liquore humefacta capitis cutem attingat , vrit enim & maculas nigras infert, quare transferri digiti spatio cutem ne tangas, liquor enim post ablutionem capitis paulatim vsque ad capillorum radicem sponte serpit .

In fuscum autem colorem capilli tinguntur gallis tostis cum sale armoniaco in aq. soluto in linimenti formam temperatis, perungitur vbique, & post horam abluitur non lixiuio, sed sapone .

In Fuluum pariter cum rhabarbaro eodem modo aqua salis armoniaci extracto . Postea abluendum est .

Stannum,
& plumbū Ex stanno , & plumbo in salis formam cum acidis redactis cum gallarum succo , vt & omnibus aliis alcalibus cadit niueus fundus,

id

HIPPOCRATES. 133

id est, alcalia combibunt acidum,
& metallum petit fundum immu-
tato colore, adeoque non possunt
dici vitriola, vt reformator existi-
mat.

Ex stanno, mercurio, sulphure, *Aurum*
& sale armoniaco fit aureus co- *scriptorium*
lor, qui dicitur aurum musaicum,
seu scriptorium hoc modo. Ex
mercurio, & stanno fit amalga-
ma, istud lauant cum sale, & aqua
calida in mortario lapideo cum pi-
stillo ligneo, donec aqua effluat
clara.

Postea liquefaciunt sulphur, li-
quato addunt sal armoniacum in
puluerem contritum, mouent
continue spatula ferrea, donec re-
frigerit, massam in puluerem con-
terunt in eodem lapideo morta-
rio, & addunt amalgama, hanc
mixturam optime mixtam subli-
mant in cucurbita vitrea optime
lutata nudo igne, vt cinnabaris,
ori adaptatur cooperulum fer-
reum in medio foraminatum,
quod stilo ferreo aperiri, & claudi
pro exigentia possit, paulatim cre-
scat ignis, & vsque ad brunnita-
tem incandescat cucurbita, ali-
quando extrahe clauum, seu sti-
lum, si fumat, perge tali calore, si
non, obtura foramen luto, & per-
ge

ge dicto calore sublimare . Tandem aperi vas, si color placet aufer ignem, si non, perge per mediam horam donec perfectum acquirat colorem, cooperulum sit bene lutatum, ne species euanescent .

*Ex Ioue nõ
fit sal, vt
rurba exi-
fimat .*

Quæ de stanno, & plumbo fieri possunt remedia ab alijs dicta, & scripta sunt, ea repetere mihi nauisæ sunt, vnum saltem monendum eos, qui sal saturni distillant in spiritum & oleum, existimantes ex plumbo hæc provenire, longe falli, ab aceto enim illa exoriuntur, non secus quam alcali tartari aceto impregnato contingere supra ostendi .

Mercurius

Mercurius cum acidis solutus, & recoagulatus, cum dicto gallarum succo, segniter flauescit aurum imitans, quod ab ijs notandum, quorum interest .

Memoravi tunc temporis Cosmopolitæ verba, Tractatu de sulphure: *ex mercurio, inquit, omnia perficere poteris, qui habet in se sulphur suum proprium bonum secundum magis, & minus depuratum, & decoctum à natura .* Quare alcali rari, & excellentis operis cuius supra mentionem feci, mercurium mundificavi in calore solis sub finem mensis Maij. Accidit

vt

HIPPOCRATES. 135

vt chirurgus amicus petijt præcipitatum, quem Hartmannus in notis ad Crollium Arcanum Corallinum vocat, sed cum huius vsum, tam intus, quam ab extrinseci semper faciens, ideo in promptu non habui, attamen petitori, satisfacere volens dissolui prædicti purgati mercurij sem. vnciam in nitri spiritu, in noua vitrea, & mundissima retorta. Post eius dissolutionem vidi in fundo fecem nigram, vnde indignatus quasi negligenter omnia inspexissem, commouit retortam, sed fe tardum motum ostendebat, quare effudi liquorem, in aliam retortam, puluerem in fundo grauem abluï, & supra carbone cum fistula fusoria (vt aiunt) in granum purissimi auri colliquaui. Condimentum hoc, sapidum fore saltem prudentibus licet de lassatis non dubito.

Igitur ex septem metallis in acido solutis ferrum, & argentum cum gallarum succo tingunt colore nigro, imò argentum etiam sine gallis, eiusque nigredo apparet, tunc cum iam acidi spiritus euauerint. Reliqua metalla licet soluta, & recoagulata virrioli facie ludunt, vitrioli tamen actiones non

non edunt, vt reformator existimat: causam perpende si potes, eam enim scire iniucundum non est.

Vnde liquet, quod sal volatile siue alcali gallarum, corticum granatorum, vel herbarum vulnerariarum non tingunt nigro colore, nisi cum ferro in minerali acido soluto.

Aliud notabile, quod naturalis acidus spiritus purus, non à quoquo acquiri, aut haberi potest, nam distillatus ex vitriolo, & vtrunque rectificatus, nunquam deserit metalli liquamen, neque ab eo præcipitari potest vllò alcali vulgari modo, in his nimirum rursus se vestit nouo corpore, redditque in vitriolum, quod erat, vt suo loco ostendi. Paracelsus tamen quodammodo purum laudat illum prope pagulum Veltin in Heluetia, vt supra dixi.

*Impostura
in Regia
pharmac.*

Rerum examen pertransiui, vt Medicinæ Senatui patefiat, quam ignoranter scriba calamum in veteres nostros strinxit, & quam indignè sibi reformatoris titulum arrogauit, qui nescit suum *magisterium seminis Kermes* nil aliud esse, quam terram aluminis, quæ ex ipsis granis metu vacui acidum
occul-

HIPPOCRATES. 137

occultum sorpsit, quatenus proprium acidum in alcali tartari perdidit.

Vegetabilium mechanica instrumenta ostendit in genere.

Cap. 18.

Vegetabilia omnia non minus, quam animalia habent instrumenta sua vitalia, quibus vtuntur ad horum incrementum, & propagationem. In femine igitur tanquam ouo, vel stomacho dormit specificum acidum cum pusillo alcali pro sui sustentatione: duæ scilicet facultates **IGNIS** & **AQVA**, vt ait Magister.

Cum vero in terram projicitur, tunc humido soluitur, & calido excitatur à somno, acidum vt igneum, incipit agere in alcali, seu aquam, illud Rector caloris ope informat, & sic inuisibiliter acidum assumit alcali, & alcali vicissim sorbet acidum, *in vtramque partem tendunt* fermenti modo: imò non cessant, donec cursum præfixum ad fines suos absoluerint, *Spiritus autem senex alter trahit, alter protrudit* &c.

Humidum cuiuscunque vegetabi-

*Fermenti
mysterium
olim studio
occultatū
fuit.*

tabilis continet acidum, & alcali, in alijs prædominatur alcali, in alijs acidum, acidum est notissimum, alcali vero hæctenus paucis cognitum, quod in expresso uuarum dulci succo vt notissimo ad oculum nuæ ostendam, in quo primis quidem diebus RECTOR dormit, sed paulo post admouet mechanica instrumenta, acidum incipit rodere alcali, hoc absorbet acidum, fitque actio, & pugna vehemens, quam à feruendo fermentationem appellamus, & in illa pugna perseverant, donec acidum vt masculum vicerit alcali, in illa pugna ambæ facultates saporis scilicet, instrumenta mechanica, vel architechonica (voca vt lubet), vel etiam Archeus, calidum innatum &c. patiuntur ingentem cladem, fitque internecio vigorosa acidi ab alcali absorpti, & pessundati, ac tandem fatiscencia ambo cadunt mutuo amplexu in cadauer, (vini respectu) quod Tartarus appellatur. De hoc ait Basilus, *quia se segregauit, sequitur hinc meliorem partem in vino reliquisse.*

Tartarum hunc ex retorta si distillaueris, acidum excitatur à calore, & rursus incipit agere in alcali,

*Fermentū
feruendo
erescit*

HIPPOCRATES. 139

cali, illud vicissim in acidum, fitque noua fermentatio, ob id lentissimo igne agendum est, & licet recipiens vas ut ut ingens, & maximum, fermentationis tamen incondensabilis odor (Gas vocat Helmont) percipitur a longè, non secus, quam in ipsius vini fermentatione, vicit tandem alcali acidum, illudque plane absorbet, & ambo pro maiore parte fixantur, quorum RECTOR sub incondensabili odore ad suum chaos rediit.

Liquor, & oleum in receptaculo saturata sunt alcali volatili egregij vsus per se à paucis tamen cogniti.

Distillatum hunc liquorem *Spiritus* vnà cum oleo fatido, si rursus capiti mortuo reaffuderis, tunc alcali *Tartari* volatile, quod liquor, & oleum continebant, absorbetur ab acido in capite mortuo, & fixatur: quod autem rursus tunc extillat, erit aquæ elemento vicinius, & minoris efficaciz, non secus quam spiritus vitrioli vulgaris supra ferrum distillatus, ut supra notauimus.

Reformator vero in suo inutili additamento *Manissa Hermetica d. Eto sol. 745.* ut vbique sic etiam hic grauitè impingit: ait enim:

ali,
in
fi-
acis
ua-
ad
quo
OR
uet
um
bet
ve-
fer-
in
aci-
in
po-
ni-
lu-
um
tem
rosa
un-
nbo
da-
rus
us,
vinc
eli-
di-
ca-
al-
,

enim : *Vulgaris spiritus tartari* ; qui à suo relicto capite mortuo non rectificatus, nulla ratione pro puro spiritu tartari haberi debet.

Ex hoc suo rectificato spiritu Tartari componit medicamentum profecto commiserabile, quod vocat in *Mantissa fol. 750. mixturam de tribus ex mineralibus spiritibus.*

Primo, alcali volatile in Tartaro saturat cum acido sulphuris antimonij, idque vocat *spiritum antimonij tartarificatum*, si forte fortuna aliquid alcali volatilis adhuc superesset, en, quid agit? illud deinde mortificat cum aceto ex æruginè, & acido vitrioli: vnde hæc dispendiosa, sed artificiosa & inutilis compositio constat ex aqua elementalì, & aceto: Hanc mixturam antiqui *Poscam* nominarunt, huic reformator nil nisi factorem tartari addit.

Spiritus autem tartari à prudenti Hippocratico distillatus non est acidus, sed sub amarus, & alcali volatili saturatus, qui à spiritu vitrioli sibi affuso ita incalescit, ut lagena vix manibus contineri possit, euidenti argumento, quod acidum vitrioli agat, & alcali tartari absorbeat, non secus quam calci viuæ

HIPPOCRATES. 141

vitæ si aqua affundatur, contingit, nam quemadmodum in calcis calefactione salia moriuntur, & in neutrum degenerant; sic quoque de spiritu tartari cum acido quocunque commisto intelligendum esse docet Hippocrates de dieta, *permixta alterantur.*

Redeo nunc vnde digressus ad chemicam id est sapientissimam vini fermentationem, cuius NATVRÆ LABORIS (verba Hipp.) causa, tartarus se segregauit, atque in fundum vt cadauer cecidit. Huius vini aciditas per vniuersum liquorem diffusa palato, est admodum grata respectu alcali, quo cum amicitiam iniuit, acidumque temperat in suauissimum saporem, quare in virium restitutione omnibus reliquis cordialibus præfertur, atque à veneranda antiquitate senum lac appellatum fuit.

Tandem acidum sicut vbique masculi arma gerit, rursus insensibilem pugnam instituit, paulatim alcali superat, & liquor magis magisque gustantem linguam pungit, donec alcali plane superatur, & tunc acetum communi nomine vocati cepit.

Cuius ad 2. vel 3. vncias puri haustus in nauisoso febris accessu,
non

non solum per superiora, & inferiora euacuat, sed insuper acuit oppressum stomachi fermentum, vt alcalizatum morbum vinciat, & superet.

A quo per alembicum si separatur subtile à spisso, acetum dicitur distillatum. Spissum vero seu fundus in alembico, si adhuc per ignem nudum concrematur, tibi dabit per elixiuationem, & mundificationem alcali tartari purum, non secus quam præbet ex ipso vino tartarus combustus & mundificatus, multi credere noluerunt vt impossibile in tanto scil. acido alcali superesse: estque id quod voluit philosophus, *impossibile dari materiam, cui non subsit aliqua forma*. Et Hippoc. sine arte non reperiri in natura acidum purum sine alcali mixtum, & vice versa, I. de diæta, sæpius inculcat.

Huic alcali puro superadde toties acetum distillatum, & euoca inspidum phlegma, donec acetum eiusdem saporis distillando egrediatur, argumento alcali aceto saturatum esse, & nil aliud esse, quam tartarum vini regeneratum, cum omnes tartari actiones edat, per retortam enim distillatus dat oleum pingue, & aquam amar-

ram,

HIPPOCRATES. 143

ram, non secus, quam tartarus communis, vt supra cap. 10. & in clauis cap. 6. decanos edocui.

Nihilominus putatitij magnifici Domini hunc tartarum - *Pro sale essentiali vini secretissimo*, contra omnem veritatem, post posito decore in perpetuum crimen posteritati in proximi detrimentum laudare, subscribere, & approbare non erubescunt. *Tartarus enim*, inquit *Basiliius*, *quia se segregauit meliorem partem in vino reliquit*. Sic quoque acetum, quo alcali tartari saturatur, amplius vinum dici nequit, *quia inquit idem Basiliius contrariam habet facultatem cum vino*, quod cuilibet pharmaceutices tyroni notissimum, à vino enim per distillationem separatur spiritus primo, phlegma remanet in fundo: acetum autem primo dimittit phlegma, & spiritus vltimo ascendit. Quare hoc sal plures annos ante decanorum nimiam sapientiam, foliatam tartari terram, & non sal essenziale vini vocarunt scriptores.

Hunc tartarum in additamento inutili, quod mantissam volunt, vltima edit. fol. 337. *Sal nostrum essenziale vini*, vocant vacui, & alca-

*Decanorū
impositura
è Tartaro*

alcalizati doctores : adduntque è
*solo vino lege artis, nulla prorsus
 re peregrina adiecta paratum* :
 proh iupiter ! quot verba, tot men-
 dacia. *Sal nostrum* ! quomodo ve-
 strum cum Crollius ante sæcu-
 lum fere in Basilica Chimica idem
 prorsus præparare docet, vocatque
 sal tartari aceto imprægnatum,
 vtiturque in florum antipõni i
 correctione? *neque fit ex vino*, vt
 ostendi.

Et insuper huius tartari ope
 promittunt *veram martis tinctu-
 ram* Martigeni Scarabæi, quæ ta-
 men sicut præcedens cum mero
 aceto paratur, & ideo nihil aliud
 esse, quam terram aceto corrosam,
 sic probo.

Accipe ergo vitrioli martis vt
 docent in Sole, vel leni calore in
 album puluerem exsiccati, & tar-
 tari regenerati (quem ante dicti
 Doctores approbant, & *Sal no-
 strum essentiale vini è solo vino
 lege artis, nulla prorsus re peregri-
 na adiecta*, credunt) ana. Tartarum
 hunc aceto saturatum, & bene ex-
 siccatum, in mortario redtic in
 puluerem, cui adde vitrioli martis
 puluerem, hanc mixturam expan-
 de in largo fundo vitrei vasis (qua-
 drate verbí gratia lagenæ) os vasis
 clau-

Risum te-
 neto amici

HIPPOCRATES. 145

claude cera, ne humidus aer in-
tret, & paucis diebus in rubicun-
dissimum colorem præcipitatum
videbis.

Hunc antiquissimum præcipi-
tandi modum, scriba cum omni-
bus suis Magistris, & approbatori-
bus nunquã intellexit, vulgatissi-
mus tamen est, & omnibus phar-
maceutices discipulis notissimus
in præparatione Magisteriorum
crustaceorum, exempli gr. cora-
liorum in aceto solutorum, in
cuius claram solutionem instil-
lant spiritum vitrioli, vel sulphu-
ris, qui cum potentiores, & nobi-
liores aceto sint, illud de possessione
deiciunt, & sibi coralia ap-
propriant, quod ex pondere post
exsiccationem cognoscitur: liquor
vero supernatans nil aliud est,
quam vitrioli phlegma, & acetum,
quod eius distillatio probat.

Simili prorsus modo, ait meus
Hippocr. *in unctura vera martis*
imperitorum Deætorum contin-
git: spiritus enim vitrioli, qui fer-
rum corrodit, cum sit potentior
aceto, deicit illũ *ex sale nostro es-*
sentiale vini, & tartarum sibi asso-
ciat vtpote facilioris molis. Aceto
autem vt alteri parti, *salis nostri*
essentialis vini, nil superest, quam

G fer-

*Anima
vini, in-
trat alce-
vini. Epit.*

ferrum, quo cum se associat, & ab ipso rubescit, eò quod soli esse nequeunt: concludit Hippoc. de diaeta.

En extorris societatis vera martis tinctoria, cum vero illorum sale essentiali vini preparata, quam suis saltem in aurem clanculum susurrant, quid nisi montes. n. parturiunt, sed detecta impostura, & larua denudata nascitur ridiculus mus, ferrum scilicet in aceto solutum fabris ferrarijs notissimum.

*Spir. vini
ex aceto.*

Ex reseruato phlegmate aceti à sale tartari abstracto per phiolam longi colli euoca pingue, & sulphureum ardens aquosum, quod vulgo aqua vitæ dicitur, viridis est coloris, attamen cum reliquis spiritibus ex vino distillatis in virtute concordat: vnico verbo balsamum est in comparabile vulnerrum putridarum, aliorumque affectuum.

*Spir. vini
rectificatus
magna virtutis.*

Viuit septuagenarius negotiator aquæ vitæ, hic patiebatur plures anni iam sunt elapsi, ingens frigus in sinistro femore, vt puncturas non sentiret, frigus paulatim descendebat versus genu tandem sentire cepit nescio quid currere instar pisi rotundi, & ilico

HIPPOCRATES. 147

ilico intumuit cras, ceciditque ictu oculi in terram. Hic vnctus fuit aqua vitæ rectificatæ (quæ ad manus erat) apud ignem carbonum, forti frictione asperis linteis, vt tres vnciæ consumerentur, die sequente surrexit, & sanus, & vegetus hodie per plateas obambulat.

Novi militem qui in obsidione Cratæ vulnus in brachio accepit, quod per incuriam ita exasperatum erat, vt brachium deponere chirurgi insituerent, hic autem potius mori mallens, quam sine brachio viuere, dolens, & gangrena tumefactum brachium perguttabat spiritu vini rectificati, donec tumor, & dolor cessaret, hodie que viuit cum brachio sospes.

Quomodo autem spiritus vini cum colcotare fiat Apoplecticum medicamentum supra enarraui.

Viridis ante nominatus vini spiritus, redit quoque in aquam elementalem, quando aliquoties per cohobiam ab alcali tartari euocatur, & tandem alcali fixum quoque in aquam simplicem repetita distillatione, totaque vini substantia in aquam, & terram elementalem, omni sapore, & odore priuam transit. Sic rector paulatim à sensibus nostris externis in

*Spir. vini
fit aqua.*

G 2 nihi-

nihilum recidit, ita ut homo non
inuensat opus, quod operatus est
 Deus: Eccles. c. 3. v. 11. Patet hinc,
 quod uuarum succus, alcali &
 acidum, in quibus RECTOR
 habitat, conseruauit per varios ca-
 sus, multaque discrimina usque ad
 ultimam sui annihilationem.
 Hinc canit sacer Poeta: ablato
 spiritu omnia in puluerem suum
 abeunt, & euanescent Psal. 104.
 v. 29.

*Domine
 spiritus
 tuus in om-
 nibus sa-
 pient. cap.
 22.*

*Sal tartari
 separat a-
 quam à spi-
 ritu vini.*

Hoc addam pro corollatio hu-
 ius capitis: Quod sal tartari exsic-
 catum separat aqueam partem à
 spiritu vini, si in illum projicitur:
 & purissimus euadit.

*Desertam & incultam viam
 explanat. Cap. 19.*

Quod præcedente capitulo in
 uuarum succo ostendi, il-
 lud ipsum de omnium vegetabi-
 lium succis intelligendum est,
 omnibus siquidem inest acidum,
 & alcali magis, & minus, ut Hip-
 poc. & experientia docent, ea ta-
 men differentia, quod in illis, quæ
 frigida appellamus, prædomina-
 tur alcali, & non sunt fermentabi-
 lia, nisi externo acido, aut calore
 excitentur: quæ vero calida dici-
 mus,

*Corruptio
 omnibus
 mutuo in-
 ter se est,
 maiori à
 minore, &
 minor à
 maiore.
 Hippocr. de
 aëta.*

HIPPOCRATES. 149

mus, in ijs acidum præualet, & ob id facile fermentescunt, vt in progressu apparebit.

Quorundam etiam vegetabilium succus est vicinior fixo alcali, & ideo cum acidis mineralibus coit, sicut ostendi in gallarum succo, semperviuo maiore, granatorum corticibus, semine sumach, myrobalanis nigris, citrinis &c. quare internis erosionibus vt dyenterijs conducunt.

Quorundam est multo delictius alcali, ea propter acida mineralia illud confestim absumunt, quatenus sunt nutritiua, & animalium digestionibus accommodata, id enim consistit in mitiori, & subtilissimo spiritali acido, horum census sunt pyrola, alchimilla, betonica, farsara &c. quæ vulneraria ob id vocari cæperunt, quorum alcali obortam iniustam aciditatem in stomacho, vt & in vulnere minuunt, inhihent, atque arcent, quia aciditas omnis extra stomachum noxia est morbosa, atque putredinis comes, quam vulgus ab effectu calorem dicit, febres enim excitat, & vulnera putrefacit.

Acidum illud vt caloris, & putrefactionis initium obseruarunt,

G 3 quam

vulneraria

quamplurimi periti chirurgi in vulneratis: ea de causa illos prohibent vini usu, & recte, ne subtilis, & vaporabilis vini aciditas malum augeat.

Dictarum herbarum vulnerariorum alcali non fit manifestum cum acidis mineralibus, quæ id propter adnatam gracilitatem absumunt: sed quoniam dicta vulneraria sunt nutritiva, idcirco eorum alcali sui similibus nutritiis, & mitioribus acidis se afficiat.

Vtatur enim sale saturni factum cum aceto distillato, quia animalium digestionem non relectatur, ideo propinatur in Tussi sicca, in accensis, humidisque hipocondriacis passionibus &c. præparandi modum docent Tyrocinijs scriptores, nunquam ex lytargyro parari debet, cuprum enim admistum habet, & ideo per os datum vomitum mouet. Externe etiam vtatur in omnibus inflammationibus cum pruritu coniunctis, vt serpentibus vlceribus, & scabiei, tam in facie, quam alibi diuersimodè applicato, vel simpliciter drachma in lib. vna aquæ plantaginis soluta, vel etiam mixta cum oleo rosato, quantum scilicet olei potest dissolui, &c.

Huius

natura gaudet sua natura.

Sal saturni fieri debet ex mino.

HIPPOCRATES. 151

Huius salis saturni drachma
dissoluitur in tribus vncijs circiter
aquæ distillatæ, quæ alcali volati-
le non habeat (de quibus postea)
rosmarini scil. lauendulæ, rutæ,
vel rosarum &c. permittit vt feces
sidant, hæc solutio sapore dulcis
est, & plumbum absconsum con-
tinet.

In hoc solum sal saturni, &
pellucidum liquorem stilla suc-
cum clarum dictarum herbarum
vulnerariarum, & ilicò lactescit,
argumento, quod alcali herbæ
absorbet acidum ex plumbo, quod
paulatim ad vasis fundum de-
scendit.

Supra ostendi alcali fixum ex
cineribus præcipitare mercurium
in acidis mineralibus per artem
solutum.

Et alcali, vel succum Galla-
rum, corticumque granatorum &c,
quia cinerum alcali viciniis, præ-
cipitare vitriolum.

Sic etiam in vulneribus obor-
tum acidum, mitissimum alcali
requirit, & ideo mitius examen.

Paracelsus, occultum illud her-
barum alcali primus obseruauit,
qui harum gradus minutissime, &
fortasse simili examine didicit, ob-
seruauitq; in vulneribus putredines

*Paracelsi
scientia A
nalytica
corporum.*

ex acido prouenire, quas sequebatur febrilis calor, & vulnerum corruptio, ea de causa primus, inquam, potiones vulnerarias præscripsit, & feliciter dictam aciditatem, & putredinem coercuit, vocauitque idè eas vulnerarias herbas.

Et licet Iohannes Tagaultius Gallus, & Gabriel Fallopius Italus Medici clarissimi, & Chirurghi excellentissimi in vulnerum curatione potiones vulnerarias damnent, & explodere conentur, asserentes eas suo calore sanguinem in corpore inflammare, extenuare, eiusque eruptionem è vulnere excitare.

Tamen cum simplicia vulneraria non cuilibet chirurgo nota, & sine distinctione, & alcali gradus cognitione præscribantur (omnibus enim adire Corinthum non contingit) experientia etiam dictæ potiones comprobatæ sint, quibus Paracelsus etiam pulmonum vlcera feliciter sanauit, vt historiæ testantur, non minus & hæcticas febres (vt nos quoque experti sumus, vt postea dicitur) oriundas ex vniuersali, & solidarum partium inepta aciditate, vnicò verbo caloris nomine appellata,

*pedis vel
femoris, ul
cera, & vul
nera sanan
tur potioni
bus, pulmo
num vulne
ra queque
vlcera ve
rò non. ra
tio dicitur
alibi.*

HIPPOCRATES. 153

ta, quam dicta alcalia longe promptius lacte absumunt, & absorbent, ut suo loco ostendi, & ipsa sanatio docet, nos idcirco portiones vulnerarias, in curatione vulnorum merito retinebimus, & usurpabimus.

Aciditatem esse caloris, & doloris causam obseruarunt cum chirurgis quamplurimi emunctiores medici. Crustaceaque omnia, magis, & minus promptè vel tardè iuxta proprietatem acida combibere, & absumere. Et est ratio, quare cornu Cerui vstū à sem-uncia ad integram in aquis refrigerantibus feliciter cum successu febricitantibus propinatur. Nam sicut cornu Cerui reliquaque crustacea ex aceto absorbent, & combibunt acidum volatilem salem, sic aciditatem in febribus tollere, & absumere non sine magno animi gaudio animaduertunt: *nam simili prorsus modo operatur hominis natura*, concludit summus Hippoc. de diæta.

Præter vulneraria sunt, & occultiora, & volatilia alcalia in vegetabilibus, quæ refrigerantia nominamus, ut lactuca, portulaca, farfara, intyborum genera, quorum alcali valde est fugitiuum, &

Specificum morborum acidum, quia à priorum demonstabile non est, ideo ab effectu saltem cognoscitur. Vide cap. 21.

occulta alcalia.

154 TACHENII

reperitur solum in earum succis,
& aquis distillatis, vnde elicitur:
huiusmodi herbas exsiccatas nul-
lius esse valoris, quia earum alcali
expirauit.

*aqua refri-
gerantes
alcali con-
tinent.*

Sic & aqua distillata ex rana-
rum spermate (totum sperma si
patientia vteris ex balneo eleua-
tur in puram aquam relictis gra-
nulis nigris, & aridis, quæ non
sunt reicienda) abundat occulto
volatili alcali, quo plumbum ex
dicta solutione ilico precipitat,
imò promptius, & copiosius, quam
vlla aqua alia refrigerans, quare
magni est æstimanda in plurimis
affectibus calidis sic dictis ex pec-
culiari acido obortis: desperatam
vteri hæmorrhagiam feliciter hu-
ius aquæ potu sanatam noui, qua-
tenus appropriatam aciditatem
sanguinis primo absorbet, postea
inhibet, & arcet.

*Spermatis
ranarum
aqua.*

Hæc etiam aqua parti podagra
dolenti applicata, miro modo placando
auxiliatur, quatenus acidi-
tatem attrahit, mortificat, & alte-
rat. Cum vero dolor vehementior
sentitur, tunc aciditas est in maio-
ri copia, & vigore, ideoque alcali
mortificante manifestiore opus
est, vt tractatu de podagra mecha-
nice ostendam.

Vn-

HIPPOCRATES. 155

Vnde erudimini, podagrici doloris causam non ex catarrho descendente, sed ex acido provenire, si alias à iuuantibus, & nocentibus sumenda sit principalis indicatio, vt Auicenna docet.

Quare hanc aquam antiquissimæ Hippocraticæ medicinæ interpretes semper in maxima veneratione habent, & habuerunt Crollius, Sennertus, Sala, Tentzelius, Hartmannus, Riuerius, atque alii quamplurimi celeberrimi doctissimi viri, & maximæ famæ practici, qui tamèn omnes nequitiae titulo asperguntur à deside, & ignaua decanorum turba, quasi hæc aqua catarrhum (vt aiunt) qui ad articulos defluxit, repelleret.

Sed cum valida, & manifesta ratio in promptu sit, hanc sc. aquam catarrhum, si quis est, non turbare, sed acidum podagricum magno ægrotorum solamine mortificare, & transmutare præter experientiam rationem confirman-tem, subscribit clarissimorum virorum auctoritas, idè contumeliosum nequitiae titulum, quo Austriaca, & Norica decanorum societas aspergit prænominatos nobilissimos Medicinæ professores, ad ortum remittimus.

G 6 At

At non solum aquæ ex refrige-
rantibus herbis distillatæ alcali oc-
cultum continent, sed etiam aqua
communis, putealis, vel fluminis,
cuius ratione nutrit animalia
plantasque omnes. *Aqua simplex*
nutrit, & in aqua est magnum se-
cretum, ait Hermes. Nutrire au-
tem non potest aqua, nisi habeat
alcali nutritivum, quod probat
Hipp. mechanicè 1. lib. de diætâ;
his verbis.

Aqua nu-
trit.

Ferrum a-
cidum.

Ferrum, inquit, *ignitum, & in*
aqua extinctum acquirit robur.
Ferrum enim habet nimium vo-
latilis acidi, quo sponte in scoriam,
& ferruginem abit, cum vero aci-
dum ferri ab alcali aquæ combi-
bitur, tunc magis resistit.

Sic fabri cultrarii, & gladiatorum
perungunt opus cornuum rasura,
cum illa candefaciunt laminas in
igne, donec rasura colliquefeat, &
alcali ferro communicetur, fitque
ideò robustius. Hæc est causa, ut
transcutes juxta eorum officina-
nas, nonnunquam cornuum vstro-
rum sætorem percipiant.

Aqua alca-
li continet.

Facile autem probatur inesse a-
quæ communi alcali occultum
per supradictam salis saturni solu-
tionem, quæ ab aquæ instillatione
ilicò lactescit; argumento, quod
alcali

HIPPOCRATES. 157

alcali aceto (quo plumbum solutum erat) iungitur, plumbumque deseritur.

Simili prorsus modo contingit argento in aqua forti soluto, nam addita aqua communi statim lactescit, cum vero eadem aqua distillata fuerit, argenti solutionem amplius non turbat: argumento, alcali per distillationem iam separatum esse.

Qua de causa Iohan Baptistæ Porta *lib. 5. magia naturalis cap. 5.* iubet aquam bis, vel ter distillari pro arbore ex argento, & mercurio, quam vulgus sat ineptè philosophorum appellat. Quare etiam distillatæ aquæ ex cephalicis sic dictis, neque argentum, neque plumbum ex supra nominata solutione præcipitant, quas dixi etiam in succis alcali non continere.

Adeoque illa solum aqua ex refrigerantibus distillata, & communis non distillata continent alcali volatile, huiusque ratione aqua nutriat necesse est. Hinc *Laetantius lib. 1. cap. 1. à qua sunt omnia.* Quod ante Hippoc. Thales Milesius fortassis antiquissima hac arte etiam cognouit teste Laertio in Talete. Sic Hermes antiquis-

tiquissimus: *Aqua, inquit, est suscepibilis nutrimenti in hominibus, & alijs: & sine aqua non operatur natura.*

Quoniam de aquis refrigerantibus est sermo, non praterendum a butus aquæ rosarum, quam refrigerare vniuersaliter dicunt, quæ tamen opinio hac mechanica reprobatur.

Venetijs hæc, vt & omnes ferè aquæ, distillantur ex cupreo instrumento (nonnunquam stanno intus oblinito, quandoque ob vertustatem stannum est consumptum) hanc aquam propinant pueris, quia vermes enecat, & expellit, nonnunquam etiam vomitum mouet, hanc operationem, & virtutem aquæ rosarum vulgus adscribit.

Aqua rosarum non est frigida nisi per plumbæ vasa sit distillata

At aqua rosarum non est frigida: naturæ planè, sed temperata, habet enim occultam, & insensibilem aciditatem inseparabilem, qua nunquam destituitur vsque ad sui annihilationem: cum ergo per cupreum alembicum fluit, occulta eius aciditas abradit de cupro quosdam atomos, quæ inuisibiliter aquæ commiscentur: visne videre cuprum? Stilla in portunculam huius aquæ vnā vel alteram

HIPPOCRATES. 159

ram guttam alcali urinae, & ilico
tota aqua viridescit, eo quod sub-
tilissima aciditas aquae avidius ar-
ripit subtilissimum alcali sibi ma-
gis simile, quam metallum, quod
ideo paulatim in viridem fundum
cadit, & aqua à cupro separata vo-
mitum amplius non mouet, ne-
que vermes necat, critque similis
illi, quae per vitrea vasa distillatur.
Fundum autem viridem exsicca,
atque liqua cum borrace, redibit-
que in cuprum.

Non solum autem herbae vul-
nerariae, & refrigerantes habent
occultum alcali nutritium, sed
etiam olera omnia, ob id expetun-
tur à stomachi acido excedente;
Estque hoc alcali causa, quae raro
inebriantur, qui ante strenuam
potationem brassicam coctam co-
medunt, alcali enim harum her-
barum sicut temperat acidum vini
inebriatuum in stomacho, ita
etiam acidum vulneribus obor-
tum absorbet, & absumit.

Quare autem quaedam simpli-
cia, vt millefolij succus Haemor-
rhoidibus, Fumariae ictero, Brusci
urinae, Guaiacum lvi venerae, a-
liaque quan plurima alijs specia-
liter conferant, vt & in quo consi-
stat purgantium facultas, ea nunc

hic

*Olera om-
nia alcali
volatile
continent:
acida erra-
tia absor-
bent: nutri-
cibus lac ge-
nerant. A-
cida enim
lactis im-
pedimento
sunt.*

*pecifica
media.*

hic enarrare nimis operosum esset, lampada tradidisse fat est; hoc scripto saltem occulta hactenus falsa manifestare invita minerua coacti fumus.

Obiectio:

Sufurriones hic audio, eò quòd per plumbum solum vegetabilium alcalia volatilia demonstrare contendam, cum etiam falsa quæque plumbum ex hac solutione præcipitent (id nimirum est, quod integro capitulo antea confessi sumus) hac tamen cum differentia, quod plumbum cum sale deiectum cadit pulueris forma, clarum supernatans distilla, & habebis acetum, quod plumbum solum tenebat, cadit autem ex aceto, quia sal aceto affinius, & leuius pondere, quam plumbum.

Sed misce alcali herbarum, vel potius stilla succum dictarum herbarum in illud solum plumbi, & videbis plumbum non præcipitanter cadere pulueris forma, sed fieri instar pultis; distilla autem supernatantem liquorem, qui tibi non acetum, sed aquam inspidam dabit: manifesto argumento, quod herbarum alcali aciditatem absorpsit.

Solutio:

Quantum luminis Hippocratica hæc doctrina addat medico, tam

HIPPOCRATES. 161

tam in componendis medicamen-
tis, ne vnum alteri obfit (imò sim-
plicium virtus miro modo. Haec
scientia exaltari possit) quam
etiam in morbis sanandis, iudicent
illi, qui sapores distinguere, & mo-
destè inuertere norunt, quod ad-
huc vnicò vrticæ exemplo osten-
dere satis erit.

Hæc recens, & madida vrit, & *Vrticæ ana-
lysis.*
vesicat, siccata adstringit, & san-
guinem sistit. Succus eiusdem coa-
gulatur in soluto plumbo in of-
fam nigram, quæ rursus in alcali
fixo confestim diluitur in obscu-
rum penetrabilem tamen colo-
rem: inde discitur vrticæ arefactâ,
& coctâ in lixiuio alcalizato (dul-
ci tamen, sicut faminae dicunt) ca-
nitium impedire. si quoquo die ca-
pilli cum eo peccantur. Succus
cum vitriolo in grumos concre-
scit flavescentes, qui cum spiritu
eiusdem vitrioli iterum dissol-
uuntur in pellucidum liquorem.

Huiusmodi examen, aut non
valde dissimile forsan instituit Sa-
lomon *sapient. libro cap. 7. v. 21.*
inquiens, *absconsa viriues radi-
cum, & virgultorum differentias
didici à Sapietia omnium artifice.*
Sicedoctus disputauit à cedro li-
bani, vsque ad hyssopum, qua de
pa-

pariete egreditur 3. Reg. 4. v. 33. Non enim est credibile, quod vit gravis, & in omni scientia illuminatus verba funderet de qualitatibus, & gradibus imaginariis, quos lingua metiri promittunt nostri Botanici, hæc inquam dici non possunt absconſæ virtutes.

Hoc est, quod voluit Arnaldus de Villa noua licet ob alias causas eius opera correctione indigeant in aphor. ubi in promptu habentur simplicia, inquit, dolum esse, si quis compositis utatur.

Spiritualis plantarum representatio. Cap. 20.

EXdictis, & ostensis emergit fundamentum, quo procedere debeat plantarum spiritualis representatio, de qua Quercetanus in libello contra Anonymum cap. 23. se enim vidisse ait apud Medicum quendam Cracouensem, qui adeo eleganter cineres cuiusvis plantæ apparare norat, earumque spiritus omnium facultatum auctores exactissime conseruare, quarum supra triginta vasculis diuersis vitreis. hermetico sigillo obſignatis habebat, ut si quis rogaret sibi rosam, aut calendulam demon-

HIPPOCRATES. 163

monstrare, tunc cinerem illius cum
vasculo, cuius speciem esset editu-
rus, vasculo rose tincto insignito,
vasis fundum lucerna admouit, ut
aliquantulum intepesceret, tunc
tenuissimus ac impalpabilis ille ci-
nis ex se apertam rose speciem
emittebat, quam sensim crescere,
vegetari, ac formam penitus ro-
tius rose floridae umbram, ac figu-
ram exprimere videbat. Hæc au-
tem umbratilis figura, vase ab
igne remoto, rursus in suos cineres
relabebatur: Hoc arcanum sum-
mo studio perquisivi, nunquam ta-
men assequi potui. Hæc ille.

Hippocratico Philosopho hæc
plantarum spiritualis resuscitatio
non vsque adeo difficilis videtur,
præsertim quando non violento,
sed molli igne procedit, naturam
imitando ut magister docet. Mo-
dum curiosis hic apponam, quem
tamen hætenus experientia non-
dum confirmare potui, propter
huius loci incommoditatem.

Ostendi ex Hippocrate ad con-
tium ACIDVM, & ALCALI anti-
quissima naturæ principia om-
nibus sublunaribus inesse, hæc
cum artificis manu non destructa
iaceant, sed solius naturæ regimi-
ni subijciantur, tunc istud subie-
ctum

Vulgus cre-
mat per
ignem, Hip-
pocraticus
per aquam.

Quædam
resuscitatio
per aquam
magis
conueniens

33.
vit
mi-
ati-
uos
stri
rof-
di-
us
ifas
ant
itur
s. si
en-
rgit
de-
re-
nus
rapi-
di-
qui
suis
quo
au-
na-
rer-
bsi-
eret
do-

Etum crescit, & vegetatur, vt testatur abicctissimus silex, de quo suo loco dixi. Hoc ergo si crescit, & vegetatur, necesse est vt acidum, & alcali habeant quoddam, quod operationes ad suos fines dirigat.

Istud autem est quod Magister lib. de carnibus immortale pronunciat, & cuncta intelligere &c. & de diata animam vocat, suo (igni idest) acido spiritui inseparabiliter vsque ad sui annihilationem iunctam, imo spiritum esse vehiculum animæ, atque vinculum, cuius beneficio corpori coniungitur, & alligatur.

Illud immortale vel diuinum Hippocratis, Rectorem alibi vocauit, tu voca, vt lubet, modo rem percipiamus, nam de verbis nemini litem mouebo. Hos tres Hermes antiquissimus Philosophus vocauit corpus, spiritum, & animam, & hæc tria necesse est vt lateant vnita in terreno illo corpore, quod figuram seminis nobis representat.

Huius seminis ex. gr. papaueris flore pleni colligatur libra semis cælo sereno, quod temperato loco conseruari debet in futurum ver: tunc vesperi obseruanda cæli claritas, quæ promittit serenam

110.

*Naturam
in omni re
similem do
cuerunt.
Hermes, Py
thagoras &c.
posteaque
Hippocrat.*

HIPPOCRATES. 165

noctem, qua semen exponendum est larga vitrea eleuata crepidine tabula, ne decidere possit, & locanda in pratum, aut hortum variorum florum, & herbarum feracem (nisi enim terra fuerit fertilis, sterilem colliges rorem) mane ante solis ortum rore madidum semen curiosè de tabula vitrea demere, & in phiolam huic rei aptam osculo cera bene obfignato seruare debes, ne ros expiret, sed à semine combibatur, ros enim adeo leuis est à spiritibus (quos occulte acidos, & volatiles in cap. sequenti imo occultum vitæ cibum, vt Cosmopolitæ verbis vtar, ostendam) in aere imprægnatus, vt cum inclusus in oui testa fuerit, & appositus hastæ obliquè positæ, tunc ouî à Solis calore eleuatur ad summitatem hastæ, vt docet Hil. debrandus in Magia naturali.

Deinde rursus serena nocte tabulam cum seminibus exponere debes in dicto prato, vt rorem semina hauriant, quæ iterum ante solis ortum in phiolam dictam obfignabis, ne fugiat ros, sic semina paulatim à rore hausto turgere incipient, acidum, & alcali à rore, & superum influxu vires acquirere, & rore dirigente, sic expositio
& re.

*Vascula
fuerunt aut
Quereet.*

testa-
o suo
r, &
m, &
quod
zat.
gister
pro-
& c.
suo
para-
atio-
neffe
neu-
con-
um
vo-
rem
emi-
her-
hus
ani-
t la-
po-
obis
eris
mis
lo-
um
celi
am

& repositio tamdiu repetantur, donec germinationis, & vitalitatis signa edant.

Interim dum hæc fiunt, oportet in eodem prato cum mundis lineis supra lignicis baculis expansis, rorem colligere, & in vase vitreo optime clauso custodire, qui, dum quiescit, deponit suas feces (à pulvisculo per aera volitante) huius puri roris tantum superfunde seminibus, ut digitum transversum plus minus ferè supermineat, & sic colloca in balneum vaporosum. Raimundus enim in Testamento docet cap. 24. *illud quod facit Natura, So'is, & stellarum calore, hoc idem facit ars per calorem ignis, dum taliter temperatur, ut non superet virtutem motivam, & informat uam, quæ est in materia influxa de super.* Quare ignis admodum caute regendus, nam, inquit Turba: *si compositum, plusquam oportet, regatur, lumen eius à pelago desumptum extinguatur.*

Priusquam vero in balneum collocetur, claude phiolæ osculum liquato cum sulphure, acidum & alcali, humido & calido, fota tunc inuicem agere incipiunt, liberabunturque à terreo seminis

cor-

HIPPOCRATES. 167

corpore; quo includuntur, & die-
rum curriculo hæc naturalis com-
positio in summitate viridescet, si-
cut aquis stagnantibus per am-
bientem æstatis calorem, & in
vmbra latentibus contingit: sub vi-
ridi ista pelle perficitur tunc vno
facultatam, quas & volatiles, &
vnà cum rectore ab acido insepa-
rabiles (per se mori nescientes ait
Hipp de diæta) ostendi, quam v-
nionem confermentationem ap-
pellare licet.

Domicilium, seu seminis cor-
pus, mortua substantia erit, quæ
viriditatem, idest fermentationis
bullas cum liquore superfluo in
se, dierum cursu absorbet (vt vide-
mus in stagnis viride efflorescen-
tibus); veriturque paulatim in
puluerem subtilissimum cineri
similem, postquam maturitatem
acquisiuit.

Hoc vasculum cum intepuerit,
vt vidit Quercetanus sine dubio
roris leuitas confermentata cum
rectore, & facultatibus seminum
eleuabit papaueris iconem.

Vasis osculum si vitro colliqua-
tum fuerit nunquam peritum iri
existimo: & si fortasse practica de
verbo ad verbum speculationem
non sequatur, ob id requiro soler-
tem,

do-
is fi-
ret
lin-
is,
reco-
lum
pulis
nium
se-
um
&
ro-
sta-
uod
um
ca-
ere-
oti-
stin-
tare
us,
um,
uen-
tin-
um
cu-
aci-
do,
int,
inis.

ante illud
adde de qd
qg uncial
per abita
ut de an
de illi qd
tuzum

monstrat
vnde qd
q. 2. 13

tem, & ingeniosum experimentatorem. Haectenus vt dixi mihi periculum faciendi locus commodus Venetijs non est, neque erit, propter defectum foecundi, & puri roris qui turbatur ab hali-nitro indefinenter hic spirante, vt muri omnium adium testantur; ros enim ipse perpetuo halinitro commixtus infectus recidit.

Huiusmodi spiritualis rerum regeneratio à Paracelso in naturali Hippocratica doctrina illuminato sub *Homunculi* generatione occultata fuit. Nam *spiritus rerum*, *sophorum Homunculus* est, ait *Conrad. in Amphit. fol. 211.* quem Senertus *de consens. & disconsens. cap. 4.* vt & alij medicinae fatrapæ huius doctrinae ignari secundum literam intellexerunt, atque virum vt impium blasphemarunt, & in exilium pro crisperrunt.

Addo, quod in vniuersa philosophantium schola etiam magno labore nihil reperitur, quod mysterium resurrectionis clarius nobis ad oculum demonstrare possit, quam naturæ propria instrumenta ab Hippocratico à quis quilibet mundata, rursusque reconiuncta, reunita, & regenerata: si my.

*Hali nitri
fit ab exhalatione putrida
urina, & varijs
sibi commixtis.*

Homunculus. Paracelsi.

HIPPOCRATES. 169

fi mysterium per huiusmodi naturalia demonstrabile esset.

Dicta in summam contrahit.
Cap. 21.

Alcali & acidum volatile in vegetabilium familia per ignem concremantur in sal fixum, vel in plane alcalizatum. Modum quidem verbis magnificis promittit reformator in *Mantissa Hermetica fol. 788.* nullibi tamen reperibilem.

Interim vituperat salia, quorum cineres cū sulphure comburūtur, reprehenditque Hartmannum in *appendice fol. 101.* vt *pestimum scriptorem, nilque ineptius doceri,* inquit, *quam salia alcalia acidis miscere.* (quasi ipse non docuisset alcali viperinum cum acido spiritu salis miscere: vt etiam spiritum vitrioli cum sale absinthij alcalizato sub titulo *spiritus vitrioli coagularus in mantissa fol. 788.* & rursus *fol. 100. in Appendice* summis laudibus iterum extollit huiusmodi mixta salia) & paulo post iterum admittit cineres cum sulphure calcinari. Inscius sub incertitudine domina, quid eligendum?

H Scien-

*Aer volati
2. ca.*

Sciendum est, nullum vegetabile habere sal fixum, cuiuscunque sit generis, nisi comburatur actuali igne, ita vt acidum vrendo in alcali, & vicissim alcali in acidum agere, & apprehendere queat, vt in vini succo, & eius tartaro ostendi. Testis mihi erit signum putridum, licet hoc summo studio in cineres redigeris quocumq; igne, sal tamen exinde non elicit, acidum enim, & alcali ambo volatilia abdere sunt absumpta, & nil nisi cadaver inutile reliquere: sin vero comburatur ante putrefactionem, tunc habebis intentum.

*Fuliginis
generatio*

Principale studium, & labor itaque erit in hoc opere, vt herbae sint recentes, & minime siccae, tunc nimirum concremande, innata humiditas cum bullit, soluit acidum, & alcali, quae soluta agunt in inuicem, vnum apprehendit aliud, & ambo fixantur iuxta concreti proprietatem, pars autem quae cum flamma effugit, & ab acido non arripitur in tetram fuliginem coagulatur, & camini spiramento adheret, ex qua facili methodo volatile alcali elicies, nunquam autem sal fixum.

Quomodo autem fuligo per distillationem in volatile alcali redu.

HIPPOCRATES. 171

reducatur, quod per es assumptū
acidos vapores in melancholicis,
& vterinis affectibus animale
spiritum in suis cellulis perturba
tes ilicō refranat, docet Keslerus
Hartmannus, & alij.

Vegetabilium concremationis
actus fermentatio vocari meretur;
transmutantur nimirum ambo
principia naturæ in vnum artifi
ciale, vt in saponaria, & vitraria
arte rudibus exemplis supra osten
di. *Simili prorsus modo, ait Magi
ster de data, operatur hominis na
tura &c.*

Exemplum sit absinthium viri
de, siud viride sub camino, vel lo
co aperto accenditur, flamma im
pedienda est summo studio, fatiq;
erit in cineres conuerti, qui post
concremationem in larga olla ter
rea, & humili, vel supra ferrea ela
tæ oræ tabula, vel lamina, accensis
subtus carbonibus in fornacula
venti, vt portula claudi, & aperiri
pro necessitate queat, spatula fer
rea semper mouendi sunt, donec
optimè albescant, quos sacco lineo
acuminato, vel si pauci sunt car
tæ acuminatæ impone, & aquam
communem perfunde, quæ indè
transcurrens sale prægnans, lixi
uium vocatur.

H 2 Hoc

*Fermenta
tio quid si*

*Sal absin
thij.*

Hoc percolatum lixiuum in sartagine ferrea (non vincta in culina) celeri ebullitione coagula, & constringe in massam, & quando instar mellis spissescit, assidue spatula moueto, & exsiccabitur in puluerem griseum, quem statim ollæ non vitreatæ, super fornacula venti, clauso ostiolo, impone, ac obrue carbonibus minutis, vt sensim incalescat sal ad brunitatem vsque, non autem lique scat, refrigerata olla, projice sal in vitreum vas, vt sufficiens aqua dissoluatur, moue baculo ligneo aliquoties, & solutum quiescere per mitte 2., vel 3. dies: clarum liquorem à fæcibus sine vehementi motione effunde, & in plumbeo, vel vitreo vase in arena posito aquam exhalare sine bullis per mitte, donec salina cuticula supercreseat.

Tunc remoueto vasculum, & sequenti mane collige splendentia grana salis, quæ aqua limpida celeri motu abluenda, & exsiccanda sunt.

Remanens lixiuum iterum arenæ impone, vt aqua exhalet vt pridem ad cuticulam: ambo hæc salia conjunctim in vno vasculo vitreo sunt asseruanda, quæ dicto modo parata referunt sui concreti crasin.

VI-

*Sint salis
uncia 4. a-
qua libra
circiter, sic
optimè de-
positio fit*

HIPPOCRATES. 173

Vltimo hoc lixiuo vrinacei fa-
poris, & fetulenti odoris vtuntur
plurimi pro pedum lotione con-
tra podagræ dolores, quod acidum
morbofum trahat optimo succes-
su: alij pro vitris abluendis refer-
uant.

Hæc est facilis, & naturalis ra-
tio parandj vegetabilium salia,
quæ nunquam liquefcunt per se,
neque ingrati sunt saporis. Libra
huius cineris fundet fere vncias
quatuor salis puriffimi, sed arida-
rum herbarum cinerum lib qua-
tuor vix dabunt salis vnciam. Vbi
igitur obseruandum, quod succu-
lentæ, vt cochlearia, fumaria &c.
in candente furno bene obturato
incinerari debent, vt & fabaria,
feu crassula: huius succus recens
expressus confestim sanat serpigini-
nes in facie obortas.

Alcalia fiunt ex vegetabilium
incineratione simili modo, quo-
rum tamen quædam facile in li-
quorem vertuntur; eò quod vacua
sunt, ob id ex aere, quo inest oc-
cultus vitæ cibus, exfariari optant,
vt supra oculariter ostendi, quare
eiusmodi non coagulantur nisi
calore ignis aut solis: quadrat hîc
Cosmopolita sententia tract. 5.
Congelatur omnis aqua (alcali)

H 3 ca-

calore, si est sine spiritu: congelatur frigore, si habet spiritum (acidum) & licet de nobiliore coagulatione loquatur, natura tamen in omni re similiter operatur Pytag. sententia.

Reformator cineres coquendos & lixivium inspissandum ad siccitatem, & postea fusionis igni sine discretionem committendum, docet *Mantisse fol. 789.* sic loco salis vegetabilis, semper inane, & causticum alcali euadit: sal enim absinthij fundamentalis suo puncto est ex acido falsum, & non plane in igne constans, ut ostendi; sin vero fusionem patitur, tunc agunt in inuicem ambæ facultates, & in alcali fixantur, sicut omnibus arte paratis salibus contingit.

*Ignis pro-
fessor publi-
cus.*

Igitur ex solo ignis regimine alterantur res, mutant nomen, virtutem, & efficaciam. Et hæc est causa, quod vires salium ab ignaro præparatorum nunquam sint æquales, quando nimirum alcalizantur, laudantur ab imperito (ex gr. sal absinthij) in colica profuisse (quæ tunc ex acido erat, quod alcali combiberat) cum vero ex acido falsum, & suo modo volatile à perito præparatur, ut ostendi, stomacho, & pertinaci oppilationi pro-

HIPPOCRATES. 175

prodest: estque basis pro cacthectico pulvere Quercetani. causam erroris, humoribus noxijs adscribunt.

Absinthij salis scrupulum dissolunt in media vncia aquæ eiusdem, cui addunt sem vnciam olei recentis amygd. dulcium, conquassant in vitreo vasculo, vt lactis colorem referat, hunc potum non inutiliter pueris contra vermes propinant.

Sic multa fiunt fixa, si debito calore, & iuxta subiecti perpeffionem, & suis requisitis tractentur, quæ alias essent volatilia, alium nimirum calorem, & instrumenta requirit sanguinis fixatio: aliud ingenium, quando nitrum, & arsenicum fixantur: aliud, quando totum nitrum in spiritum conuertitur: alia requisita, quando antimonium, & sulphur fixantur, sic etiam alia est operatio salium, quæ priusquam fixantur, omnia sunt volatilia, vt in ligno putrido ostendi.

Hæc est ratio, quare ligna, ex quibus componunt naues bellicas Veneti sapientissimi, & prudentissimi Patres aquis submergunt in ornatissimo, ac instructissimo armamentario verè mundi mira-

H 4 culc.

*Omnia ipsa
fixa fiunt
per diuinam
necessitatem.
Hæc de
diata*

Veneti ingeniosi

culo iubeant recentia per plures annos , ne scilicet aer illa penetret , fiantque sub aquis aded constantia, & fixa, vt saxa æmulentur .

Sin vero in aere flaccescere incipiant, priusquam submergantur, debent prius modestè aduri , vt acidum, & alcali in inuicem colligantur, & quasi incrustentur, sic per sæcula non corrumpuntur, neque putrescunt . Sic incrustantur pali, qui in terram defiguntur pro fundamentis magnificorum ædificiorum, ne marcescant .

Hortulani in vicinis insulis in cineres reducant herbas in aere arefactas , venduntque cineres pharmacopoli sub bona fide , qui cum parum , aut nihil salis exinde eliciant reprehendunt horticultores, quod scilicet cineres nullius utilitatis fuerint ! respondunt, quod inter transportandum , à cineribus aqua marina sal abstulerit , facile id credunt plurimi aliam causam ignorantes .

Cum autem vegetabilium recentium cineres acri flamma colligantur, tunc sane in ignea ebullitione acidum , & alcali seinuicem apprehendunt , vt fit in Lituania, Scandia , & Muscouia , & fixantur in saponaria , vel vitrifican-

HIPPOCRATES. 177

cantia, vt Zoar super Exodum no. taunt: non secus, quam reformator sal absinthii per colliquationem facultatum rustico modo (in Mantissa fol. 789. Medicinæ inutili) vitrificare docet, huiusmodi tamen alcalizatum sal absinthio, & concretis, priusquam à plebeo tractantur, non infuit, vt ostendi.

Sin vero alcalia ex merecephalicis sunt preparata, & cum propriis oleis distillatis iusta proportione, debito requisito tempore, artificiosa, occultaque circulatione, idoneo vase coquantur, dant ens mirabile. Sic oleum cinnamomi absorptum proprio alcali (vestibus scilicet spoliati) efficit in paralisi, similibusque morbis, quantum de illo speratur. Oleum Tartari volatile, & pingue cum proprio alcali iusta proportione spifcefcit, vt sapo.

Hoc exemplum de tartaro cum reformato olim oretenus per modum informationis à me audiui, statim coxit alcali viperinum cum oleo tartari diuersæ naturæ rustico more, imo minore cum obseruatione: coctione enim in phiola longi colli cum alcali saponis consistentiam acquisiuit: hic tamen amieam informatio.

H s nem

nem mihi vitio vertit in admodum longa epistola scribillans.

O cum tartari quod affūdere iussisti, piceam omnino naturam induit, eaque est spissitudine, dum refrigit, ut scindi possit, ita animaduerto, me penitus deceptum esse: verum quidem est, me sepius ex ore domin. vestra audivisse, quod huius salis preparatio ingens lumē in Cbim. a praebeat &c.

Qui amat,
& si rustici
sunt mirū
in modum
venusti
evadunt

Debuerat oppido, si tantum in cerebello habuisset salis, ut huius inspissationis necessariam causam perquisivisset, sed statim illud, quod ignorat, fucum, & imposturam sol. 487. esse, declamat. Quemadmodum autem animaduertit huius inspissationis causam vulgo, & saponem conficientibus notissimam, sic etiam animaduertit, quae reformare somniat.

Arrige ergo aures, omne oleū, ut & pinguedines occultum habere acidum, in quod agunt alcalia, illudque absumunt, alias nunquam sapo fieret: oleum enim distillatum oliuarum, rodit, soluit; argentum insensibiliter, cum illi iniectum per breue tempus fuerit, quod nisi aciditas illi inesset, non contingeret: remanens spissum, ferrum a rubigine melius pra-

Oleum la-
terinum
est acidum,
& calefacit

HIPPOCRATES. 179

præferuat, quatenus per distillationem præfatum acidum est ablatum: vertiturque tandem acuto igne in carbonem alcalizatum, quod probatur affusione acidi cuiusdam. Et est ratio, quare armamentarii urbis nobilissimæ præfati, priusquam arma perungenda curent, oleum ad medietatem ferè leni igne euaporare sinunt.

Sic vulgus in acerbis doloribus (plerumque ex acidis) expetit oleo inungi, quod ardet coram imaginibus, idque dolorem mitigat, hanc gratiam superstitiosi Græcæ populi attribuunt imagini, antè quam ardet lampas. Causa tamen est, quod illud spissum in lampade per flammam amisit subtiliorem acidam partem: spissum remanens non facile ardet, quia subtili acido est euacuatum, quare impatiens inanitionis nouo acido saturari rursus optat, illudque reperit in membro dolente, hoc extrahit, recipitque in se, & dolor cessat, aut saltem mitigatur.

Oleum antiquissimum induere Balsami naturam, clamat vulgus, quia oleum centum annorum in Brixienfi castello subleuat multos à doloribus ex acido: ob vetustatem enim alcali superauit acidum,

Oleum oliuarum spissum, alcali refert

Oleum vetus quare rancescit

H 6 hinc

no-
dere
am
um
ani-
es-
vius
se
in-
&c.
in
uius
sam
ud,
ostu-
em-
ertit
ilgo,
otif-
ertit,
leu,
ba-
alca-
nun-
n di-
uitq;
n illi
fue-
isset,
spif-
elius
æ-

hinc tandem rancescit: quare veneranda antiquitas in compositionibus pro externo usu oleum vetus instituit.

Poma putrida

Eadem ratione poma putrida magis refrigerant, quam cœcta, quæ ideo anodina appellamus, quia alcali oppressit acidum, nec in distillatione ardentem spiritum edunt, sicut fermentata.

Vnguentū refrigerans

Butyrum recens, plus habet alcali, quam acidi, ideo magis refrigerat, quam oleum. Vnde contra ariditates, & fissuras, tam labiorum, quam manuum, quæ hyberno tempore plurimis magno sunt incommodo: fac hoc vnguentū.

Accipe ceræ novæ sem. vnciam, liquefac leui igne, cui adde vnciam butyri recentis, post infunde 3. vel 4. circiter vncias vini generosi, & misce, vt vinum lauet mixturam: remoue ab igne, vt refrigerat, vinumque separatim sit: pinguem massam forma in globulos, & vtere. Hoc vnguentum etiam forunculorum ardorem, & dolorem miro modo mitigat, & refrigerat. Hinc schola Salernitana.

Lenit & humectat, soluit sine febre butyrum.

Nec butyrum coagulatur, nisi lac prius accescat, & si in butyri confectionem.

HIPPOCRATES. 181

ctionem alcali fixum iniiciatur, vt acidum impediatur, nō fit butyrum, acidum enim debet coagulare alcali. *Idest si spiritum habet, coagulatur frigido, ait Cosmopolita, quasi diceret, si acidum habet.*

Sic & salia alcalizata facillimē in aere aperto diffluunt, & solvuntur: sed quamprimum affunditur acidum, vt alcali superet, indurescunt & coagulantur.

Sulphur in sua pinguedine occultum habet acidum, & ideo non solum in oleo, sed etiam in alcali promptissimē dissolvitur, nunquam autem in manifestē acido licet potentissimo, quod potius sulphuris pinguedo absorbet, & repetito cohobio in alcali vertitur, quod fumienduli tunc sulphur fixum vocant, & avaris imperitis illud philosophorum esse, verbis magnificis persuadere conantur, quia, sicut metallum in igne fluit, nec accenditur, in aperto autem aere cum pessimo fatore diffluit.

Cum vero accenditur ante fixationem sub vitrea magna cauitate, tunc occulta fumosa aciditas condensatur in succum acidissimum, quem sulphuris spiritum dicunt, qui est noua creatura toto caelo

Sulphur

caelo diuersa à priore .

*Sulphur in
oleo lini ca-
llum, fini-
git pulmo-
nem, spirat
que odorem
putridum*

Laudatur autem sulphur à Dio-
scoride in pulmonum affectibus,
adduntque alii esse animam eius-
dem: intellige cum ab Hippocrati-
co euacuatur, & in terram insipi-
dam lacteamque fixatur, tunc
inanitionis sic impatiens, rur-
susque suo simili exsatiari deside-
rat: auidè itaque combibit, & ab-
sorbet pulmonum acida putrefa-
ctiua, quæ à capite descendere,
contendit vulgus. At sine dicta
preparatione dictis affectibus
planè inutile reperitur, id quotidè
in praxi experimur. Hæc autem
terra à peritis lac sulphuris merito
appellatur, perficitque plurima,
quæ Crolius titulo eius subscrip-
sit.

In empiemate autem sine febre
potest exhiberi integra drachma
pro dosi sulphuris mundi quotidie
bis, & apostema (vt vocant)
maturatur celerrime. Sic quoque
in tussi aliisque sine febre thoracis
affectibus cum iride florentina, &
saccaro in pulteris forma non sine
fructu propinant, febre enim ab-
sente, abest etiam acidum erodens,
& tunc sulphur purum, quod oc-
cultè acidum, vel igneum ostendi,
audacter propinatur ad morbi
ma-

HIPPOCRATES. 183

murationem vique . Sic quoque sulphuris externa inunctio scabiē, quæ ex alcali frigido est, celestimè exterminat : acidæ verò vel calidæ cum vehementi pruritu coniunctæ nil prodest .

D'illa quoque acetum (cui inesse oleum pingue , & aquam ardentem ostendi) facies aridas in cucurbita restitantes compe lle ex retorta , & exhibit acidum potentius priore , & oleum pingue : caput mortuum ex retorta reduc in cineres , ex his aqua comuni alcali elicitò , quod proprium acetum iterum combibit , & absorbet : ex phlegmate quod abstrahis , fit aqua ardens ex alcali , & acido , habesque tartarum regeneratum &c. *Sic omnia in omnibus* , idest acidum , & alcali vbique deprehendes .

Omnia in omnibus

Camphora (de qua acriter disputatur , vtrum calida an frigida) est alcali volatile , & refrigerat potenter in oleo amygdalino , dulci soluta , quantum fieri potest , vidi præputium tumidum , & inflammatum cum indicibili dolore confestim huius inunctione tolli : estque camphora ab ipsa natura propria pinguedine saturata , sicut ab arte similia fieri ostendi .

Aqua fortis odor frequens , A-trophiam cum acerbissimis doloribus generat . Helmont delibasi cap. 9. paragr. 73.

tentem

tentem enim, & rodentem aquæ
 fortis aciditatem, quæ odore solo
 suffocat quasi, in se combibit, ac
 cum ea olei formam ludit, non au-
 tem cum acido benigno suavi, &
 grato (aceto scilicet, ut & reliquis suc-
 cis acidis) quod notandum. Eo-
 dem modo malignum veneno-
 sum intus sætens, & rodens suf-
 focans illud acidum, quod in acu-
 tis per venas hinc inde fluctuat,
 & patientes sine intermissione ex-
 animat, camphora per os data
 paulatim in se absorbet. Quare in
 desperata pleuritide dissoluitur in
 spiritu vini quantum potest, & in
 alio vasculo habeas tantundem
 vini spiritum croci tinctura satu-
 ratum, hos spiritus confunde, ac
 misce: huius mixturæ scrupulus
 in oleo lini recentis exhibitæ nun-
 quam sefellit, vel in oleo amygda-
 lino, aut syr. flor. papaueris erratici
 à lini autem oleo vnica dosi sem-
 per felix sequitur successus: quia
 spiritus vitalis fit purior, & ala-
 crior, acquiritque vigorem, quod
 inter præclaros praticos primus
 obseruauit Auicenna, vnde rectè
 eam: *Theriacam contra venena
 calida appellat, celebratque. Spiri-
 tus, inquit, vitalis acquirit ab ea
 subtilitatem, & luminositatem*

HIPPOCRATES. 185

vehementem, & propterea latificat, & confortat. Adde non respondere vulgatum illud.

Camphora per nares, castrat odore mares.

Nam quotquot noui, qui illam à fordibus per sublimationem purificant (Refinatores dicuntur) tam Venetijs, quàm Amsterodami, quorum tota domus nil nisi camphoram spirat, sunt salacissimi, & secundissimi, & si propriae confessioni fides non habetur, in testimonium voca numerosam eorum prolem.

Camphora sic soluta in aqua forti, & cum aqua simplici precipitata, vel potius reducta, fit sapo, quo cum mulierum manus perungantur, & postea aqua abluuntur, absumit & credinem illam, quæ cutem exasperat, redditque eas molliculas lacteasque, ornamentum singulare muliebri sexui: *Quin & sanorum quoque curam venustatis causa suscipiendam esse: docet Magister præcep. libello.*

Insuper fit pasta familiaris, & domestica, ex mica panis candidi, & ex semine papaueris albi cum lacte contusis, qua cum manus, & brachia

Si loquar absq; veritate erubescam

quæ
olo
ac
au-
, &
uc-
Eo-
no-
tuf-
icu-
iat,
, ex-
data
e in
r in
& in
lem
atu-
, ac
alus
un-
gda-
itici
em-
quia
ala-
uod
nus
et è
ena
viri-
be a
rena
f-

chia vesperi cubitū eundo perungunt, & sequente mane sine humida ablutione demunt, sic alabastrī candorem referunt.

Quemadmodum camphoræ alcali volatile nullum trahit, & forbet acidum, nisi cum quo concordat, sicut magnes nil aliud quam ferrum: sic etiam alia sexcenta, quæ sola Chimia detexit, & ab Hippocrate appropriata vocari ceperunt, quod enim inquit, de prisca medicina acidum falsum &c. pluribus, & appropriatis permiscetur eò mitiora, & meliora euadere.

Hanc autem sacram scientiam non ex cartaceis, sed ex ingenti naturæ libro didicit. In Elba enim parua insula 20. miliaria italica complectens ferro diues per plurima sæcula ferrum fuit erutum, & hodie quoque eruitur, semel enim educto ad 20. annos denuo nouum renascitur, quia mater trahit ex multi ventris spiritu in aere habitante, quo cum concordat filium solis ferreum, qui corpus diurnum cursu assumit, & in nil aliud quam in ferrum maturatur.

In Carinthia vitrioli mater, seu alcali, inanis, & vacua, trahens multi ventris spiritu, quo cum concordat, fit prægnans, & paucis abinde

HIPPOCRATES. 187

abinde annis eruitur album vitriolum, non fecus, quam in nitraria Patavina, vt in Clauis cap. 2. ex professo notauit: natura enim nouit ex aqua in terra fructus producere, & ex aere illis suppeditare vitam, ait Cosmopolita tract. 11.

Sic argentum vitium à fordibus mundum, & euacuatum, fit mater, & inane alcali, libero aeri expositum trahit ex multi ventris spiritu id quo cum concordat, vt cap. 17. narraui, illa enim trahit Regem non Rex ipsam ait Bernhardus: distincta enim esse per ordines, & potestates sacrae literae docent, & multiplex experientia omnium rerum magistra in macrocosmo quotidie sine intermissione testatur, vnde Calid. in aere esse radices rerum non sine fundamento reliquit.

Ars imitatur naturam, in puluerem reducit partem vnã antimoniij, & tres partes nitri puri, hos pulueres misceat, & per vices accendit, vt deflagret vnã cum nitro eius sulphur, massa alba abluatur, & erit Antimonium euacuatum, & inane alcali, vocaturq; diaphoreticum. Istud euacuatum antimonium, nisi obturato vase conferuetur, dierum cursu iterum fatu-

un-
hu-
ala-
al-
for-
cor-
iam
que
po-
pe-
ifica
plu-
cen-
lere.
iam
enti
nim
ilica
plu-
um,
mel
nuo
tra-
aere
t fi-
die-
liud
feu
iens
um
ucis
e

faturatur simili spiritu, quem perdidit, ita ut quod pridem fuit hydroticum, rursus fit vomitium: adeoque nitri aciditas, quam in accensione hausit, non est illi propria, neque cum illo concordat.

Appropriatum quid sit Hippocrati

Simili prorsus modo, ait Hippoc. operatur hominis natura per os enim assumptum, cum reperit in microcosmo multi ventris spiritum, quo cum concordat, illud attrahit, pori tunc relaxantur, fitque diaphoreticum, vocaturque ab Hippocrate appropriatum: gaudet enim natura sua simili natura, illamque retinet, & in illa lætatur, magis quàm, si in corpore humano hinc inde erraret.

Nullibi igitur Antimonium istud vacuum, & diaphoreticum usus est, nisi in morbis, qui aliquid acidi veneni, aut occulti, aut manifesti præferunt, ut est pestis, caufones, petechiales, ac apostemata interna varia, quocumque loco extiterint, horum enim venenosum acidum fabrum antimonium trahit, & sorbet: ideoque pori relaxantur, urina vel sudor fluit, alias nunquam. *Hinc Basilus in repetitione antiquissimi lapidis sol. mihi 80. Pulvis iste, inquit, insignes possidet vires, ad exterminandos*
vete-

HIPPOCRATES. 189

veteratos multos, & ex ulceratos morbos &c. Quorum nimirum aciditates sunt putrefactiuae, & escaroticæ, eas nimirum hic pulvis combibit, atque consumit, & vt dixi pororum contractura relaxatur. Hac ratione recipitur in emplastrum, quod barbaro nomine oppodeldoch vocat paracelsus.

Hanc naturæ actionem vulgus exsiccare vocat: insensibilem enim euacuationem, perspirationem transpirationem, dissolutionem, & coagulationem ab Hippocrate toties inculcatam capere vix potest.

Quare veneranda antiquitas ea simplicia, quæ acida illa irritatiua circum cor oborta absumunt, cardiaca appellauit ad distinctionem illorum, quæ in alijs corporis humani prouincijs alia absorbent: distincta enim sunt ordine, & potestate.

Aliud ergo acidum est, quod Antimonium alcalizatum combibit: aliud, quod perlæ in palpitatione cordis: aliud, quod lapilli cancrorum in vulneratis, & contusis: aliud, quod cristallus in cholera, & diaphragmatisensione, quo in rabiem vsque, in firmos perducuntur, absumit, & absorbet.

Falsum est, quod decanorum
socie-

*Cristallus
alcalizata
ramen
bibit mor-
dax excre-
mentum
diaprag-
matis*

societas in vltima editione fol.
196. subscripsit cristallum intestina
erodere, & perforare, quæ nun-
quam per os datur, neque præscri-
bitur nisi præparata i. e. actuali
igne toties candefacta, & in frigida
extincta, donec friabilis fiat, dein-
de sub marmore subtilissimè con-
trita, tunc sane acida quæque sub
artificis manu bibit, sic quoque in
microcosmo, si propinatur, aci-
dum, quod cum illo concordat,
avidissimè arripit, & à rabioso
dolore potatorem liberat, non se-
cus, quam infans plorans tacet à
re delectabili sibi.

Aliud acidum, quod ferrum
maturum in obstructis, & laxis:
aliud, quod immaturum in hypo-
chondriacis quibusdam affectibus
trahit, & educit.

Aliud, quod sanguis hirci, dens
apti, priapus cerui in pleuriticis,
peripneumoniacis, & tussientibus:
aliud quod vegetabilium alcalia
volatilia in hæcticis: aliud, quod
lapis bezaar in opulentorum ani-
mi deliquio.

Bezaar si cum tantillo cinere
teritur manu impofita, & cinis vi-
rescitur optimus, & naturalis est,
cōtra, factitius. Sic illi, qui ingentis
molis, & pretij ostenduntur, repe-
riuntur.

HIPPOCRATES. 191

riuntur in vacca Indica, & nullam comparationem cum bezaar habent.

In opulentorum, dixi, animi deliquio, nisi enim eximio pretio lapidis respondens sit proportio ad acidum illud exosum, & morbosum frustra propinatur. Hinc Crato, se nullam opem ab eius frequentis exhibitione animaduertere potuisse, quod verum esse facile mihi persuadeo, praesertim dum grana tenuis propinatur, ut libri suadent.

Edoardo Regi, data fuit drachma. Vide Monardii, & Conciliatorem

Notarunt hunc defectum cum Cratone plures emunctiores urbis praetici, qui occidentalē praescribunt, non quod praestantior sit orientalis, sed quod vilior sit pretio, & ideo maiori dosi exhibetur.

Communis namque opinio est, sudorem urinamque propellere, quod tamen non contingit nisi ea quantitate propinetur, ut acidum morbosum, quod cum illo concordare debet, plane absumpserit, ut notavit Hercules Saxonia *cap. de febribus pestiferis* maximae famae praeticus.

Vulgus enim considerat, hunc lapidem (ut & quamplurima simplicia) agere in corpore, sicut cuneus à malleo compulsus, non ani-

animaduertens, quod extraneo sapore per lapillum (aut eius compar) absumpto, pororum contracturam relaxari, & tunc totum corpus per se transpirare, vt Hippocrates docuit.

Aliud inquam acidum, quod alcali tartari tam fixum, quam volatile in obdurato mesenterio bibit: aliud quod ostiocolia in osium fracturis: aliud quod coralia ab vtero laxo, & saluæ decoctum absumunt, & absorbent.

Sed nimis operosum esset, atq; nimiam in molem excresceret scriptura, si appropriatorum catalogum hic enarrare vellem: quare concludo *cum Hippoc. I. de diæta: nisi concors concordi assidet, & adheret*, frustra horum potestas indistinctè, & sine ordine in morbis offeruntur, quia *unumquodque locum suum seruat*, adeoque suo modo intelligentiam, vt habeant, necesse est, cõ quod stomachi insitum proprium, & manifestum acidum, quod mechanice ostendi, quo cibus in vitalem succum coquitur, & transmutatur, dicta alcalia non combibunt, imò non inurant, sed potius acuti, fortificant, & augent, quod admiratione dignum.

Hinc

HIPPOCRATES. 193

Hinc liquet, quod quælibet ac-
ditas, vel aura: (voca vt lubet) expe-
ctat, sequiturque lubens, & cum
patientia suum conueniens com-
par (sicut vitrioli euacuata terra in
Carinthia suam impregnationem,
vt supra notau) cum quo alterari,
transmutari, & adhærere gaudet,
neque alterum alterius familiam
perturbat: hac ratione Microcof-
mi nomen homo adeptus est. Et
Hermes in tabula, quæ superis, hæc
& inferioribus insunt.

Hæc sunt medicinæ fundamen-
ta, iuxta hominis naturam: vt pri-
mi inueniores eam intenerunt, iu-
dicaruntque artem dignam, qua
DEO adscriberetur, quem admo-
dum est receptum, vt docet Seneca
de veteri medicina: Non enim, in-
quit, citato libro siccum, neque hu-
midum, neque calidum, neque fri-
gidum &c. sed sapores, quos recen-
set ibidem cauitatibus, & ventri-
culis inesse ostendit lib. de arte,
inquiens, corpus humanum plu-
res habet ventriculos (i.e. sapores)
quos horunt illi, quibus hæc res cura
erit.

Et paulo post. Ex prædictis om-
nibus, nullum est, quod oculis
conspicienti videre, ac cognoscere
contingit; quapropter etiam OB-

*Macrocof-
mi rerum
semina esse
acida, per
alcalia su-
pra ostendi.
Sic in mi-
crocof. tam
sano, quam
morbo na-
tura hunc
consensum
studiosissi-
mè obserua-
re docet quo-
tidiana præ-
xii.*

Hac sunt
attributa
circumstan-
tia, & mu-
tationes
varia prop-
ter quas
diuturniore
morbo affi-
ctus affi-
dent, pre-
cep. libro

SCVRA mihi appellata sunt, non tamen quod obscura permaneant, & nos vincant, sed quantum possibile est, cognoscantur, & superentur: possibile autem est Hippocratico Philosopho, quantum ægrorum naturæ ad considerandum conferunt, & quantum eorum, qui perscrutati sunt, naturæ ad perscrutandum aptæ sunt. CVM MVLTO ENIM LABORE, ET NON MODICO TEMPORE PRÆ OCVLIS VIDENTVR, ET COGNOSCVNTVR, Quæcumque enim oculorum conspectum effugiunt, ea MENTIS OCVLIS obtinentur, & superantur.

Harum absconfarum virtutum (Sapientis verba) tam in macro, quam microcosmo, quam plurima Hippocratis autoritate, quantum compèdij breuitas permittit, luce clarius ad oculum demonstrauit: non tamen eo sine vt Hippocraticus quisquam hanc doctrinam coram idiotis exerceat, atque ostendet, MAGISTRO id admodum grauiter prohibente de proficua medicina.

Mihi quidem, *inquit*, maximè videtur, qui de hac arte disserere instituit, quæ plebeis nota sunt, dicere

HIPPOCRATES. 195

cere debere, cum de nullo alio, vel
querere, vel dicere conueniat,
quam de morbis, quibus ipsi ten-
tantur.

Id sonat si alia memineris, quã
excrementitios quatuor humo-
res pro morborum causa, & hos
suis ministris, & satellitibus victos
nou educere promittis (his nimi-
rum gaudent) eris defector, empi-
ricus, paracelsista &c. cum igitur
MAGISTER ignares hos socios
& plebeos timuerit! iuuat Hippo-
craticum illud Comici frequenter
ruminare *quod scis nescis*: quare
loquendum vt plures, & sentien-
dum vt pauci *Arist. indicat 1.*
Topic.

Ex dictis nunc concludere li-
cet, ne longius, quam par est, va-
gemur: Alcalia omnia esse corpora
inania, & vacua: nam fixum alcali
ex acido fixo silicis saturatum fit
petra, vt in calce ostendi. Et idem
fixum alcali silicis cum fusionis
ignem patitur, transit in vitrum.

Idem alcali fixum silicis, humi-
da via cum occulto acido pingui
ad maturitatem coctum mutatur
in saponem, vt suo loco prolixè
ostendi.

Vegetabile alcali, fixum tartari
nimirum, saturatum salis spiritu

1 2 fit

fit sal commune, omnes eius proprietates habens. Inueterata Eburnæ sculpturæ, & imagines spiritu salis perunctæ, postea forti lixiuio abluenda est aciditas, deinde aqua detergendum lixiuium, tandem poliri pumice, & tripolo indigent, sic vetustatem deponunt.

Idem vegetabile alcali, acido vitrioli saturatum, coagulatur in vitriolum, quod tartarum appellant vitriolatum, & quantum Reformatoris numerosa cohors subscribat, acidum sulphuris per campanam non differre ab acido vitrioli, verum non est, sed sicut acida omnia retinent, & conseruant feminis proprietates ad elementa vsque, vt de vino ostendi, sic etiam hic acidus liquor: cum enim roserit naturale corpus, ex. gr. arenam ignem nondum expertam, tunc ex eo naturale sulphur sublimatur.

Alcali vegetabile fixum acido spiritu nitri saturatum transmutatur in nitrum frigidum, flammam concipiens, & anginae remedium, quæ ante coniunctionem valida caustica erant.

Idem alcali aceto vini saturatum, vertitur in tartarum, omnes eius proprietates habentem, distillatur

Nil in mundo mori, sed omnia transire. Trismeg. in pyramandro.

HIPPOCRATES. 197

latur in oleum pingue, & in aquam amarum. Estque illud, quod sal vini essentiali nostrum nulla prorsus re peregrina adiecta decanorum societas adorat.

Simili prorsus modo, docet, meus Hippocrates procedere etiam hominis naturam, quæ alimenta alcali volatili repleta per acidum ventriculi primum in acidum chilum, & in subsequentibus in salum commutat iuxta proprietates acidi occulti, quod cavitates in se custodiunt, ut suis in locis claris verbis, & mechanicè demonstrati.

Sic alcali ab alui fecibus separatum, licet centies rectificetur, attamen spontè turbatur, & reinduit, quod perdidit.

*Fermenta
loci, mu-
mialia vo-
cant*

Ab urinae alcali odor inseparabilis est, sic sudoris alcali ab homine sano, non fetet &c.

Sic aliud est acidum, quod calculum coagulat, ut in dissolutione ostendi.

Aliud est acidum, quod in offibus alcali indurat, & sustentat, aliud in sanguine, aliud in venis, aliud in capillis, aliud inesse vnguibus necesse est, & ratio dicitur: alias nimirum generaretur quilibet ex quolibet.

I 3 Om-

Omnes musculi inquit Hippoc.
lib. de arte proprium suum ven-
 triculum habent: indicare volens
 quamlibet coagulationem specifi-
 cam requirere etiam specificum
 coagulatore, qui quamuis oc-
 cultus acidus tamen mechanica
 necessitate esse debet, vt in oleo,
 feuo, lacte &c. ostendi, alias nihil
 vnquam in vniuerso coagularetur.
Neque sane subiungit citato
 libro *Doctor meus, quæ dicta sunt*
eorum quicquam oculis intuenti
conspicere licet, id sonat: nisi in
 Hippocratica arte sis exercitatus,
 scripta mea non intelliges.

Hippocrates itaque deprehen-
 dit ea, quæ naturæ & artis imperio
 grato consensu subiecta sunt, in
 hoc cardine immobilia doctrinæ
 fundamenta statuenda esse, ex his
 enim omnium mechanicarum pro-
 gressus & causarum explicationes
 ad eod. firmiter deduxit, vt si omnes
 cartacci libri cum eorum scripto-
 ribus interirent, ex ingenti naturæ
 libro omnes artes rursus hac me-
 thodo addiscerentur.

Vnde liquet, quot fabulæ viro
 optimo sint adscriptæ! quæ ne
 quidem per somnium illi in men-
 tem venerunt, imò quamplurima
 sub eius nomine, quæ non qua-
 drant

HIPPOCRATES. 199

drant cum profunda eius sapientia, ita ut si iam reuiuisceret, non sine ratione ea legendo erubesceret.

Permixtionem, & alterationem, quam in alcalibus fixis cum acidis demonstraui, eam etiam de alcalibus volatilibus omnium animalium intelligendam iubet meus Hippoc. lib. I. de diata. Alkali enim volatile cuiuscunque animalis saturatum ex spiritu acido vitrioli, induit vitrioli naturam, verum cum non habeat colcotar ferri, precipitatur cum gallarum succo in purpurei coloris fundum albo vitriolo similitimum.

Idem alcali volatile cum spir. salis fit sal armoniacum, cum spiritu nitri fit naturale nitrum &c.

Ex d'ctis nunc luce meridiana clarius patet, spiritum esse vehiculum animæ, & vinculum, cuius beneficio corpori coniungitur, nam sine anima spiritus informare alcali non possit. Quare Lucretius lib. 2. *quaque in sua corpora rursum dissoluit natura, neque ad nihilum interimat res.*

Sic alcali volatile cum aceto volatili fit falsus liquor distillabilis penetrantissimus, ut in aqua Mindereri ostendi, & de reliquis acidis

I 4 succis

*Spiritus
vehiculum
anima*

fuccis omnibus, idem intelligendum est : sicut enim alcalia fixa sunt vacua, & inania corpora, sic etiam volatilia omnium animalium, quorum præparationem docet quidem reformator, & sub-
 scribit numerosa societas, quæ tamen, sicut alcalia ipsa, admodum vacua est; vnde Hippoc. meus in dulcem risum commotus, inquit, *lib. I. de diata. Nesciunt quid faciunt, sed destinatum fatum ex-
 plent.*

*Sal vipera-
 rum, sit sal
 commune
 cibarium*

Alcali itaque viperinum vacuum, & inane corpus saturatur etiam à vacua turba, & inani societate *Pbarm. fol. 486.* magno labore, & sumptu acido salis spiritu: quid aliud, quam salis communis proles exinde generari potest? En fucus, & impostura, quam adularix societas tanto labore tandem inuenit, de qua ante victoriam triumphans scribit: *Nec velim tibi quisquis es, persuadeas aliam esse viam fixandi.* Hoc dicto metu torpens pallidoniæ recanit in-
 quiens (submissa voce) *si tamen quisquis esset, qui maiorem in hisce laboribus haberet experientiam, ipsi ansam præbeo ut boni publici causa, illa, que in hac re expertus est, secum commori non*
 pa-

HIPPOCRATES. 201

passatur. Meum corculum ! meus molliculus caseus ! quidni ? Eia age, optemperemus fratres societatis cupiditati, bene ædepol narrat, ah quantum non meretur de re publica medica : quod pharmacopœis acidum, & salum *in append. fol. 75.* tam politulè discreuerit.

Puerilem sententiam declarat :

Cap. 22.

Reuiter nunc percutram acida, quæ societas docet falsis esse contraria *in append. fol. 52.* quam tamen doctrinam cum reliquis superius ostensis falsissimam, & ignorantia plenam inuenio, vt per ignem (qui professor publicus, & iustus iudex vocatur : dialectica enim hanc discretionem non habet, ea saltem scientias re-
pertas, & veras, in quouis scibili methodicè, rectè & clarè magna utilitate proponere, & tractare nouit) feruatis vocibus vsu receptis, demonstrabitur. Salium autem fapores, quantum visum fuit, pro intelligentia præsentis compendioli, supra distinxim.

Cape nitri, & salis communis marini ana uncias quatuor, & a-

I 5 lu.

*Ignis, tam
internus,
quam ex-
ternus ordi-
narius crea-
toris profes-
sor natura-
librum ex-
plicat, neq;
timet dia-
lecticorum
ERGO.*

luminis uncias duas: fiat pulvis, cui superadde aquam simplicem, quantum satis pro salium solutione (quæ non agunt nisi soluta) & habebis liquorem falsum, cui adde auri foliorum duas saltem drachmas, misce aurum cum salibus, & coque in olla vitreata ad siccitatem, sub finem auge ignem, donec odorem aquæ fortis instar spiret, sic mixturæ faldedo aurum erodit: albam massam in olla dissolve aqua communi, solum quiescat vitro in vase, donec salium facies subsideant, clarum per inclinationem effunde: huic claræ solutioni guttatim instilla alcali quoddam fixum resolutum, ex. gr. liquorem tartari, qui statim absorbet subtiliores acidos spiritus, & illico aurum cadit coloris purpurei.

Hac in operatione sal non obfuit acidis spiritibus, vt docet ap- probatoria turba, sed alcali tartari acidum absorbens, compositum destruxit.

Eadem via sed maiori impetu distillata aqua ex nitro, & alumine, quam fortem dicunt, in qua fit solum sal marinum, aurum dissoluit, nisi enim sal in aqua forti acidissima dissoluitur, aurum non corroderetur.

Non

HIPPOCRATES. 203

Non itaque destruit sal acidam
aquam fortem, neque in sicca, ne-
que in humida via, sed ei vigorem
addit sale armoniaco similem:
Hinc Basilus

*Vas im adler vvird gefun-
den Klaar*

*Das stecke in mier auch ganz
vnd gaar.*

Hinc liquet, aurum non dissol-
ui, vel potius corrodi, nisi à
falsis liquoribus: quare autem aci-
dus falsi spiritus hoc soluit? dixi, &
ostendi suo loco, quod nimirum
spiritus rodendo, redit in id, quod
erat à natiuitate, id est in sal.

Aliud pericundum experi-
mentum oculis obijciam, quo
ostendam falsa acidis non esse
contraria.

Ex vitrioli exsiccati libris tri-
bus, nitri libris duabus, communis
sulphuris florum vncijs sex, & sa-
lis communis libris quinque, &
laterum puluere, quantum satis,
ne salia cum sulphure fundantur,
misce exactè, & distilla aquam ex
arena saltem, in hanc aquam sine
præmissa rectificatione impone
aureos nummos, & intra breue
tempus in tepido loco, videbis a-
quam aureo colore tinctam, quã
effunde, & aliam superadde, & ite.

rum detine in loco calido, donec
 satis sit tincta: aquas tinctas con-
 funde in aliam phielam, atque in
 illam aquam pone laminam ar-
 genti prius tamen cupellati, tunc
 aureo colore tincta aqua statim
 nigrescit, paucisque momentis to-
 tum argentum invisibiliter dissol-
 vitur, caditque totum in calcem
 nigram, quam periti in arte sine
 contradictione aurum dicunt.

Notandum, quod aqua ab auro
 non tincta, argentum non dissol-
 vit, imò ne tangit quidem: Hinc
Basilius de argento, tract. de pro-
prietatibus planetarum.

Mein seel mein geist, vnd mei-
nen leib

Hab ich mein König zu gee-
igt &c.

Aureos nummos ablue, hos re-
 peries aliquantulum pallidiores,
 sed parum, aut nihil de pondere
 amisisse, hoc experimentum est
 consideratione dignum.

Cum vero supradictas species
 igni nudo, & aperto distillacris,
 addendo plus de farina laterum,
 tunc sane non extrahit tinctu-
 ram, sed totum aurum plane dis-
 solvitur. Hoc inquam experimen-
 tum licet inutile prima fronte vi-
 deatur, iucundum tamen est, &
 magni

HIPPOCRATES. 205

magni momenti, sine sale non succedit, adeoque sal acidis his spiritibus nil nocuit, neque eos destruxit, ut inermis imbellisq; turba vociferat.

Sic etiam aqua fortis communis acidissima ex nitro, & alumine, vel vitriole, non rodit, neque dissolvit antimonium crudum, sed superadde huic aquæ tantum salis fusi, id est mundi, & puri pulverizati, quantum solvere potest, hanc aquam superfunde antimonio, grosso modo saltem contuso, ad speciem granorum milij circiter, & ilico leni calore agit in antimonium, cuius purum erodit, cui statim aquam frigidam superadde, & videbis sulphur separatum, quod aquæ forti instar picis supernatat. Adeoque sal acidissima aquæ forti non obfuit, neque destructionis signa edit.

Notandum, quod singulis vicibus ultra duas drachmas antimonij solvere ne tentes, nam in maiore quantitate non bene regipotest, idco sulphur ab aqua falsa queque corroditur, & in faeces vertitur.

Hoc sulphur abluè aqua frigida ab omni aciditate, & aspectu finale erit communi, nisi quod parum

*Antimonij
minera, ex
raucis mon
tibus venis
vel maculis
rubris, hoc
modo soluta
fundis
aurum*

*Cruciatum
Antimonij
minera*

*Antimonij
minera
Antimonij
minera
Antimonij
minera*

*Oleum fe-
brifugum*

rum viridescit, cuius granum
vnum, vel alterum si dissolueris in
oleo scorpionum simplici, addito
parum spiritus vini camphorati,
atque cum hoc dorsi spinam, car-
pos manuum, plantaque pedum
vnica hora ante paroxysmum in-
unxeris, febres intermittentes ter-
tianas omnes tolles.

*Helmontij
de verbis herbis,
et lapidibus,
quod vix à vulgari discrepat
visu, nisi quod parum in viridita-
tem vergat: fac cinnabarim, in-
quit. Scio quod plurimi anxie, &
magna inquietudine sese torquent
in hac operatione, quam curiosis
claro sermone nunc aperiam.*

*Helmontij
cinnabaris*

Hoc est sulphur illud antimo-
nij, quod Helmont extrahi iubet,
*tract. de verbis herbis, et lapidi-
bus*, quod vix à vulgari discrepat
visu, nisi quod parum in viridita-
tem vergat: *fac cinnabarim*, in-
quit. Scio quod plurimi anxie, &
magna inquietudine sese torquent
in hac operatione, quam curiosis
claro sermone nunc aperiam.

Funde hoc antimonij sulphur
lenissimo igne in ferreo cochlea-
ri, fusi sulphuris ex. gr. sem. vn-
ciæ, adde mercurij drachmas sex,
plus minus non refert (sulphur
enim tantum recipit, quantum
mortificare potest) misce continuo
spatula ferrea, donec refrixerint,
massam reduc in puluerem (quam
accendant carbone ignito, vt su-
persuum sulphur deflagret in
communij Cinnabaris operatio-
ne) tu vero ne perdas pretiosum
sulphur inde retortæ largo collo,
largo

HIPPOCRATES. 207

largo, inquam, collo, ne obturetur à cinnabari ascendente, & per gradus ex arena pelle, tunc quod superfluum erit, aut de mercurio, aut de sulphure, id per retortæ collum decurrit, quod colligito, & auge ignem, ut cupella candeat, & cinnabaris eleuabitur.

Frige factis rebus, frange retortam, cinnabarim reduc in puluerem, quam septies adhuc sublimabis per se idoneo vitreo vase, vel retorta, & habebis intentum.

Eadem via, & methodo, fit etiam cinnabaris vulgaris cum sulphure communi, sed sine repetitione sublimationis.

Studio Helmont hic subicit, mercurium non vulgarem, sed ex ipso antimonij corpore desumptum esse debere, ad quid namque in aurem, *filij nostris*, superflua hæc industria? cum eadem cinnabaris sublimatur post distillationem butyri antimonialis, nisi mercurius antimonij hic requireretur?

CHRISTALLVS tingitur in rubini colorem, si cum crudo antimonio rubris punctis notato, cum portiuncula auripigmenti commixto, & puluerizatis cementsetur. ventum caueas, alias dehiscit, aut dif-

Cinnabaris vulgaris præpar.

operando deteguntur errores inuestigari prius, aliter non

diffingitur.

Rulandus parauisse suum bal-
samum ex antimonij sulphure,
non leuis est coniectura illi, qui
huius sulphuris potestatem exper-
tus est.

Non omittendum hoc loco,
quod Regulus antimonij non
corroditur ab acido sulphuris, vel
vitrioli, & si cogatur aucto igne,
sublimatur in tenuissimum sulphur.
At spiritus nitri hunc regulum
conuertit in candidissimum
puluerem, qui in clauso vase primo
lentissimo, & paulatim aucto
igne fixatur in puluerem rubicun-
dum. Hic puluis à Paracelso vocatur
ANTIMONII TINCTURA, quæ post separationem à corpore,
**EXTRACTVM TINCTV
RÆ** appellari cæpit; vt docet cap. 5.
lib. 2. Chirurgiæ magnæ. Quomodo
ergo potest per acetum extrahi
antimonij tinctura, quæ vitro nõ-
dum inest? vt inutilis societas in
Mantissa inutili in perpetuum cri-
men, & proximi detrimentum
subscribit, & approbat.

*Extractum
tinctura
Antimonij*

Qua

Qua nocent docent.

Cap. 23.

EX haecenus ostensis operatio-
nibus, quae omnes acidis, &
falsis perficiuntur, nullibi apparuit
alterius destructio, sed eam ad
Rapsodiam, quam scriba superbo
titulo *Mantissam Hermeticam*
vocat, ut propria doctrina erudia-
mini, ubi sese effert. *Mercurij sub-
limati corrosivi vera preparatio.*

Vinum vendibile (ait Poeta)
Hedera non indiget, quare huic
titulo addatur *vera preparatio* nō
video: Suspicio ne reformatore mo-
re consueto hac vana promissio-
ne nobis dolose imponat, eam us
illi obuiam.

Mercurius, inquit, recte subli-
matur cum sale, & vitriolo, mi-
rum quod non timeat acidi vi-
trioli destructionem à sale, sed
quia sic ab alijs scriptum inuenit,
saltem addit: *vitriolum caute cal-
cipari debere, ne priuetur acido
spiritu.* Sibi videtur hic aliquid
magni momenti admonere: ut
etiam quod *sublimatio bis terue
reueretur nonis speciebus sale, scil.
& vitriolo*; sed ad quid haec repe-

tita

quid Her-
mes de his
nugis sense-
rit ridicula
societas pla-
nè ignorat

tita sublimatio cum nouis specie-
bus: mercurius enim semelatura-
tus acidis spiritibus hos non dese-
rit, vt nouos eiusdem naturæ, &
essentiæ reinduat, adquid ergo rei-
teratur labor? præcipue si verum
est, vt est verissimum, quod in na-
tura omnia reguntur certis nu-
meris, ponderibus, & mensuris
iuxta illud Poetæ.

Est modus in rebus, sunt certi

denique fines,

Quos ultra, citraque nequit,

consistere rectum.

Sic etiam mercurij natura aci-
dis spiritibus semel saturata absor-
psit, & combibit, quantum perfert,
& quantum indiget à prima sub-
limatione, & licet centies deinde
resublimetur, aut per se, aut cum
nouis speciebus, semper manet
idem sublimatus mercurius, adeo-
que reiterare laborem, est tempus,
& species inutiliter perdere. Huc
alludere videtur Sapientis illud in
prouerbijs *cap. 20. vers. 10.* Abo-
minabile apud Deum pondus, &
pondus, mensura, & mensura.

Scio, à multis expecti modum
sublimandi mercurium ob me-
tum, ne venale hinc inde, admi-
stum habeat arsenicum, quod ta-
men vt periculosa merx, mercurio
in

HIPPOCRATES. 211

in eius sublimatione addi nequit, propter subtile venenum, quod sublimando spirat, ac operatores suffocat: eiusmodi autem venenum subtile proprio periculo ostendam:

Olim cum arsenicum Iohannis Agricolæ suasu toties sublimare tentarem, vt tandem fixum in vasis fundo permaneret, tunc enim temporis, ob sciendi de siderium, nec fumos, nec vapores, aut quicquam periculi timueram, post multas sublimationes cum vas aperuisssem, inspiravi auram palato, ad cœ suauem, dulcem, ac gratam, vt cum admiratione antea nunquam similem expertus fuerim, sed post semihorulam stomachum dolentem, & contractum sensi cum omnium membrorum conuulsione, respiravi difficulter, sanguinem mixi cum indicibili ardore, subito post, colico dolore correptus, totusque contractus euasi per sesquihoræ spatium: lacte, & oleo restitutus, mediocriter me habui, febris tamen lenta hæreticæ similis, per integram hyemem me afflixit, quam extinxi vulnerarium herbarum decoctis, & esu cymarum brassicæ, aqua bulliente tabefactarum, aurantiorum

Mures delectantur cancris coctis. ideo sunt qui Arsen. exuuijs inspurgunt, vt ne centur

rum succo, oleo & modico sale conditarum: imò extenuata natura appetebat hunc cibum, vt vix horam cenæ expectare potuerim: hisque remedijs perfectè conuallui.

Geber de argento c. 18. & Basilius de propriet. 7. metallorū de loue

At non obstante periculo, sunt qui stannum purum in puluerem exurunt, hic puluis nulla vulgari arte in stannum reduci potest, cū arsenico tamen sit scoria, ex qua singulari artificio purum argentum cum lucro eruitur.

Hanc separationis artem sciuit, & exercuit Sigismundus VVan ciues VVondsiemensis in Voilandia cum ingenti emolumento, ita vt anno 1464. ibidem Hospitalē splendidissimum ædificauerit, institueritque, vt narrat Gasparus Bruschius, quod & hodie cum epitaphio dicti ciuis conspicitur.

Quod ex stanno per arsenicum eliciatur argentum: cōfirmat Clauius in apologia contra Erastum in 2. volum theatri chemici fol. 39. qui videatur.

Fixatur arsenicum cum tartaro, vt docet VVurtz, qui liquor, si cum acido quodam in candidissimum puluerem præcipitatur, abluatur, & ynquentis idoneis permisceatur, ylceribus malignis confert:

HIPPOCRATES. 213

fert: sunt qui huius pulueris quartam grani partem in hamorroidum maximo dolore, non sine fructu propinant.

Cum auripigmentum sit arsenici species, hoc loco peraptè inferendum putavi Turcarum Psyllotrum, Rusma illis dictum, quod italæ feminæ efflagitant, & per plurima ingenia hæctenus anxie torfit, sub credulitate aliquid singularis arcani subesse: ait enim Autor quidam.

In Turcarum dominio minereale quoddam Rusma illis dictum inuenitur, quod agendi præstantia omnibus psyllotis iure debet anteponi: licet enim admodum sit temperatum, nec partem, cui adhibetur, vrat, pilos tamen celeriter, & sine dolore perdit, & loca leuia, glabraque reddit, nullo remanente pilorum vestigio.

Sed vt ad votum applicetur, debet in tenuissimum pollinem leuigari, & cum portione media calcis viuæ in aqua dilui. Hanc mixturâ Turcicæ mulieres, paulo ante balnei, aut hypocausti ingressu partibus obscenis, & axillis adhibent, quas depilare, & perpetuo glabras manere desiderant.

Est autem rusma scorice ferri mul-

Rusma

multum simile, sed leuius, nigrius, & quidpiam exustum referens, vt ex Bellonii obseruationibus cap. 33. lib. 3. narratur. Hæc ille.

Ad instantiam cuiusdam personæ, dictum Turcarum Rusma, per ignem, & aquam examinauimus, & deprehendimus huius basim auripigmentum esse, idem nimirum quo, & Italiae Balneatores in Hypocaustis pro psylotro vtuntur.

Rusma enim cum calce viua commixtum, atque aqua per fusum, fetorem spirat similem auripigmenti, & calcis mixturæ.

Rusma si sublimatur per se, ascendit rubinus veri auripigmenti.

Adeoque Rusma Turcarum, cum facit operationes auripigmenti, nil aliud est, quam auripigmentum concludit Aristoteles.

Terram autem, auripigmento, addunt pinguem, atram, atque cretosam Turcarum balneatores, pro medietate ferè, vt caustica, & mordax, vis per mixturam refrigeretur, cautiùs, & cum maiore iudicio, quam Italiae Balneatores, qui applicant auripigmentum cum calce mixtum inuicem, sine pingui terra, ita vt si nimis supra cutem

HIPPOCRATES. 215.

moretur, vrit, & exulcerat, non sine dolore, & cruciatu. Hæc de arsenico exposuisse curiosis, fat est:

Nunc ad mercurium, vnde digressus, redeo, qui sublimatur hac proportione.

Mercurii, seu argenti viui, libras 280., tantum. n. pendet sarcina vnica, vt in ouinis pellibus ex Hydria aduehitur. Mercurii sublimati lib. 20. salis communis, & salis petrae ana lib. 200. capitis mortui referuati lib. 50. vitrioli rubificati lib. 400. omnia separatim debent in puluerem reduci sub lapide molari calcante.

Mixtio fit hoc modo.

Mercurius viuis, & sublimatus, portioq; salis communis, & salis petrae, prius debent commisceri, & quantumuis salia sint arida facta per exsiccationem, ab hac mixtura tamen statim madesiunt propter mercurii, & nitri frigiditatem, quæ illic humidum in aere condensat, & est causa, vt madesiat materia, sic mercurius inter miscendum cum dictis speciebus moritur, & in puluerem vertitur, cui superadditur reliqua pars salium, perge miscendo ligone

ferreo,

ferreo, donec mercurius nullibi
vividus appareat.

Hæc mixtura est humidissima,
cui si addere velles vitriolum ru-
bificatum aridissimum, com-
biberet in momento istam humi-
ditatem, & in saxi duritiæ cōverte-
rentur. Oportet itaque loco rubi-
ficati vitrioli, commisceri caput
mortuum, aut reservatum de
priori sublimatione, aut de aqua
fortis, perinde hæc est, si modicè sic-
catur mixtura, quam tunc debetis
per cribrum agitare in pulverem
non adeo minutum. Cribratus
pulvis tunc commode miscetur
cum vitriolo rubificato.

Iam habes mixturam, qua cum
impleri possunt 16. vasa vitrea
magna, lagenæ forma (quarta pars
sit vacua) quæ locentur in capitel-
lis, & sublimabis mercurium ex
cineribus (minime vero aperto
igne, vt nugatur ignara plebs in
Mantissa) in 4. furnellis, quorum
quilibet contineat 4. vasa vitrea,
quibus appone alembica, negli-
genter saltem cum suis receptacu-
lis.

Ignis subiectus per 24. horas sit
lentissimus, in illo tempore, salia
dissolvent mercurium, spiratque
in illa actione odor aquæ fortis,
qui

HIPPOCRATES. 217

qui pulmoni valde nocet, imò inspirantem ferè suffocat, sicut Crip-tæ odor puteolis prope Neapolim canem. Post 24. horas odor perijt. & tunc ascendere, vel sublimari incipit mercurius (aquam fortem collige, quæ fortificatur cum alijs speciebus, adhibeturque in mercurij præcipitatione, non autem pro alijs vsibus) calore illo perseverandum est, donec mercurium in forma placente à suo capite mortuo separatim in summo videas, quod fit plerumque quinto die, si ignem bene rexeris.

Frise factis rebus, propter grate pondus sublimati, sponte diffinguntur vitrea vasa (fragmenta separatim collige, habent enim aliquid sublimati, quod abra-de, quocum alia vice mercurius currens, mortificari debet) caue à cinere, ne per rimas decidat supra placentas, quas curiosè ambabus manibusprehendunt, ac seponunt, panes vocant, quorum quilibet pende-bit circiter 25. libras, plus minus iuxta capacitatem vas is, quod plus, vel minus de mixtura capiebat, itavt ex 280. pondo mercurij viui, & 20. sublimati colliges sublimati lib. tercentum, & octoginta. Crevit itaque in pondere mercurius

K viuis

218 TACHENII

viuus 80. libras , non quidem ex acido vitrioli rubificati, vt existimat scriba, quod ob id *caute calcinandum* docet, sed solo sale communi, quod sic probo.

Sublimetur idem mercurius cum eadem proportione nitri, & vitrioli rubificati, absque sale communi, & mercurius ascendet rubeus, nilque ponderis, neque corrosiui acquisiuit, idque est *Crollij Arcanum corallinum*.

*Arcanum
corallinum
Crollij*

Rursus adde huic rubro sublimate tantundem salis marini, quantum nitri erat, vrge moderato igne, & eleuatur in sublimatum corrosiuum, augeturque illud pondus, quod supra indicaui.

Adeoque vitriolum non addit pondus mercurio, sed saltem adiungitur, vt mixtura sit spongiola, vt & ne salia fundantur: nitrum vero, vt dissoluatur, & hæc de sublimate sufficiunt, pergam ad præcipitata.

Minerva manum mouet.

Cap. 24.

Ostendi, quod vitriolum, & nitrum mercurio, nec corrosiuum, nec pondus, in eius sublima-

HIPPOCRATES. 219

limatione addant, idem etiam nunc in eius præcipatione demonstrabo.

Fiat ergo aperto igne aqua fortis ex vna parte nitri, & quatuor vitrioli rubificati, vel *caute calcinati*, vt iubent incauti doctores, hæc aqua dissoluat argentum viuum, quantum soluere potest, solutionem euapora ad siccitatem, in fine augetur ignis, vt fundus capitellæ ferè candeat, sic in vasis fundo hærebit puluis rubeus præcipitatus splendens, nilque acquisiuit ponderis, neque quid corrosiuo sublimato simile.

Mercurius præcipitatus

Causa est, quod nitrum sulphureum, eleuat sulphur vitrioli, quæ coniunctim agunt saltem in suum simile, idest in sulphur externum mercurij, adedque crescere in pondere mercurius nequit, vt nec corrosiuam vim sublimato similem induere.

Quod autem mercurius vulgi habeat sulphur externum, & separabile de essentia mercurij ultra Gebri lib. 2. *summa perfectæ*. aliorumque sapientum testimonia, docet etiam experientia, hic & vbi que certissima rerum magistra, sequente mechanica.

Mercurium mundum, & purum

K 2 rum

ex
sti-
ci-
m-

ius
&
om-
ru-
or-
Ar

bli-
ini,
ra-
na-
e il-
ui.
ddit
ad-
osa,
um
ub-
ræ-

&
or-
sub-

*precipita-
tus proprio
sulphure*

rum immittæ phiolæ plani fundi, vt æquè hunc cooperiat, oris augustissimi, coque in arena primo lento, & moderato igne, postea fortiori, eo gradu, vt mercurius ascendere nitatur, quod si id contingat, simplici motu fac, vt recidat, hac via sine vlla alia additione præter externum ignem, fit præcipitatus rubeus splendens, similis illi, qui cum aqua forti ex nitro, & vitriolo præcipitatus fuit. Hic præcipitatus, neque pondere diminuitur, neque augetur, quatenus proprium sulphur illum mortificauit, & rubefecit, non secus, quam aqua fortis ex nitro sulphureo, & vitriolo quoque sulphureo ostendi. Sulphuris nimirum proprium est rubificare mercurium, vt in cinnabaris præparatione manifestum sit, ideoque in pondere nihil augetur, id quod à nostris attentè considerandum: plurimum enim interest.

Hunc præcipitatum rubrum, vel per se, vel cum aqua forti factum, commisce cum marino sale, & virge compositum moderato igne, tunc eleuabitur in ponderosum, & corrosiuum sublimatum. Adeoque vitriolum *caute calcinatum*, præcipitatis dictis, nihil aliud,

HIPPOCRATES. 221

aliud, quam sulphuris odorem
contribuit.

Sic præcipitatus ille, quem Crollius Turbith minerale appellat, quatenus fit cum spiritu vitrioli, ^{turbith} vel sulphuris sine nitri additione, ^{mercuri;} non rubescit, eo quod horum pinguedo sulphurea sine sulphureo nitro non manifestatur, sed propter symbolum, sulphureum, quod habent, agunt in mercurii sulphur, & ideo non rubescit, sed solum flavescit, neque pondus acquirit, postquam aluminosus sapor, aqua calida ablutus fuerit.

Vires omnium dictorum præcipitatorum, sunt æquales, vomitus mouent, gingiuas corrumpunt, & repetitis vicibus assumpti ^{Vires} execrandum ptyalismum promouent. Hinc *Helmont de febris, c. 15.* quam diu mercurius vulgi reuificari potest, non est boni viri remedium. Nam sicut omnia pharmaca sunt venena respectu nostri, & non excrementorum, nosque potius, quam morbos ipsos adorianur, sic & præcipitatus vulgaris mercurii. Quare Hippoc. meus *de medicam. purgantibus:* Nemo medentem per assumpta laxatina spondere audet sanationem. Et licet in experta, & ignara

decanorum turba mercurio per se præcipitato adscribat vim sudoriferam, falsissimum tamen est, & fides eorum assertioni non adhibenda, quia per volatile sulphur præcipitatus, & rubificatus est, adeoque semper idem mercurius erit.

Sulphur verò externum per alcali quoddam nobile, magno ingenio, & arte ab eo licet sequestratum fuit, vacui tamen impatiens rursus paruo temporis spatio novo, & simili reinduit se, *docente id Magistro de diatæorsim*, neque sibi, neque vlli alii sufficit, imò præterea confirmat id Geber reliquorumque sapientum turba: quare admodum eleganter *aurei seculi Autor fol. 90. saturnus auus illius, inquit. illum ex mera ira in id, quod fuerat, iterum commutat:* Et proinde polypokilos hic igneus spiritus & mercurii nomen adeptus est. Hæc ita se habere norunt illi, qui has transferunt *arumnas* ait Cosmopolita.

Cum vero mercurius mundus, & purus pro turbith, præcipitatur cum acido vitrioli, quod per sex dies, & noctes igne vehementissimo, & naturæ possibili distillatur, tunc sane acquirit à dicto acido ad-

Aqua superat ignem 1800. gradus

quantum non noxia corpora tardant, Virgil.

HIPPOCRATES. 223

admirabilem constantiam, & præstat quam plurima, quæ Crolius illi adscribit: liquet ex dictis, quo perfectiore sulphure præcipitatur mercurius, eò maiorem acquirere constantiam.

Mercurius de argento resuscitatus, & in eodem momento perfecto sulphuri reconiunctus, & mundificatus, inter coquendum varios, & admirabiles colores in vitri pariete, & in ipsa materia ostendit, eodem fere modo vt chalybi sulphureo contingit sub artificis manu pro lubitu: Aurora tamen philosophorum non est, neque credat quisquam, hunc præcipitatum esse panaceam illam, quam vidit Crolius apud Michaelem Sendiuoium, cuius nomen expressit in præfatione partis sextæ medio fere, literis maiusculis hinc inde spatiss sub his verbis *apud Magnum aliquem cui in æternum bene sit, Cum primis egregium Helioc Antharum borEalem, nam in Christo quiescentem cuiusmodi LENIS Denique cons Venerunt latitare temFORum currleVlis*, quia non est per materiam primam vniuersalem redu. Etus in materiam primam: quæ autem sit materia philosophorum

K 4 pri-

se
ri-
&
hi-
ur
st,
ius

al-
in-
ra-
ens
io-
id
ue
nd
eli-
a:
uri
us
rin
at:
hic
re-
ere
a-
is,
tur
sex
mi-
r,
ido

Stenck
Sakamij
Gust

*Materia
prima edax
rerum*

prima, præter Hippocr. indigitat nobis *Ovidius Metamorph. lib. 15.* tempus edax rerum, id sonat materia prima, consumit in tempore quicquid ex ea productum fuit: Hinc Antiqui, Saturnum deuorare proprios filios, dixerunt, ut testatur Venerabilis Pythagoras: omne secretum, *inquit*, est in saturno, id est in antiquissima, & prima materia, de qua nunc factis.

Sulphur itaque externum mercurii, esse causam vomitus, & saluationis, non autem spiritus corrosiuos, quibus præcipitatur, docet acidum corrosiuum potentissimum ex vitriolo. Assertionem meam probat inunctio cum ipso mercurio viuo, qui gustum non afficit, nec eius quicquam sulphurei lingua percipitur, attamen externum mercurii sulphur acidissimum esse palam fit, quod in phio-la plani fundi præcipitatur ruber non secus, quam si aqua forti acidissima, & sulphurea præcipitaretur, ut ostendi.

Pro vnctione itaque primo eum penetrat acidorum more, deinde perreptat *ad ventriculos, seu cauitates musculorum in sanis spiritu turgidas. Hippoc. de arte:* tunc secundo statim, vel tertio die lingue.

HIPPOCRATES. 225

guelcere incipiunt vncti, tam sani,
quam aegri:mercurio enim perin-
de est,perseuerans tortor vnguen-
do, donec tandem omnibus in
ventriculis acidum occultum, &
alkali, vel facultates, vt loquitur
meus Hippoc. quas ibidem osten-
di *naturali labore* operantes de-
struat,distemperet,& alienet. Aci-
dum illud sulphuris mercurii, ab-
sorbet ventriculorum alkali, &
eius focium aliàs occultum acer-
rimo veneno acidius, & manife-
stum reddit, sic vna facultate ex-
tincta, acidum veneno auctum
pergit operando retrogrado mo-
do, resoluitque causticorum mo-
re, omne alimentum in putridum
liquamen, illud virtus vitalis, quæ
superest, vel ipsa natura, voca vt lu-
bet, expellere tentans per loca
commoda, & apta, partim per su-
dores dissipat, partim purgatoria
vi per alium deturbat magnis tor-
minibus.

Vnde liquet, quare multi per
saluationem sanati post longum
temporis interuallum in pristi-
num morbum, aut peiorem rela-
bantur, maligna scil. dispositione
in corpore relicta.

Dentes autem, & gingiuas oc-
culta, ac venenosa mercurii acidi-

K 5 tas

tas primario lædit, sicut reliqua
 acida putrefactiua scorbuto teste,
 quæ gingiuas dissoluunt, ac ner-
 uosum genus accendunt, tunc san-
 guis ibidem acefcit, putrefcit omni
 factore olentius tanto contagio, vt
 & labia eius contactu vlceren-
 tur, idque non solum ab eius ex-
 terna vnctione contingit, sed etiã
 mercurius viuus in pauca quanti-
 tate repetitis vicibus per os assum-
 ptus idem præstat, vt testatur ex-
 perientia, notariuntque Rondele-
 tius, atque Platerus. Huius census
 sunt pilulæ ex mercurio viuo
 Barbarossæ dictæ. Hic quadrat
 versus ille antiquus Mathesi in
 Sarepta.

*Terram mercuri, producta me-
 tallâ veneno,*

*Esse ferum, verum est, nil nisi
 virus habet.*

Hinc patet, quid sentiendum
 sit de hoc sulphure, quod hac tem-
 pestate, per quorundam satrapa-
 rum ora huius Regiæ, sub credula,
 firmaque pollicitatione illustris,
 suaui, atque vitalis auræ, tristem
 dirum, truculentum, fætidumque
 halitum spirat, Inde meus Hippoc.
 de lege. Imperitiam malum the-
 saurum &c. alta voce exclamat.

Hic

*Nolite timo-
 re dentes,
 quia, nec
 vanam, nec
 vacuã qui-
 dem eius
 umbram
 cognoscunt*

HIPPOCRATES. 227

Hic ratio reddi possit, quare in auratores, & qui mercurij fumum inspirant, plerumque temporum progressu, aut tremunt, aut artubus contrahuntur, sed cum non sit huius loci, ea hic prætereo.

Mercurius proinde ex Argento regeneratus, licet per integrum annum diuerso igne in supranominata phiola plani fundi coctus, nullo tamen gradu per se præcipitari posse notauit, adeoque regeneratum huiusmodi mercurium sulphure illo externo carere, mechanica necessitate patet, cuius absentia sudores mouet, blandæque actiones suas perficit.

Naturalis ergo mercurius, magno ingenio in partes suas essentielles diuisus, & reconiunctus cum nouo, & perfecto sulphure nascitur *subiectum omnis mirabilitatis* verba sunt. H. C. Agrip. in scala vnitatis: sed de eo nunc pluribus agere mei instituti non est nisi quatenus vulgatae medicinae inferuire debeat, intra limites me continebo.

Patet ex dictis, quod nec vitriolum, nec sulphur, cuiuscunque sit generis, vel vim corrosiuam sublimato similem, vel pondus addat,

Separatur spirit. ab aqua, ut putrescat, & appareat granū, postea reducat sp. ex alto in aquā, & faciat iungere simul: verba Cosmopolita traēt 5.

vt nobis imponit turba scribillando ob id *vitriolum caute esse calcinandum, ne spiritus pereant*, his enim mercurius in sublimatione non indiget, sed saltem humido vitrioli sulphure, quod eleuatur, vt dixi à spiritu nitri, amboque iuncta agunt solum in mercurii sulphur externum, affurgitque au. Et igne in puluerem rubrum non corrosiuum, quem Huserus, & Crollius Paracelsi Arcanum corallinum crediderunt: hi autem eius mentem non intellexerunt, ideoque sunt in opinione falsi.

Cum vero vitriolo, & nitro superadditur sal marinum, tunc mercurius albescit, fit correctius sublimatus, crescitque in pondere, vt suo loco supra ostendi.

Corroditur, vt dixi, mercurius aqua forti ex vitriolo, & nitro, vel alumine, & nitro, quæ aqua post mercurii dissolutionem euaporatur ad siccitatem, in fine igne forti adhibito, vt vasis fundus candeat, sic in matraccio remanet puluis rubrus ab inventore mercurius præcipitatus d'Ætus.

Hic puluis escharoticus est, quare crassas sordes vlcerum, & callos detrahit, hyperfarcesin omnem strenuè absumit &c.

Mer-

HIPPOCRATES. 229

Mercurium hunc in aqua forti solutum, escharoticum nimirum, rodentem, & causticum iubet scriba misceri cum emplastro de ranis anodino Vigonis fol. 681. quia nimirum absurdum inuentum esse putat mercurium saliuā mortificare, quasi Ioan de Vigo ignorasset modum soluendi in aqua forti, qui vulgaris præcipitati inuentor fuit, ea de causa, & hodie vocatur Vigonis.

Hic postquam ex mercurio escharoticum præparare docuisset, nunc quoque ex eodem mercurio anodinum emplastrum, ad mitigandos artuum dolores à virulenta lue obortes præparare docet. Commiscuit autem mercurium viuū cum rebus dolorem mitigantibus: iussit itaque illum mortificari saliuā, & oleo laurino: quod sit in momento quasi, & postea reliquis ingredientibus superaddi, & in emplastri formam reduci.

Hanc Vigonis mortificationem eachinno excipit reformator, euertitque textum, & sententiam viri optimi: insuper addit conuicia, & calumnias, locoque mercurii viuū addit causticum sine ablutioe vlla, vel ignis intensioe

pro

230 TACHENII

pro spirituum acidorum fuga, sed dum adhuc liquor est, iubet axungia, oleoque misceri, & ad consistentiam emplastri concoqui.

Ex fructibus ergo cognoscetis, reformatorem Augustanæ pharmacopæe carere omni distinguendi peritia, quia inter Escaroticum, & Anodinum, magnum est discrimen, ait enim mercurium corrosivum in axungia coctum, dulcem fieri, attamen condylomata, atque collosas putridas carnes absumere: quæ contradictio responsum non meretur, quia propria confessio eam condemnat, opera enim ignis probant verum ignem, & mercurius condylomata absumens, est verus præcipitatus, quia facit opera præcipitati, adeoque coctoris emplastrum escaroticum, Vigonis anodinum dici nequit, quia toto cælo aduersatur inventoris sententiæ. Plura de hac materia cap. 7 clavis.

Cum in mercurio versamur, pergam eadem via ostendere falsum acido non contrariare, ut scribillant. Vbi sciendum mercurium, cum alcali representet, neque sublimari, neque præcipitari posse nisi acidis, quæ cum per alcali, non autem per sal ab eo separantur, tunc

HIPPOCRATES. 231

tunc recurrit idem mercurius, qui erat antequam præcipirabatur, cuius exemplum quilibet, cui hæc res curæ est, ante oculos habet in mercurij vitæ sic dicti præparatione, quæ fit hoc modo.

Si cum mercurij sublimati (quem falsum ostendi) p. ij. commisceatur pars vna antimonij pulveris forma, ilico acidi salini spiritus deserant mercurium, & rodunt purum antimonij regulum, qui alcali est metallicum, & leuioris molis, quam mercurius, & est causa, quare hunc deserunt. Hæc mistura cum ex retorta propellitur, decurrunt dicti spiritus acidi faturati regulo soluto in forma butyri, diciturque oleum antimonij corrosiuum, quod bis, vel ter, debet ad puritatem rectificari.

In hoc oleo rectificato macerant periti adamantes, qui ex accidenti in generatione maculas contraxerunt, & illustrantur pulcherrime.

Hoc oleum sola illinitione circulari est certissimum remedium gangrænæ, quam ardet à sana parte, vt docet Hartmannus in praxi, & notis in crollium. Gangræna enim alcali vrens est, caretque acido vitali, quod hoc modo loco restituitur.

Cui

232 TACHENII

Cui oleo si aqua limpida affunditur, diluitur aciditas in ea, caditque puluis rarus, leuis, & candidissimus, qui toties noua aqua abluitur, vt gustu insipidus sit, diciturque ineptè mercurius vitæ, cuius 7. grana cum vino hausta vomitum, atque secessum mouent, in difficili partu diuinum sane refugium : vocatur etiam puluis Algerotti.

*Cinnabaris
antimonij*

Mercurius autem, qui ab acidis, & corrosiuis spiritibus neglectus adoritur ab acido sulphure antimonij, & iterum constituunt occultum falsum, quod in eadem re-torta ab ignis intensione eleuatur in cinnabarim, quæ etiam bis, vel ter, per se sublimari potest, & fit medicamentum in epilepsia non contemnendum.

Cinnabaris hæc, si cum alcali quodam commiscetur, & ex re-torta igne vehementiore pellitur, tunc alcali bibit sulphur antimonij, & mercurius redit currens sine perditione virium, vel facultatum.

Aurum itaque non soluitur sine sale in acidis, vt neque antimonium, imò neque ipse mercurius: ergo sal non destruit acida, vt nec vice versa, *Mysterium operosa mi-nerua*

HIPPOCRATES. 233

nerua aperuit contemplatoribus naturæ arcanorum non iniucundum.

Tandem sal si cum acidis inimicitiam, aut ocultram, aut apertam haberet, id sane fieret manifestum in solo butyro antimoniali adeo sensibili, vt si vnica saltem aquæ guttula inciderit in illud, statim acidi spiritus aquæ sese associant, & solutum antimonium albescit. At in dictum butyrum iniice sal commune naturale, vel artificiale, vel alia salsa, etiam in quantitate, nil sane mouebitur, ne turbabitur quidem, tantum abest, vt illud destrueretur.

Dieta cum factis componit.

Cap. 25.

IN aqua ostendi alcali, nunc porro ignem acidum esse mechanicè demonstrabo. Reformatoria turba docet crocum martis, quem aperitiuum vocat, cum acidis præparare, quem probò: docet & alium crocum in sola flamma, quem adstringentem appellat, ignorans quod, & ignis flamma sit acida, vnde & hic crocus similis erit priori: hunc voca, vel adstringen-

gentem, vel aperientem iuxta effectum, quem post se relinquit, & non à præparatione. Ferrum enim quocumque modo præparatum per os assumptum habet facultatem roborandi, quia combibit acida errantia, ex splene ortum ducentia, & idem ferrum referat obstructions hypochondriorum, atque mulierum menses promouet. adeoque ferrum per se aperit, & adstringit iuxta acidum, quod cum illo concordat. Plura vide in Clavis cap. 8.

Aciditatem communicant flammæ omnia combustibilia, quæ flammam edunt, vt ligna, frutices, herbæ &c. Hanc inflammabilem aciditatem diuendit in Appendice fol. 73. pro spiritu falis armoniaci acido, & hoc loco illam plane ignorat.

Multis videbitur me, hoc loco paradoxa proferre, quod ignis flammam acidam dicitur, imò repeto, ignem accedere proxime ad falis naturam constantem ex alcali, & acido, ea propter est mordicans, acris, acetosus, incidens, subtilis, penetrans, purus incorruptibilis, incombustibilis, & est illud, quod à corruptione præferuat: & sicut in sale acidam partem separauit,

*Natura in
omni re si-
milis*

HIPPOCRATES. 235

raui, eam nunc etiam in flamma separabilem esse, hac mechanica ostendam.

Plumbum exuritur aidi lignis in minium, plumbi lib. 100. postquam in minium conuertuntur, reperiuntur centum, & decem: quæritur unde minium acquisiuit decem libras? profecto nil ei superadditum fuit, nisi sola flamma, hæc ergo assumpsit corpus in plumbo, hoc autem corpus, quod plumbum auxit, ex flamma est acidi saporis, id probat sequens mechanica.

*Plumbum
fit minium*

Distilla ex retorta vitrea aperto igne illud ipsum lignum, quo cum plumbum exusseris, & extillabit liquor acidi saporis, qui si superfundatur plumbo laminato erodit ipsum, & rodendo coagulatur, ideoque pondere augetur plumbum. Hic acidus liquor flammæ forma plumbum lambit, eique commiscetur, fixaturque in alcali.

Refunde minium in plumbum, & habebis centum libras vt prius, adeoque decem libræ non erant, nec minium, nec plumbum, sed acidum ignis ope ligno expulsum. Hoc autem cum non sit de natura plumbi, cum eo non colliquefeit, cum autem *sibi soli sufficiens non est,*

est, vt ait Hippoc fugit in plumbi reductione in elementa, vt de sale tartari, oleo, aceto, & reliquis supra ostendi.

Hoc alcali artificiatum ex plumbum in minium conuersum cum igne, & acido vegetabili.

*Plumbum
lithar-
gyr.*

Vel idem plumbum cum acido minerali in lithargyrium, si cum oleo, vel pinguedine coxeris, tunc alcali sorbet occultum acidum pinguedinis, & nutritur, & acidum vicissim in alcali, & coagulantur in neutrum.

Sic fit emplastrum tripharmacum, vt, & de cerussa, reliquaque huius census, vt in sapone ostendi, cuius inspissationis causa, hactenus reformatori ignota fuit, vt testatur in epistola ad me, quod nimirum oleum tartari pingue cum alcali picis inspissabatur (vt cap. 21) & pharmacois hæc secundum dum artem coquenda scribit.

*Emplastra
ex plumbo
antiquissimi-
ma, chimi-
ca arte pa-
rata*

Inter metalla autem nil reperitur, quod cum acido quoquo promptius in amicitiam coeat, quam plumbum, iuxta acidi enim speciem mutat formam, non secus, quam vegetabilium alcali, vt suo loco ostendi.

Aceti vapor illud in candidam vertit cerussam: acidum in flamma,

HIPPOCRATES. 237

ma, in rubrum minium, cum acido sulphuris in igne vertitur in nigrum, quod plumbum vstum dicimus, cum acidis mineralibus varijs commixtis in lithargyrium duplex vertitur, cum acido argillæ flauæ in vitrum buxei coloris, cum acido argillæ nigræ in fuscum colorem vitreum vstulatur (adi Vittrarios) ea de causa, qui metallorum fusioni, & purificationi student, illud honorant, quod omnis generis acida absorbeat, & metallum ab omni macula purum, in probatoria cupella relinquat.

Nō in inopportune hic soluitur questio expertissimi metallorum probandorum per Bohemiam Magistri Lazari Erkeri, quam insolutam Philosophis discutiendam relinquit.

Lazari Erkeri quaestio

Cur nimirum cupella probatoria æris, vnā cum impositis ante operationem, & post ponderata grauior sit postquam prius?

Hanc soluo ex fundamento naturalis Hippocraticæ doctrinæ, quod nimirum cupella probatoria paratur ex cinere loto, & omni faldine priuo: vel paratur ex offibus combustis, quæ in cineribus nihil falis relinquunt, adeoque cupellæ, tam ex cineribus, quam offibus

soluitur

ibi
ale
u-

ū-
m

do
im
nc
um
ci-
u-

ia-
ue
di,
re-
re-
li-
m
r)

m

ri-
to
;
im
e-
vt

m
n-

bus factis alcali inane, & vacuum representant, cum vero ex lege naturæ soli, & inanes esse nequeunt, antequam in usum vocantur, replentur humido aere, ut de alcalibus ostendi. Cum autem ignis admouetur, huius potentior aciditas expellit debilem humidum aerem, sibi que imperium, & possessionem arrogat, sic alcali saturatur ignis acido, coagulatur, fixatur, cupellis que pondus additur, non secus, quam aciditas ignis in plumbo coagulatur pro minio, illique pondus addit.

Ex eodem fundamento fiunt pilulæ plumbeæ, quibus utuntur, qui auium venatione delectantur, plumbo liquefacto superaddunt auripigmentum sulphureum, & seui tantillum, & ex ferreo cochleari rostrato in aquam frigidam continuato filo effundunt, & totum plumbum vertitur in sphaerulas maiores, & minores, quas cribro in classes diuidunt.

Quare autem auripigmentum, & non commune sulphur superaddunt? ratio est, quod hoc flammam edit, & plumbum comburet: illud autem fumum saltem sulphureum emittit acidum, cui plumbum ut alcali auscultat, illoque

qu
qu
for
diu
inc
fla
poc
mi
bun
ra:
hab
pro
gue
illu
dic
leri
lun
fun
frig
ris
I
co:
qua
qua
fa
run
N
inte
& n
igno
peri
ciji

HIPPOCRATES. 239

que saturari optat, ideo eleuatur quasi fermenti more in liquida forma: vt autem in effusione liquidius fiat, addunt seuum.

Sic veteres notarunt ex acido inchoari in viuentibus omnes inflammationes, attestante id Hippocrate de prisca medicina. *In homine*, inquit, *est acidum, acerbum, acidissimum, aliaque sexcenta: que pro copia, & viribus varias habent facultates*, excogitarunt propterea ex plumbo varia vnguenta, & emplastra, quo acidum illud absumerent, & quo sæpius dicta vnguina mutantur, tanto celerius acidum consumunt, malumque tollunt: hanc acidi absorptionem pro vulgi captu refrigerare vocamus. quatenus caloris causam mortificat.

Pro corollario huius capituli dico, quod ab imperioso ignis acido, quam plurima veniunt in lucem, quæ alias oculis sepulta, & absconsa manerent, vt ostendit coralliorum tinctura.

Nudo igne reuerbera coralia integra ex. gr. vncias 12. per 6. dies, & noctes (peritus eodem vtitur igne pro sp. vitrioli distillat: & reperies vncias 15. idest tribus vncijs aucta, & in puluerem subtilissimum

*Coralliorum
tinctura*

finum mutata. Hoc augmentum nil aliud est, nisi acidum ex flamma, quod coralia dissoluit, & cum ipsis coagulatur, & fixatur acidorum more in falsum.

Huic falso pulveri cum affuderis acetum distillatum, bullas non emittit, vt alias contingit in corallibus non reuerberatis, acido enim ex igne sunt saturata, acetum dissoluit corallorum puluerem, in pellucidum, semiacidum liquorem, qui licet pellucidus, vt simplex acetum distillatum, & sine colore, latentem tamen habet sanguineam rubedinem, quam affusio Spir. vitrioli, qui per 6. dies, & noctes, vltimo, & naturæ, possibili igne sit expulsus, in momento manifestam reddit.

Hanc rubedinem non introduxit, neque acetum, vt neque spiritus vitrioli, aliàs semper rubeſceret mixtura, quando magisterium ex corallis, vulgari modo præparatur. Oportet ergo mechanica necessitate, vt hæc rubedo in corallis clam latitasset, & ignis ope ad maturitatem perducta fuisset, de qua nunc plura disserere, lubeus superſedeo: satis est, quod contra somniam doctrinam, acidum hoc corallorum falsum non destr-

*Tinctura
hac reſtor
eſt, vel ar-
cheus, qui
cum coral-
lorum vita
pari paſſu
ambulat,
magnarum
virium, mo-
ri neſciens,
ne quid in
igne, vt in
vino oſten-
di,*

*distillat
et fixat*

HIPPOCRATES. 241

struxisse, horumque tincturam in igne constantem me ostendisse, quam porro ingenio separabis, & se ipsa laudabit.

Spiritus vini tartarizatus, etiam ex non vltis tincturam extrahit.

Sic quoque antimonij flores candidissimi ex regulo sublimate Tychonis Brahe; quorum meminuit Sennertus tractatu de peste, in reuterberij igne, paulatim tamen admoto fixantur planè. & deinde rubidum acquirunt colorem, non fecus, quam illud in spiritu nitri corrosum, cuius supra mentionem feci.

Antimonium fixum.

Similiter, & antimonium crudum fixatur eodem tractamento in candidissimum puluerem, non fecus, quam illud, quod cum tribus nitri partibus in antimonium diaphoreticum exustum, & calcinatum est, deculis recto vsu, & quid prestare possit in medicina, suo loco ostendi.

Acida itaque ignis flamma, non solum plumbum, antimonium, reliquaque alcalia dissoluit, sed & ipsum ferrum in subtilissimum puluerem, quem crocum martis appellamus, quod tamen sicut reliqua metalla reducibile non est, propterea Horatius illud calcina-

OBIS

L

tum,

tum, sterilem vocat, rubiginem
huius occasione de eius proprietatibus
quædam dicenda.

Præcipitationis modus, & necessitates indicat.

Cap. 26.

DE Ferri proprietatibus, & actionibus, quas, & quomodo eas perficiat in humano corpore, multi multa dicunt scriptores, quorum catalogum recenset in defessus. *Sennertus lib. 3. p. 2. sec. 2. cap. 7.* pauci vero rem tetigerunt propter Hippocraticæ doctrinæ incertitiam, dicam autem quomodo adstringat, vel quomodo laxet.

Ferrum adstringit manifestè, idèdque stomachum, & viciniam quæque roborat: convenit itaque dysentericæ, lientericæ, diarrhæicæ, omnibusque morbis laxis, & dissolutis &c. Quibus reclamari audio, quod ferrea medicamenta mulierum menses promoveant, restaurentque iccinoris, & lienis defectus, adeoque hinc potius laxare, quam adstringere.

Quibus respondeo in nobis nihil mirum, non raro oberrare, saltem quoddam resolutum, genitum ex acido

HIPPOCRATES. 243

acido, & alcali minus inuicem concordantibus compositum, ob id diaphoretici, & transpirationi ineptam, neque medicamentis purgantibus auscultare, vt experientia docet, voca hoc vt placet, humorem plane excrementitium, vel in prima, vel in vltima corporis regione existentem, cuius siue vterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesenterium, vel stomachus sit productor, idem nunc est.

Ferrea medicamenta

Sumpto itaque ferro, quod vt supra mechanicè ostendi, omnia acida faciliè combibit, illic sal illud nouum liquidum, acetosum ad ferrum præceps ruit, eique adhæret, vt illud dissoluat.

In dissolutionis actu dictum acetosum sal, vel acetosus humor excrementitius, dum ferro adhæret, illudque rodit, coagulatur iuxta saporis speciem, vel in nigrum, vel in viride liquamen, vt alui excreta testantur: non secus, quam si idem ferrum sub artificis manu dissoluitur in spiritu vitrioli sit viride, si in aceto, solutio rubescit: natura enim, tam in macro, quam microcosmo istlem instrumentis operatur, docet Magister.

Cum vero ferrum in acido naturali stomacho valde grato li-

-17 L 2 quo.

quore dissoluitur, vt sunt huius
census aciduli ferro immaturo
prægni, & potatur, penitus admit-
tuntur ad intima huiusmodi li-
quores, & absumuntur, ferrum
vero vt dixi alimonie ineptum ab
acido separatur, alcali actione, à
commisto, in qua segregatione
confluunt dicti falsi-acidi humo-
res ad ferrum, illi adherent, atque
vnà per inferiora exturbantur.

Simili prorsus modo contingit
argento in aqua forti soluto, in
hanc solutionem, si cupri lamellæ
iniciuntur, tunc statim aciditas
aquæ fortis deferit argentum, &
rodit cuprum.

Rursus in illud solutum à cu-
pro viride, lamine ferri mittam; sic
acidi spiritus aquæ, cupro saturati,
confluunt ad ferrum, illudque ro-
dunt, cuprumque deponunt, quia
ferrum facilloris solutionis quam
cuprum.

*Ferrum mu-
tatur in cu-
prum.*

Goslarienses rustici in aquam
vitrioli cuprei prægnam projiciunt,
ferrum antiquum, illud suo tem-
pore in cuprum mutatum, extra-
hant, vendunt, quia per fusionem
cuprum etia dicit, hanc metamor-
phosin, plurimi veram transmuta-
tionem esse crediderunt, vt & ho-
die creditur, vt scripta doctorum

HIPPOCRATES. 245

virorum testantur.

At penitius inspiciendo, aqua naturali acido prægna, percurrit cupri mineram immaturam, quã rodit in vitriolatum cuprei succum, cum vero acidus hic spiritus reperit ferrum, quod leuius est cupro, hoc rodit, & eodem modo vt supra ostendi, in dissoluti ferri locum succedit cuprum, adeoque non est transmutatio, sed necessaria præcipitatio.

Ita in humano corpore contingere mechanica ratio, & necessitas dicitur, præsertim cum natura in omni re similis existat, vt Senex docuit. Nisi enim excrementitius humor cuiusdam sem acidæ naturæ, & saporis esset, ferrum in corpore, non dissolueretur in viride, vel nigrum liquamen, vt quotidie oculis intuemur, & etiam cap. 16. manifesta mechanica ostendi: & nisi excrementa dicto colore tingantur, iam ferrum, ferreæque aquæ inconsideratè propinantur, non enim reperit humorem idoneum, à quo soluatur, tunc sanè ferrum adstringit, licet inelytæ facultatis medicæ Viennensis crocus martis aperiens assumptus per os fuisset. Curiosus videat Clauis cap. 8.

L 3 Idem

*Acidorum
usus & a-
busus.*

Idem intelligendum est, de acidi-
dis spiritibus, vt vitrioli, sulphuris,
nitri, salis &c. hi nisi reperiant al-
cali errans in corpore humano à
vitahlate proscriptum, & sic id
morbosum, quod acidus spiritus
in se combibat, & vna in salfam
urinam mutantur, plus nocent,
quam profunt, tunc enim proxi-
mum stomachi alimentum, nisi ia
sua aciditate inficiunt, & alendo
ineptum reddunt.

Medicus amicus Romæ anno
1656. pestis tempore, cuius quo-
que de podagra mentionem feci,
præseruationis gratia utebatur spi-
ritu sulphuris in copia: hic Arthriti-
cus euasit postmodum non nisi al-
cali animalium restitutus. Alkali
enim combibit acidum errans, per
corpus dispersum, quod, ventricu-
culis manifesta acida non perfe-
rentibus, dolorem, & motum ex-
citabat *docente id Hippoc. de me-
dicinis purgāribus. Acidus c. bos, si-
quis citra delectum, ac inconside-
ratè exbeat, nihil commodi per-
ficiet.*

Hac præcipitationis necessitate
factus est magnæ Heruriae Ducis,
clauus aureus, quem Ferdinandus
Primus. P. M. sequenti testi-
monio, quod cum clauo Floren-
tiæ

HIPPOCRATES. 247

etiam spectatur, ornauit.
D. Leonardus Turneisser, clauum ferreum, me presente, ac uidente igne calefactum, ac oleo immissum, in aurum conuertit. Romae die 20 Nouembr. post prandium.

Huiusmodi clauos aliquoties ludendo propria manu parauimus. Qui uero metalla vulgari, & rustico modo tractant, illis uidentur impossibilis ferri, & auri conglutinatio, credunt itaque pro certo hunc clauum uerè ex ferro in aurum transmutatum esse, huius opinionis causam confirmat, quod aurum ferro non adhaereat, imò aurum liquatum illud in momento, sicut sulphur corrodat, & in rubiginem uertat.

Connectitur autem ferrum auro, per praecipitationis necessitatem, ut dixi, nimirum eo fundamento, quo ferrum cuprum praecipitat.

Seca igitur clauum ferreum in duas partes, extremitatem humectata saltem salua, & statim tange humidam partem cum cupreo uetriolo, & in ipso puncto ferri extremitas rubescit, acquiritque cupri naturam. Cupro autem facillimè aurum associatur.

Cupreo huic ferro. adapta cus-

L 3 pi-

Sicut sulphur commune, sic aurum ferum in rubiginem uertit.

Gluten fit ex cuprea moneta, uel ex auro & argento colligatis.

pidem ex auro puro factam, cum-
que borrace, & aurea solidatura
(glutine auri) in carbonum com-
modo igne more solito colliqua-
to, & habebis clauum aureum
tantæ famæ.

Hunc Turneifserus tinxit ferru-
gine, sub qua aurum abscondit, ac
magno Principi (sine dubio) mani-
bus tractandum obtulit, qui ita
laruatus, à peritissimo quoquo
ferrum diiudicatur, quem igne
calescit, ac in oleum quoddam
(vt ait testimonium) intinxit, quo
actu abluit ferruginem, & au-
rum apparuit. En artificium, si ar-
tificii nomine dignum.

Sed redeamus ad ferrum, quod
assumptum per os, liberat ab ab-
structionibus à supra dicto excre-
mento, obortis, & aperit per acci-
dens, absorpto scilicet coagulatore, ac-
cido errante, & à natura proscrip-
to, non tamen quod per se proin-
de desinat esse constrictiuum, &
reboratiuum.

*Diaprag-
ma non a-
scendit.*

*Aperit ergo potestate specifica,
& appropriata, quatenus reperit
acidum degeneratum, hypo-
chondriis morbosum, quod ab-
sorbet, utpote illi gratum, & ap-
propriatum, ac vnà per inferiora
deturbantur.*

Con-

HIPPOCRATES. 249

Constringit vero qualitate secunda, dum scilicet non soluitur à morboſo Hypochondriorum acido, tunc fanè eius vsus valdè nocuus, & ab Auicenna rectè inter venena connumeratur, vt in Clauis cap. 8. ex professo notaui.

Notandum, quod vitriolum martis non sit offerendum in laxis, & dissolutis morbis febrem comitem habentibus.

Nux Cassa. Cap. 27.

CVprum, dixi, ab aceto verti in æruginem, hanc stillare iubet reformator. *Memini, inquit, in Appendice fol. 72. me mentionem fecisse, cuiusdam menstrui secreti; hoc menstruum quanquam iubebat malignorum, ingratiſſimorumque cuculorum canina inuidia, inter secretiora arcanorum scrinia detineri, nec tam citò in meridianam lucem emitti; dum tamen omnem vindictam, ingrati tudinis, & odij, vnde mihi pro benefitijs iniuriose illatis, Deo relinquendum, suadet recte factorum conscientia, vt bonitati publica, rem præstem gratam, spiritum prænominatum, publici iuris faciam, cui magna remedio-*

Tristis seueritas quæ dem inest in vultu: a verbis nulla fides: Terent. And.

L 5 rum

rum pars tanquam co'wana; non exigua inniletur.

Quid nunc docet Regius noster Doctor? *spiritum veneris, & menstruum secretum!* (Risum tenete amici) quod propter indignos detinere decreuerat. Vah, impolita ruditas! sed quis vnquam in hoc viro tantam liberalitatem, totque beneficia pro publico bono quaesiuisset, nisi ipse se manifestasset?

O curas hominum, o quantum est in rebus inane?

Centum, & plures anni sunt elapsi, ex quo Basilius Valentinus, hanc aceti distillationem in vulgus edidit (in libello quem inscribit *Manuductionem medicinae* idiomate Germanico, & rursus impresso *Francofurti apud Lucam Iennis anno 1625. in quarto*) sub titulo: *Vera Perlarum Solutio*: Hunc reformator à Basilio mutauit, suppresso Autoris nomine ibique de verbo ad verbum venditatur, & hunc non solum venditatur, pro soluente yniuersali, sed (insuper suum fingit esse inuentum, scribillatque: *Spiritus noster veneris*) & pro *LIQVORE ALKALHEST in Pharmac. Regia fol. 170.* Adeo vt non sine fatali praenuntiatione Iohannes Fredericus Bauz

HIPPOCRATES. 257

Bauz, reformatoris nomen dignif-
 simo Anagrammate Pharmaco-
 pæ ac præfixit, quod ibidem videri
 potest.

Addit autem reformatior sine *Ad quid*
 erubescencia. *Hic laudatissimus* inconcin-
spiritus in medicina, non solum na sump-
magnarum virium est, cum Epi- tuosa, la-
lepticis, Apoplecticis, Hystericis, boriosa, &
Hypochondriacis summè opitula nauseosa
tur, legitimè, ac debitè exhibitus, Regia cõ-
verum etiam tanquam LIQVOR positiones,
ALKAHEST se habet, & non si acetum
ut reliqui spiritus acidi, qui sol- omnibus
uendo patiuntur, & destruantur, gratum
inque aliud ens conuertuntur &c. hanc habet
 potestati.

Vtinam Basilius, dum distillare
 docebat hoc acetum, impostores
 timuisset, sicut Hippocrates, Para-
 celsus, & reliqui: reformatior hoc
 pro LIQVORE ALKAHEST,
 non venditasset, imò nec tot enco-
 miis illud decantasset, ut nec munda-
 do, tam fraudulenter imposuisset.
 Hoc acetum quouis pretio redi-
 mendum tuadet, additque se-
 quentia magnifica verba, quæ
 propterea albo notabis calculo,
 scilicet.

Hoc lector amice frueri secre-
to, inquit, & fauore mei, pro fideli
communicatione beneuole perse-
uera.

Turpe est
Doctori cõ
culpa re-
darguit ip-
sum.

L 6 Proh

Proh Iupiter : huc adeste per-
 scrutatores acerrimi , vobis illu-
 stratum est secretum nusquam ab
 aliquo scriptis mandatam . Sed ri-
 det natura , pro veritate nunc pu-
 denda commenta docere : sunt ,
 qui sine magno labore , tempore ,
 & sumptu similem , imò potentio-
 rem liquorem ex aceti matre in
 magnum vas , recipiens distillant ,
 quem tamen pro Alkæhest non
 proclamant .

Videamus nunc subiectum , ex
 quo reformator miserabile , mira-
 bile volui dicere , solvens , & lauda-
 tissimum Alkæhest distillat , digno-
 que nomine sibi appropriat , ap-
 pellata; **SPIRITVM NOSRVN**
VENERIS .

Illud est ærugo , vel æs viride ,
 quod sic siticupri laminæ cum vi-
 naceis iam acescentibus conducit :
 harum aciditas rodendo cup-
 rum , cum eo coagulatur in sal , si-
 cut omni acido rodendo contin-
 git , vt de plumbo , & corallis ad
 oculum demonstravi . Istud viride
 cum aceto distillato mundificat
 reformator , indè sanè nil aliud ,
 quam acetum extillare potest , vt
 Basilii candidè fatetur loco supra
 citato : non secus , quam spiritui
 vitrioli euenit , qui rodendo cup-
 rum

HIPPOCRATES. 253

prum vertitur in vitriolum, quod si distillatur, nil aliud, nisi idem vitrioli spiritus, seu stagma, quod affudisti, elicitur; iuxta illud, nemo dat, quod non habet.

Remanens caput mortuum, vel faeces funde in tigillo, addito patixillo nitri, & tartari, & redit cuprum, quod fuit, priusquam cum aceto in aes viride erosum esset.

En secreta, & arcana materia, quam Reformator superflua liberalitate, pro bono publico communicare voluit, & quoniam pretio redimendam suadet. Hoc secretò, inquit, frueri lector amice.

Apage his cum imposturis, quas vulgus ridet, ijsque fidem non habet, qui novit secreta, non esse detegenda, nisi in parabolis, allegorijs, metaphoris, involucris, & similibus figuris in omnibus scientijs: sic iussit fecitque Pythagoras, Orpheus, Hippocrates, omnesque antiqui vates, & Philosophi, quorum studium semper fuit naturæ secreta, varijs ænigmatibus, & involucris obtegere, in auribus insipientum, ne loquaris, inquit Sapiens; quia despicient doctrinam eloquij tui. Sic Iohannes Picus, libro de dignitate hominis, Pythagoras, Plato, Boetius, Macrobius, Cor-

Cornelius Tacitus &c. omnes v-
nico ore fanciunt, secreta non esse
detegenda, eò vt dignè impedian-
tur indigni.

Sed age nonne minore cum lã-
bore, & dispendio vti licet aceto
simpliciter distillato, cum sit vna
eademque res? Nonne Tyrocinij
scriptores, sal perlarum, & cora-
llorum præparare docent cum
aceto distillato, & postea abluere?
quæ tamen ablutio inutilis reperi-
tur, acida nimirum coagulantur
cum soluto, vt vbiq; ostendi: vt
autem paucis in summam contra-
ham: acetum distillatum commu-
ne, & *Spiritus veneris* reformato-
ris, non sunt nisi aqua imprægnata
sale acido volatili, & si illud quic-
quam rodit, coagulatur confes-
sum, quod postea per combustio-
nem fixatur in alcali.

Qualem prerogatiuam habet,
nunc magisterium corallorum, &
perlarum reformatoris præ alijs,
quæ Tyrocinia ponunt? id sanè
docet spiritus vitrioli, vel sulphu-
ris, qui præcipitat vtrumque: cu-
ius ratio est, quod potentior acidi-
tas apprehendit solutum, & in illo
coagulatum suscipit. & ob id etiam
pondere crescit, quam exinde re-
petere non licet, nisi violento igne.
Nulla

*Spiritus
veneris, a-
cetum di-
stillatum
est.*

Nulla ergo differentia est inter spiritum fictum Veneris, & acetum communiter distillatum, nisi quod hoc dilutius, & aquosius sit, quod viginti argumentis in Clavis cap. 6. contra Inelytæ facultatis Vienensis membra probavi, quæ Pharmac. Regiam studiosè (notetur dictio studiosè) perlegerunt, at tamen nihil de medicina, quam profitentur, inelyta illa membra virilia intellexerunt, vt testatur Decanus in censura.

Siccine Deo proximo, & veritati, satisfacit scriptor, vt peierat in animaduersionibus? Hæcine sunt adinventiones ex vera ratione, & experientia conscriptæ, nemini tamen adhuc visa, vel animaduersa ad solatium generis humani, vt habet præfatio appendicis. Itane fallendus, & deludendus Hærus, cui promittitur in dedicatoria, quod ignoratur: genuinam scilicet componendorum medicamentorum methodum, & vstatam ab erroribus mundare, ne populus in aris dispendium, & valetudinis sæpè sæpius præcipitetur, vt hac in parte, & subditi falicius vinam: venditare scilicet acetum pro Alkabeft? Hæcine sūt illa quæ omissis negotijs necessarijs in vulgus, cum tan-

*Quo semel
quis peiera
uerit, ei cre
dere, postea
non oportet
Cic. pro Ra
bir. posth.
21.*

*Chi dice il
vero non s'
affatica, &
mi marauè
glio del tuo
sudare! dis
se Dante*

to labore profecta sunt vt loquitur
epilogus.

Sed scriptor, aceto suo ebrius
non cessat miranda cantare: *spiritus
noster veneris*, inquit, *in ap-
pend. fol. 83. extrahit ex chalybis
limatura adstringentem unctua-
ram*. Hem quid atudio! noua res!
quasi non quoduis acetum cum
ferro limato non rubesceret? Fa-
bris ferrarijs notissimum.

Acetum
cum ferri
limatura,
rubescit.
Spir. autē
vitrioli
vel sulph.
coagulatur
cum ea in
vitriolo.

Paulo, ante fol. 798. in Hermeti-
ca mantissa inutili docet, quod
*crocus adstringens sola reuerbera-
tione, nulla alia re admista, exa-
tissime preparari potest*, nunc vt
aceto fides adhibeatur, concedit
vtrumque. Quid istud est aliud,
quam impertinenter, & ignoran-
ter nugari? imò docere falsis, & ace-
ti contrarietates, & vtrumque non
cognoscere.

Porro magnifici Domini De. Ca-
ni, inclytaque membra subscripse-
runt, acetum scil. seu fictum spiritum
veneris insignes, & saluberrimas
vires à cupro mutuatas possi-
dere: Hanc tamen assertionem hoc
loco nunc eorum dux, magister, &
focius aperte negat: inquit *in
animaduers. de Theriaca: Vitriolum
venericum, saporem habet in-
signiter adstringentem, nauseam,*

HIPPOCRATES. 257

vomitumque in parua etiam quan-
titate commouens, vt ingens suspi-
cio fit, venenum quoddam haic
vitriolo commixtum esse, atque ob-
id hoc ipsum minime aptum cen-
seo, vt huic compositioni iungatur.

Adcoque saluberrimas vires,
quas cuprum pro spiritu veneris
possidere peierat, hoc loco nunc
retractat, & venenum esse contra
stipatores iussu reclamation. Hac ni-
mirum ratione à supremo Cōditore
cautum est, vt venenum cupri in
igne sit constans, & cum volatile
aceto non ascendat, ne per ignaræ
turbæ menstruum secretum, to-
tius Austriæ innocens populus, se-
cretè iugularetur.

Quo titulo autem magnifica
hæc societas, ministri naturæ offi-
cium administrauerit, hæctenus
paucis ex propria subscripta con-
fessione, ad oculum ostendam,
exinde reliqua doctrina eorum,
facilimè intelligitur.

Magistra natura, in artuum ve-
hementissimis gallicis doloribus,
indicat ministris, vnguentum
mercuriale anodinum, in eorum
mitigatione applicandum, hi verò
ficti, pro indicato anodino affe-
runt *mercurium corrosiuum*, toto
cælo contrarium. interm à villi
plebe

Pharmac.
fol. 682.

uitur
brius
spiri-
n ap-
lybis
natura
res!
cum
Fa-
neti-
quod
vera-
exa-
ne vt
cedit
iud,
ran-
ace-
non
Ca
ipse
piri-
erti-
offi-
hoc
er, &
is in
trio-
cin-
am,
o.

plebe tamen canonici audire vo-
lunt.

Languens Podagrica natura ex
acido, affert, & applicari sibi indi-
cat inspidum alcali, acidum abfu-
mens, vt est aqua spermatis rana-
rum, & huiusmodi simile, dicti ve-
ro ministri indicatum negant, res-
pondentque dolenti Dominæ na-
tura esse contra methodum, & pe-
riculose plenum opus alex, an-
cipitis scilicet enentus, repellentia
ad mouere, & vesaniam, & nequi-
tiam simul arbitrantur, huiusmo-
di simplicibus catarrhum repelle-
re vide, & cap. 19. huius libri.

Apol. fol.
116.

Et rursus, natura peregrino aci-
do, febrili accensa, indicat, esse il-
lud acidum comb'endum cornu
Cervi, similibusque crustaceis, hi
vero ministri (rationales scilicet)
aiunt ad locum affectum talia per-
tingere non posse.

Apol. fol.

Natura, anodino apoplectico
succumbens, sibi poscit auxilium
ab aromatico spiritali odore: pu-
tatitii vero ministri afferunt fæti-
dum tartari, & saturni salis distil-
latum liquorem, sub titulo *Aqua*
Apoplectica mineralis. Non secus,
quam stolidus feruus, cui sitiens,
Hercus indicaret, affert sibi po-
tium, hic verò obtusi, & asinini in-
telle-

Pharmac.
Begia fol.
830.

amrtdy
esò. lo

3079

HIPPOCRATES. 259

tellectus porrigeret faridam matulam : similes sunt isti sapius nominati naturæ ficti ministri, vt per totum scriptum naturali sermone, atque mechanicè demonstrati.

Exitus acta probat.

Cap. 28.

Sciendi desiderio Pharmacopæam Regiam à reformatore ingenti gloriolæ pruritu conscriptam, multisque absurditatibus repletam euolui: promittit Regibus, *sulphur vitrioli narcoticum*, sub titulo, *Laudani sol.* 849. sed de hoc verè dici potest: Rex euasit fati ope, & non vitrioli sulphure narcotico, quod nullibi in toto receptorum volumine reperitur.

Sicetiam Reginis promittit ludum præparatum ad generandum lac, quem nunquam vidit, aut agnouit, hinc vulgo in proverbium cessit: *mentiris vt medicus.*

Hoc eius sulphur, illiusque ludus præparatus patriam non mutant, neque trans mare currunt, dulce illis natale solum, vbi nata sunt, in cerebro scilicet reformatoris ibi perpetuò hærent.

In sumptuosissima appendice

Re-

Regiæ Pharmacopœiæ, splendido
 apparatu decorata: non lego Rege
 digna, nisi meras imposturas, & in
 omnibus ferè compositionibus
Magisterium nostrum solubile: que
 vana ostentatio, vel ipsi Heraclito
 risum mouendo esset, quod ta-
 men nil aliud est, nisi perlæ, & co-
 ralia cum aceto corrosa, vt cuilibet
 pharmaceutices Tyroni satis no-
 tum est.

Ipsus autem deridet, & cachin-
 no excipit *scriptorum longa recep-
 ta, in Append. ad Animaduers.
 fol. 53.* sed quis vnquam vidit, aut
 legit longiora, quam in hac Ap-
 pendice: quis inconcinniora? E-
 xemplum sit illud compositum,
 quod specioso titulo *Pilularum
 Regiarum inscribit fol. 123.*, vbi
 sane opium omnes effectus, quos
 promittit, solum edit, ad quid ergo
 aurum corrosus? cuius simplicis
 nulla est cognatio cum opio, co-
 lumna pilularum. De his canit
 Homerus.

Pharmaca mixta, salubria mul-
 ta, & noxia multa.

Profectò congressiones simpli-
 cium, ad ignari lubitum factæ, Re-
 ges infatuant, & exanimant, *occa-
 sioque medendi, in momento labilis
 incertis coniecturis præterire fa-
 cit:*

HIPPOCRATES. 261

cit: docet Magister 1. Aph. 1.

Vnicum hoc addo: receptorum
combinatores, tanquam sortile-
gos consulo fugiendos, & propel-
lendos, qui suis prodigijs com-
positionibus de malis nostris ne-
gociantur, & super vitam nostram
mittunt fortes: impossibile est, in-
quam, vel saltem difficile, vt de so-
la vrtica ostendi, aliquid certi sta-
tuere posse, nisi sola opinione,
planeque ignoratur, quodnam in-
ter tot remedia proficuum fuerit.

Quotiescunque autem singulae
res intentum non habent, tunc ni-
mirum compositione indigent, vt
de potionibus vulnerarijs, de tin-
cturis, & atramentis, luculenter
demonstrauit, & adhuc vnico ex-
emplo ostendam.

Sit saluiae succi pars vna, vi-
trioli martis pars media, haec ambo
commista, subito nigricant: alcali
enim occultum saluiae, vitrioli aci-
dum absorbet: post horam acidum
mineralis, & nobilius superat debi-
le alcali vegetabile, & compositum
viridescit, cui adde adhuc tres par-
tes vitrioli, tunc non induit ni-
grum colorem (vt ratio suaderet)
sed alcali se affociat volatili acido,
& vitriolum in ocrum vertit, sicut
contingit, quando spiritus subtilis

ab

ab aere confumitur, & deficiunt: verum quod digredior, quum scia, ferendum esse, quod mutari nequit.

Reformator tamen assidue huiusmodi composita cum suauitate commendat: in *Append. fol. 38.*, felices sanè essent Medici, & aegroti, inquit, si similia medicamenta illis suppeterent, quæ verè REGIA sunt, & tam exiguo pretio, ut etiam in pauperum usus dispensari &c.

*Aqua An
taoplecti-
ca minera-
lis.*

Eia, age quidni perspicuum, rarissimum, & inauditum imposturæ exemplum sit, AQVA ANTAPOPLECTICA, quam ipsis Regibus, & Regiæ Aula Magnatibus, vnicè præscribit (minimè autem ciuibus Augustanis concedit) & cognomine MINERALIS appellat, quatin tamen nil nisi acetum adaequatum, & nequidquam de aliqua minera continere: sic probo.

Cremorem Tartari, & antimonij mineram per retortam, igne moderato distillat, moderatus autem ignis ex hoc composito, tartari solùm phlegma educere potest, eò quod antimonij aciditas, in eius sulphure consistit, ut cap. suo ostendi: hoc sulphur ab acido tartari,

HIPPOCRATES. 263

tari, neque via humida, neque sicca, yllo modo dissoluitur, sin vero vrgeatur paulo fortiore igne, nil aliud, quam flores inde colliges: quicquid ergo ex hoc composito stillat, nil aliud quam phlegma tartari est: *huius accipe uncias sex.*

Spiritus veneris (quem precedente capite, & in Clavi viginti Argumentis, merum acetum distillatum esse, ostendi) *uncias tres.*

Spiritus saturni ardentis (hunc non solum cap. 17. sed etiam cap. 10. aceti inflammabilem, pinguedinem esse, luce clarius demonstravi) *unciam unam semis.*

Spiritus vitrioli volatilis sulphurei, ab acido suo spiritu rectificari, id est separati ab aciditate (est ergo vitrioli phlegma factorem sulphuris habens) *uncias tres.*

Misceri, atque vsui adhiberi, iubet Endymion.

Totam hanc sumptuosam Regibus solis adscriptam compositionem nil aliud esse, quam acetum adaequatum, adeoque meram imposturam, patet per examen: nihilominus tamen Regibus agris admodum profaturam subscribit magnificus dominus Decanus, in censura.

Hac ex aqua, similibusque ridiculis

it:
ā,
e-
u-
ite
.
a-
a-
re
e-
if-
a-
u-
N-
sis
a-
u-
t)
p-
m-
de
o-
ri-
ne
u-
a-
t,
in
io
r.

culis compositionibus elucet, re-
 formatoris Augustanae Pharma-
 copœæ mira simplicitas, & in me-
 dicina execranda credulitas: quic-
 quid enim rudes, & ignavi socii in-
 tusurrarunt scribæ, illud exem-
 plo pro raro, & arcano remedio
 amplexus est, & exinde Regium
 scilicet opus ineptiarum plenum
 compilavit. Apparet hinc, honi-
 nem non ex malitia, sed ex mera
 ignorantia, & incitia, innumera-
 biles errores scripsisse, quare po-
 tius est commiseratione, quam re-
 prehensione dignus.

*At inclya illa medica faculta-
 tis Viennensis membra, quæ ab
 initio ad finem (idest omnia) stu-
 diose perlegerunt, vt testatur vlti-
 mæ editionis censura: Hæc in-
 quam muliebria membra, si lectu-
 ram, seu textum intellexissent, non
 se tam turpiter, & euitatè gessis-
 sent: se doctores, & artis profes-
 sores fingunt, attamen præter ca-
 lumnias sese mundo inertes, atque
 nil scientes manifestant, ad practi-
 cam itaque accedunt, sicut asinus
 ad fœnum, nesciens ad quid fo-
 strum porrigat, nisi quantum sen-
 sus exteriores, sine intellectu per-
 visum, & gustum ad pabulum de-
 ducunt. Hæc inquam immania,
 laxa-*

HIPPOCRATES. 265

laxaque membra incudi sunt red-
denda, Horatij suafu, aut ad pon-
tem asininum ableganda.

Quare ad vos me conuerto, inge-
nui pharmacopœi, vt iudicetis, &
calculũ faciatis, vtrum huiusmodi
sumptuosa inutilia, laboriosaque
opera, ex mero aceto composita
sint in officinis præparanda, &
permittenda? & vtrum huiusmodi
imposturæ Regibus, vel magnati-
bus, sed an ne pauperibus quidem
sint præscribendæ: si enim vasa, in-
strumenta, artisque requisita cum
tẽpore supputetis, & nil aliud quã
acetum lucramini, vbinam quæso,
reperitur pauper (vt ait) qui huius-
modi sũptus pro recceto, & pretio
aucto aceto sit impẽdendo? Nõne
præstat, tam Regi, quam pauperi
in hoc casu, quem Deus auertat,
obulum aceti vulgaris, quam hoc
reccetum artificiatum, & magni
pendens? sin veto exiguo pretio
hæc, & similia absurda composita
dispensabitis.

*Tunc labor est in damno, cre-
scitque mortalis egestas.*

Sed si crassis, vanisque opinio-
nibus, à reformatore hinc indè cõ-
missis, diutius immorari vellem,
numerus dicendorum nimis cre-
sceret, quod non solum expertus

M est

*Lucas seroc
kius resti-
tuit Augu-
stianam
Pharmac.*

est eximius, & eruditissimus D.D. Lucas Schrockius, qui in examine animaduersionum, in pristinam dignitatem fraudatam Augustianam Pharmacopœam, non sine magno labore, & industria restituit, sed etiam ex primo syrupo, fatis manifestum fiet. Hic ut, & reliqui fuere ab antiquitate inuenti, ut cuique indiuiduo propinari possent, & etiam ad promptitudinem, & compendium officinæ, sed cum perquamplurimi odores, præsertim spicæ, & rosæ (rosæ odor assumptus iugulauit virum nobilem Romæ, febre tertiana intermittente, laborantem, eaque non periculosa: citat Sennertus noster, de indicatis lib. 5. par. 2. sect. 1. cap. 6. ex Horatio Eugenio) ægrè concoquant, neque sine stomachi subuersione, & eructatione perferant, imò digestionì reluctentur, ut apparet in cibus nimio aromate conditis, qui stomachi fermentum pessundant, hinc cibum simplicem saluberrimum laudarunt veteres. Hanc ob causam, etiam pro hoc syrupo Absinthium ponticum, ut minus odorum elegerunt, atque simul cum spicâ, & rosâ, in vino veteri coxerunt, ut vnâ cum vini spiritu, cui odor facilimè associa-

*Hominici-
bus vtilissi-
mus sim-
plex: acer-
uatio sapo-
rum pestife-
ra. Plin.
lib. XI. c. 53
5.*

HIPPOCRATES. 267

tur, penitus abscederet, quod probat succi cydoniorum additio: nisi enim hæc veterum intentio fuisset, huius syrupi loco, in usum vocassent cydonitem, & absynthitem, ut in Dioscoride videre est lib. 5. cap. 49. Remanens cum saccharo a cano situ defendebant, & in syrupum inspissabant.

Sic quoque diuersa vina simul commixta, & potata, ut in sumptuosis conuiujs fieri solet, non solum Reetori (quem cap. 15 in ore ventriculi sedentem *ex Hippoc. de humoribus* ostendi) magnum laborem, & molestiam adferunt eorum vniõne, sed insuper inebriant facillimè, & ut furiosa nonnunquam in delicatulis, & inassuetis per vomitum rejciuntur: cum verò earundem vuarum succi multiformes, & varij, per fermentationem coniuntur, tunc ex diuersis reetoribus fit vnicus salubris. & stomachum non lædens potus: què admodum ex diuersis simplicibus, per fermentationem conuõitis, fit Theriaca, cui vnicus Reetor prædominatur, & ideo ab Atticenna eius virtus in decuplo augeri testatur.

Cum autem instituti mei non sit hic ut dici solet, lapillum in lit-

M 2 to-

*Observa-
uit idem
Ioan; Boc-
catus 7.
Novell. 2.
fabula*

*Absit, quod
nesciã, rem
ignotã in
usus proximi
demonstratã ca
rere calum
nia*

tore maris ostendere, ubi numerum infinitum esse constat præcipuè, cum hoc scribendi genus natura, & genio repugnet, me tædet nugis diutius immorari, quapropter calamum iam repono.

Habes lector vetustissimæ Hippocraticæ medicinae fundamenta, quæ scienticuli dichterijs, calumnijs, falsisque receptulis, & imposturis destruerententarunt, quorum stupiditatem nullus sanare potest, cum eò arrogantia, & inscitia peruenissent, vt se Hippocratem superasse scriptitarunt: respondere illis ad eò erat superfluum, ac si quis asino fabulam narraret: *Auctore Galen. lib. 3. Nat. facul. cap. 10.* Quare nullum his calumniantibus responsum præbendum esse, ait magister lib. de arte; qui turpe esse retur sine vilo profectu, multa verba facere, & maxime apud stultum vulgus, apud quod, & ipse Hippoc. ignarus fuit habitus, vt *lib. 1. de Articul. tex. 3.* sibi accidisse fateri non erubescit.

In acido habitat specifcus Rector qui informat alcali

Antiquissimam hanc naturalem scientiam, in omni re simillimam, comprehendit *magister de diata*, his verbis: *semina scilicet ducere materiam, quo volunt, nos autem pro maiore lumine, acidum in-*

HIPPOCRATES. 269

informare alcali expressimus. His, inquam, paucis vetustissima medicinae Antiquissima fundamenta, si me intellexistis absoluta concordantia, similitudine perpetua, & immutabili, ex naturae decreto, & Hippocrate meo, harmonica, & mechanica ratione, summa necessitate inter se conuenire debere, ostendi.

Hunc naturae, & artis consensum, cum olim simiolus, fictusque noster amicus ab exemplis capere, neque percipere potuisset, insurgit vnà cum putidula societate, & instar canis rabidi inuadit, mordet calumniatur, seseque alijs longe antepone, vt per totum scriptum, ineptissimè approbatum apparet: sic quaelibet atus, iuxta modulamen rostri sui cantat, secundum illud Terentii in Adelfis act. 1. scen. 2. Homine imperito nunquam quicquam iniustius, qui nisi quod ipse facit, nil rectum putat.

FINIS PRIMAE PARTIS.

Ostende meliora si potes, & tunc carpe mea, tibi que gratias habebo.

M 3 IN-

*Quo fugiã
linguas vt
effugiam ?
Attamen
caballus ge
nerosus non
curat latra
tus inse
quentis ca
telli.*